

►►► Obsah

Editorial	1
Zprávy a oznámení	3
Společenská rubrika a výročí	8
Vzpomínky našich nejstarších	28
Recenze, upozornění na nové knihy	42
Zajímavosti	47
Próza, poezie a humor	57
Biografický slovník	64
Kontakty na autory	78
Informace pro čtenáře	80

►►► Editorial

♦ Ohlédnutí za Otevřeným geologickým kongresem 2019 v Berouně

Viktor Goliáš

Ve dnech 3. až 6. září 2019 se konal v prostorách hotelu Grand v Berouně další ze společných kongresů České a Slovenské geologické společnosti www.geologickykongres.eu. Po obnovení tradice společných kongresů

v roce 2009 (Bratislava) se další kongresy konaly v Monínci (2011), Mikulově (2015) a v Tatrách – Staré Lesné (2017). Tento kongres byl tedy již pátým v pořadí společným pro obě sesterské společnosti.

Na kongresu v Berouně bylo registrováno 90 účastníků se 74 příspěvky v šesti odborných sekcích: Nerostné suroviny v ČR a SR na počátku 21. století, Tektonika a regionální geologie, Středočeský pluton a další magmatity a vulkanity, Popularizace a vzdělávání v geologii, Aplikovaná geologie a konečně Paleontologie, stratigrafie a sedimentologie.

Logem kongresu byl umělecky ztvárněný silurský dravý hlavonožec – Ortocer, jehož autorem je Radko Šarič. O této potvoře pohovořil Jarda Marek v úvodní plenární sekci přednáškou „Ortoceras – Bestia heraldica“.

Během úvodní plenární sekce výbor České geologické společnosti udělil dvě medaile Radima Kettnera. První z nich již jmenovanému Jaroslavu Markovi za celoživotní přínos geologickým vědám a vynikající výchovu více

generací geologů. Druhá medaile RK byla udělena Milanu Kohútovi za rozvíjení spolupráce české a slovenské geologické společností. Medaile Jána Slávika pak výbor Slovenskej geologickej spoločnosti udělil Petru Budilovi za rozvíjení spolupráce obou sesterských společností a Juraji Majzlanovi za šíření dobrého jména slovenské geologie po světě.

V plenární sekci navázali Vojta Janoušek s přednáškou o současném stavu znalostí o Středočeském plutonu a Zoltán Németh s přednáškou o evropském surovinovém projektu MINATURA. Není zde prostor na vypočítávání všech zajímavých přednášek. Souhrnem lze konstatovat, že jejich skladba byla pěkným a reprezentativním průřezem celou šíří aktuální odborné práce geologů v ČR a SR. Studentské příspěvky byly soutěžní. V ústních zvítězila Marie Poláčková s přednáškou o právním pohledu na vrtné práce, v sekci plakátové pak Vlado Strunga s posterem o radiační alteraci fosilní pryskyřice. Zpestřením byla jistě i účast „geologických mláďat“, tří nejvýše umístěných účastníků středoškolské Geologické olympiády 2019, Ondřeje Cenka, Jakuba Váchy a Michala Boudy. Poslední jmenovaný pak obdržel zvláštní cenu za originalitu svého malovaného posteru o tercierních rozsivkách.

Beroun leží v krajině geologii zaslíbené. Předkonferenční exkurze paleontologická (Olda Fatka a Petr Budil) vedla na klasické lokality v Barrandienu (Týřovice, Skryje a další, se zastávkou v bývalém železnorudném dole v Chrustenicích). Při postkonferenční exkurzi ložiskově-mineralogické (Pavel Škácha, Wiki Goliáš) jsme zamáčkli slzu na uranovém Bytízu u Příbrami a v útrobách jílovského zlatodolu.

Vydařená byla také grilovačka na dvoře Berounského muzea, s tehdy aktuálně probíhající výstavou achátů barrandienu, i oba společenské večery, jak v Grandu, kde nám k diskusi a opulentní krmi hrál DJ Giacomo československé duety, netaneční to cajdáky. Druhý večer jsme svlažili hrdla zlatavým mokem v pivovaru Berounský medvěd. K tanci, zpěvu a poslechu opět zahrál oblíbený československý band písně geologovu uchu blízké. Na housle zde opět mistrně preludoval Daniel Pivko a k této příležitosti přijeli speciálně i další geologové, Bára Dudíková, Tomáš Vorel a Radek „Choďa“ Procházka, aby rozezněli struny svých kytar a mandolíny. Povedený večírek!

Kongres byl platformou nejen pro plodné diskuse odborné, ale i místem setkání starých přátel i navázání přátelství nových, lidských i profesních. Na Kongres v Berouně a jeho příjemnou atmosféru budeme jistě dlouho vzpomínat!

Díky všem členům organizačního výboru i dalším lidem, kteří se na přípravě i zajištění hladkého chodu kongresu podíleli!

Hleďme však do budoucna: Podle předběžné informace výboru Slovenskej geologickej spoločnosti v roce 2021 nashledanou na Kongresu v Kremnici!

Zdař Bůh!

♦ Valná hromada České geologické společnosti se blíží

Viktor Goliáš

Vážení kolegové geologové, přátelé, dovolujeme si Vás pozvat na Valnou hromadu české geologické společnosti, která proběhne v úterý dne **11. února 2020 od 16 hodin** v Mineralogické posluchárně Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, Albertov 6, Praha 2.

Předmětem jednání bude shrnutí práce Společnosti, dosažené úspěchy a činnost odborných skupin a finanční hospodaření Společnosti v roce 2019. Pohovoříme a probereme také výhledy a směřování činnosti Společnosti do budoucnosti.

Během valné hromady bude proslovena přednáška **ing. Vladimíra Budínského, MBA** s názvem **Konec uhlí v ČR a v Evropě**.

Všichni členové ČGSpol. i hosté jsou srdečně zváni!

Zdař Bůh!

►►► Zprávy a oznámení

♦ Pozvánka na exkurzi České geologické společnosti č. 47

Václav Tíma a Viktor Goliáš

Dvoudenní exkurze za poznáním geologické stavby Frýdlantska, kraje za severními pohraničními horami, kraje s horninami krkonošsko-jizerského krystalinika, terciérními vulkanity, glacienními sedimenty a vývěry mineralizovaných vod.

Exkurze se uskuteční ve dnech 25. a 26. dubna 2020. Během exkurze budou navštíveny lokality Albrechtice (radioaktivní prameny), Krásný Les (lom v terciérním olivinickém nefelinitu), Horní Řasnice (pískovna s glacifluviálními štěrkopísky sálského zalednění s valouny žul severského typu, např. rapakivi, pazourky aj.), Nové Město pod Smrkem (prameny radioaktivních vod, cínové doly), Lázně Libverda (hydrogenuhlíčitanové kyselky), Hejnice (výchozy granodioritu krkonošsko-jizerského plutonu pod poutním kostelem s klášterem), Raspenava (karbonátové a skarnové horniny krkonošsko-jizerského krystalinika s možností sběru minerálů), Heřmanice (chráněný skalní výchoz třetihorního olivinického nefelinitu se sloupcovou odlučností) a Turów v Polsku (kontroverzní těžba hnědého uhlí Žitavské pánve na hranici s Českou republikou).

Na exkurzi se můžete přihlásit písemně, telefonicky, nebo e-mailem u RNDr. Zdeňka Táborského, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, email: zdededek@seznam.cz, tel: 606 284 696.

Počet míst je omezen na jeden autobus. Přednost budou mít především členové České geologické společnosti, z nečlenů ti, kteří jsou pravidelnými a spolehlivými účastníky našich exkurzí a přihlédnuto bude také k datu přihlášení. Ubytování zajištěno v Lázních Libverda v penzionu Protěž. Vybraní účastníci budou včas informováni. Podmínkou pak bude zaslání zálohy na nocleh a autobus 1000,- Kč na bankovní účet Společnosti, číslo

2801141419/2010. Nezapomeňte uvést své jméno, případně váš variabilní symbol, abychom věděli, kdo peníze posílá. Konečné vyúčtování bude provedeno po skončení exkurze. Členům České geologické společnosti bude poskytnuta sleva. Předpokládáme, že celková cena nepřekročí sumu 1200,- Kč. V poplatku je zahrnut nocleh a autobus. Občerstvení na průběh dne si vezměte s sebou.

K exkurzi bude vydán tištěný průvodce s programem v ceně 50 Kč.

Odjezd v sobotu 25. 4. 2020 v 7:00, z Geologické ulice 6, Praha 5, od pracoviště České geologické služby. Předpokládaný návrat v neděli 26. 4. 2020 kolem 19:00 hodin.

♦ **Připravovaná exkurze České geologické společnosti č. 48**

Barbora Dudíková

Podzimní exkurze bude zaměřena na dekorační a stavební kameny Středočeského kraje. Navštívíme opuštěné lomy na „žabák“ (Lištice, Otmíčská hora), a také sídla, kde se tento vulkanit v minulosti používal (Tetín, Hořovice). Stranou nezůstanou ani barrandienské vápence a možná se povede vyjednat i vstup do některého z lomů, kde bychom si mohli najít nějaké zkameněliny, třeba i trilobity.

♦ **Vážení kolegové,** pro Vaši informaci níže uvádím obsah posledních čísel časopisu *Journal of Geosciences* (2/2019 a 3/2019). Příjemné počtení a pěkné léto za celou redakční radu přeje,

Vojtěch Janoušek

► **Journal of Geosciences / Volume 64 / 2019 / 2**

- Petrogenetic evolution of a Late Jurassic calc-alkaline plutonic complex, Klamath Mountains Province, U.S.A.: quantification by major- and trace-element modelling – Medaris Jr GL, Svojtka M, Ackerman L, Cotkin SJ, pp 81–103
- Petrogenesis of Miocene subvolcanic rocks in the Western Outer Carpathians (southeastern Moravia, Czech Republic) – Buriánek D, Kropáč K, pp 105–125
- TETGAR_C: a novel three-dimensional (3D) provenance plot and calculation tool for detrital garnets – Knierzinger W, Wagreich M, Kiraly F, Lee EY, Ntaflos T, pp 127–148
- Complementing knowledge about rare sulphates loncreekite, $\text{NH}_4\text{Fe}^{3+}(\text{SO}_4)_2 \cdot 12 \text{H}_2\text{O}$ and sabieite, $\text{NH}_4\text{Fe}^{3+}(\text{SO}_4)_2$: chemical composition, XRD and RAMAN spectroscopy (Libušín near Kladno, the Czech Republic) – Žáček V, Škoda R, Laufek F, Košek F, Jehlička J, pp 149–159

► **Journal of Geosciences / Volume 64 / 2019 / 3**

- Constraining depth and architecture of the crystalline basement based on potential field analysis – the westernmost Polish Outer Carpathians – Barmuta J, Mikołajczak M, Starzec K, pp 161–177
- Boudinage arrangement tracking of hydrothermal veins in the shear zone: example from the argentiferous Strieborna vein (Western Carpathians) –

Jacko S, Farkašovský R, Kondela J, Mikuš T, Ščerbáková B, Dirnerová D, pp 179–195

- Bouškaite, a new molybdenyl-hydrogensulfate mineral, $(\text{MoO}_2)_2\text{O}(\text{SO}_3\text{OH})_2(\text{H}_2\text{O})_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, from the Lill mine, Příbram ore area, Czech Republic – Sejkora J, Grey IE, Kampf AR, Plášil J, Škácha P, pp 197–205
- Gladkovskyite, $\text{MnTlAs}_3\text{S}_6$, a new thallium sulfosalt from the Vorontsovskoe gold deposit, Northern Urals, Russia – Kasatkin AV, Makovicky E, Plášil J, Škoda R, Chukanov NV, Stepanov SY, Agakhanov AA, Nestola F, pp 207–218
- Vandermeerscheite, a new uranyl vanadate related to carnotite, from Eifel, Germany – Plášil J, Kampf AR, Škoda R, Čejka J, pp 219–227

♦ Café Barrande – Program besed na 1. pololetí 2020

Jiří Jiránek a Vladimír Sattran

Přírodovědný klub na adrese Ježkova 8/921, Praha 3, je otevřen každý čtvrtek od 16:00. Začátky besed, pokud není uvedeno jinak, jsou v 17:00. Vína z Velkých Bílovic. Vstupným je minimálně jeden nápoj z baru. Pro přednášející je k dispozici dataprojektor; notebook je třeba přinést vlastní (nutný přípoj WGA). V případě neuskutečnění oznámené přednášky bude náhradní program „Večer s Ježkovým klavírem“ nebo promítání obrázků z cest.

Pro případné změny sledujte: www.geology.cz/cafe-barrande/nabidka

09. 01. *Přivítání po Novém roce*

16. 01. *Dr. Václav Ziegler: s autorem nad knihou „Veselé prázdniny v říši geologie“*

23. 01. *Dr. Petr a Lenka Hradečtí: Sopečné Kapverdské ostrovy*

30. 01. *Mgr. Eva Holoubková: Životní prostředí v Číně – minulost, přítomnost, budoucnost*

06. 02. *Ing. Svatopluk Civiš – Martin Ferus – Dr. Antonín Knížek: Nad knihou „Chemismus CO_2 a TiO_2 – Od dýchajících minerálů k životu na Marsu“, kterou publikovali ve Springerově nakladatelství*

13. 02. *Ing. Václav Rybařík: Představení nové knihy „Pražský hrad kamenný“ s autogramiádou*

20. 02. *Dr. Miloš Pátek: Jak Zdeněk Nejedlý přejmenovával žižkovské ulice, až se ta naše stala Ježkovou*

27. 02. *Dr. Jaroslav Klokočník: Astronomická data v čarách od Nazca*

05. 03. *Velvyslanec RNDr. Josef Havlas, CSc.: Velvyslancem v Japonsku a v Íránu*

12. 03. *Dr. Jiří Jiránek: Výlet do Španěl po stopách Karla Čapka*

19. 03. *Vzpomínání na RNDr. Josefa Procházku, CSc.*

26. 03. *Dr. Petr Brož: Vulkanismus na Io, aneb když se taví celý měsíc*

02. 04. *Dr. Josef Ševčík: Prospekce diamantů v Sierra Leone*

- 09. 04. *Předvelikonoční setkání u Ježkova klavíru*
- 16. 04. *Dr. Tomáš Pačes: Japonsko – lázně, sopky, zemětřesení.*
- 23. 04. *Ing. David Praus: Korsika – nejtěžší a nejkrásnější trek v Evropě*
- 30. 04. *Předprvomájové setkání u Ježkova klavíru*
- 07. 05. *Předsváteční setkání u Ježkova klavíru*
- 14. 05. *Tradiční schůzka Čermákovců*
- 21. 05. *Dr. Jiří Bártek: Sicílie známá i neznámá*
- 28. 05. *Dr. Tomáš Charvát: Výstup na Kilimandžáro a Mt. Kenyu a národní parky Ngorogoro a Serengeti*
- 04. 06. *Čtení z díla Jiřího Krupičky*
- 11. 06. *Doc. Martin Šolc: Studium kometárního prachu*
- 18. 06. *Co jsem četl v poslední době (Beseda s doporučením četby na prázdniny)*
- 25. 06. *Rozloučení před prázdninami*

**♦ Přednášky a akce Mineralogického klubu Česká Třebová, z. s.
v 1. pololetí a v červenci roku 2020 *Milan Michalski a Jan Peringer***

Zveme všechny zájemce o mineralogii, geologii, paleontologii a ochranu přírody na naše besedy a akce v 1. pololetí roku 2020, včetně začátku měsíce července. Besedy se uskuteční v učebně Základní školy Habrmanova v České Třebové. Začátek besed v 17,00 hodin.

Středa 22. ledna – přednáška Ing. Jiřího Šury – geologie vs. neznalost, hloupost a politika

Středa 19. února – přednáška Mgr. Martina Tyče a Mgr. Veroniky Koubové – Z cest, tentokrát i za kameny... (severozápad USA, Alberta a Britská Kolumbie v Kanadě)

Středa 18. března – přednáška doc. RNDr. Zdeňka Losose, CSc. – Mineralizace žulovského masivu a jeho pláště

Středa 22. dubna – přednáška Mgr. Miloše Pechance – Autobusem po Islandu

Středa 20. května – přednáška Miroslava Čady – Za kameny na Ural

Čtvrtek 21. května – mineralogická olympiáda – Otevřená soutěž pro žáky základních a středních škol a studenty gymnázií. Začátek v 9:00 hodin, koná se v učebnách ZŠ

Středa 10. června – přednáška Mgr. Hedviky Weinerové – Studium mikrofacií vápenců

Čtvrtek 2. 7. – pondělí 6. 7. – pravidelná letní mineralogická exkurze – Za minerály do severočeského příhraničí

Upozornění: vlivem nepředvídaných okolností může být výše uvedený plán práce Klubu změněn. Informace o činnosti MK a případné změny programu najdete na „<http://www.mkceskatrebova.websnadno.cz>“

♦ Českotřebovští mineralogové slaví dvacetiny

Milan Michalski a Jan Peringer

Zanedlouho uplyne dvacet let od doby, kdy skupina nadšenců z České Třebové a z Ústí nad Orlicí spojila své síly a založila v regionu spolek, který dostal do vínku název Mineralogický klub Česká Třebová. Jak název napovídá, jeho členy se stali převážně zájemci o mineralogii a paleontologii. V současné době má mineralogický klub devadesát členů a v jeho řadách jsou nejen amatéři, ale i osobnosti z vědeckého světa od nás i ze zahraničí. Mnozí, díky své profesi, procestovali celý svět a přispěli tak k propagaci klubu za hranicemi státu. Dvacet let existence spolku dává pádný důvod k ohlédnutí za léty, naplněnými usilovnou prací. Za dobu existence klubu bylo uskutečněno přes dvě stě přednášek a besed s geologickou, mineralogickou a paleontologickou tematikou. Do České Třebové přijela více než stovka lektorů a významných hostů a vězte, že to pro posluchače vždy byla zajímavá škola cestovatelských zkušeností, přírodních věd i kusu historie. Neodmyslitelnou součástí klubové činnosti byly vždy exkurze a práce v terénu. V uplynulých dvaceti letech jsme navštívili na pět set zajímavých mineralogických a paleontologických lokalit u nás i v zahraničí.

území leželo ještě na dně moře a na zcela jiných zeměpisných souřadnicích, než je tomu dnes.

Srdečně zveme návštěvníky do Městského muzea v Ústí nad Orlicí na výstavu, která je v našem regionu zcela ojedinělá. Přejeme jim, aby se potěšili pohledem na krásné nerosty i vzácné zkameněliny, které jsou výsledkem mnohaleté sběratelské práce členů Mineralogického klubu Česká Třebová. Výstava potrvá až do 12. ledna příštího roku a věřte, že nebudete

zklamání. Neživá příroda zde nabízí k vidění část ze svých opravdových pokladů.

►►► Společenská rubrika a výročí

♦ Životní jubilea členů ČGSpolečnosti od 1. 3. 2020 do 31. 8. 2020

<p>10. 5. RNDr. Petr Mixa
14. 5. RNDr. Pavel Krám, Ph.D.
10. 6. Michal Burcin</p> <p>27. 3. Mgr. Vít Opatrný
11. 5. Ing. Jiří Hruška
16. 5. RNDr. Helena Dobrová
16. 5. prof. Ing. Shah Wali Faryad, CSc.</p> <p>4. 7. Ing. Svatoslav Chamra</p> <p>8. 3. Ing. Alexandr Rozsypal, CSc.
14. 3. Ing. Pavel Kozubek
1. 4. RNDr. Miroslava Blažková</p> <p>18. 3. Mgr. Jana Vlasáková
28. 3. doc. Ing. Arnošt Grmela, CSc.
5. 5. prof. Milan Rieder, Ph.D.</p> <p>6. 7. RNDr. Jana Zikmundová
5. 8. RNDr. Jan Král</p> <p>3. 3. RNDr. Blanka Studničná
10. 4. Ing. Václav Rybařík
13. 5. RNDr. Eva Píchová
17. 5. RNDr. Vladimír Čermák, DrSc.
22. 5. RNDr. Ivan Vavřín, CSc.</p> <p>10. 3. PhDr. Mgr. Jiřina Kremerová
1. 4. prof. Petr Lázníčka, Ph.D.
19. 4. prof. RNDr. Jiří Pešek, CrSc</p> <p>18. 3. RNDr. Josef Hájek, CSc.
22. 3. RNDr. Marta Chlupáčová, CSc.
13. 4. prof. RNDr. Petr Čepek, CSc.
25. 4. RNDr. Marcela Bukovanská, CSc.
1. 5. RNDr. Antonín Blüml</p> <p>2. 3. RNDr. Jan Mašek, CSc.
3. 4. Otto Plášek
19. 5. RNDr. Josef Vybíral
23. 5. Mgr. Emílie Bernardová</p> <p>4. 3. prof. RNDr. Miroslav Štemprok, CSc.
21. 3. RNDr. Karel Němeček
6. 4. Dr. Jiří Březina</p> <p>16. 5. RNDr. Norbert Krutský
2. 7. Ing. Vladimír Stodola</p> <p>12. 3. RNDr. Jaroslav Hak, CSc.
26. 3. RNDr. Jan Kněžek
6. 5. RNDr. Marie Starobová
18. 6. RNDr. Pavel Röhlich</p> | <p>◀ 60 let ▶
2. 7. RNDr. Eva Přechová
13. 8. Alena Faitová</p> <p>◀ 65 let ▶
27. 5. RNDr. Jan Mrlina, Ph.D.
21. 6. Božena Konečná
24. 7. Ing. Alena Kožušníková</p> <p>◀ 70 let ▶
24. 7. RNDr. Jiří Otava, CSc.</p> <p>◀ 75 let ▶
1. 5. Mgr. Milan Michalski
2. 6. RNDr. Zdeněk Tábořský</p> <p>◀ 80 let ▶
13. 6. RNDr. Libuše Pisaříčková
26. 7. RNDr. Miroslav Kobr, CSc.
4. 8. RNDr. Luboš Rejl</p> <p>◀ 82 let ▶
27. 8. RNDr. Miloš Růžička, CSc.
30. 8. RNDr. Karel Pošmourný, CSc.</p> <p>◀ 83 let ▶
29. 5. RNDr. Jan Drozen, CSc.
22. 6. RNDr. Jan Duffek, CSc.
11. 7. prof. Ing. Zdeněk Vašíček, DrSc.
28. 7. prof. RNDr. Zlatko Kvaček, DrSc.
9. 8. prof. RNDr. Tomáš Pačes, CSc.</p> <p>◀ 84 let ▶
9. 6. RNDr. Jiří Křest'an, CSc.
2. 7. Ing. Milan Bartášek
28. 7. Ing. Miloslav Ďuriš, CSc.</p> <p>◀ 85 let ▶
4. 5. MUDr. Jiří Němeček
4. 7. RNDr. Bohumír Škuthan, CSc.
2. 8. Ing. Marie Čermáková
14. 8. Ing. Eva Novotná
29. 8. Ing. Petr Koudelka, CSc.</p> <p>◀ 86 let ▶
28. 5. Ing. Vladimír Karel
8. 6. Zdeněk Hora, MSc.
1. 7. RNDr. Jana Líbalová
25. 7. RNDr. Miloš Lang, CSc.</p> <p>◀ 87 let ▶
25. 4. RNDr. Jiřina Reiterová
25. 5. RNDr. Vojtěch Kněžek
19. 6. Dr. František Pícha, Ph.D.</p> <p>◀ 88 let ▶
14. 8. Dr. Drahomíra Březinová</p> <p>◀ 89 let ▶
19. 6. Ing. Helena Bůžková, CSc.
12. 8. doc. RNDr. Danuše Štemproková, CSc.
22. 8. RNDr. Ladislav Pokorný</p> |
|---|--|

21. 7. RNDr. Petr Kühn, CSc.	◀ 91 let ▶	11. 8. RNDr. Joel Pokorný
4. 4. RNDr. Evžen Andres	◀ 92 let ▶	8. 5. RNDr. Arnošt Dudek, DrSc.
14. 4. Ing. Radan Květ, CSc.		23. 8. RNDr. Olga Nekvapilová, CSc.
20. 5. Mgr. Jan Záleský	◀ 93 let ▶	
16. 3. RNDr. Marie Prosová, CSc.	◀ 94 let ▶	
27. 8. RNDr. Zdeněk Vejnar, DrSc.	◀ 97 let ▶	

Omlouváme se za případné chyby a nedostatky, ale veškeré tituly a data narození jsou uvedeny tak, jak byly do sekretariátu společnosti nahlášeny. Změny prosíme hlásit průběžně.

Prosíme všechny členy, jejichž jubileum se blíží a kteří si nepřejí být mezi jubilanty uvedeni, aby tuto skutečnost oznámili včas na sekretariátu společnosti a předešli tak nežádoucím mrzutostem. **Tamara Sidorinová**

♦ V roce 2020 vzpomínáme následující výročí **Zdeněk Tábořský**

V roce 1770 se narodil rytíř Jean de Carro

V roce 1870 se narodili Václav Dědina, Jan Fiala, Jaroslav Jičínský a Viktor Nejd

V roce 1920 se narodili Andrej Barčák, Jaroslav Bauer, Konrád Beneš a Jaroslav Svoboda

V roce 1870 zemřel Urban Georg Justin Karl Schloenbach

V roce 1920 zemřel Frantz Toula

V roce 1970 zemřeli Vincenz Brehm a Arnošt Mácha

Vybráno z Naučného geologického slovníku, rok vydání 1961, dodatek „Biografie pracovníků geologických věd“, doplněno údaji z archivu České geologické společnosti a z Biografie Pavla Vlašímského.

♦ Smutná oznámení

† Pravděpodobně v letech 2014 nebo 2015 zemřel dlouholetý člen České geologické společnosti, RNDr. **Augustin Kocák** *ústní sdělení přátel*

† 27. listopadu 2018 zemřel ve věku 90 let dlouholetý člen České geologické společnosti, ing. **Vladimír Škvor**, CSc. *sdělení dcery*

† 1. dubna 2019 zemřel ve věku 89 let dlouholetý člen České geologické společnosti, prof. Ing. **František Marek**, CSc. *parte*

† 30. července 2019 zemřel ve věku 97 let nestor České geologické společnosti, RNDr. **Oto Fusán**, DrSc. *parte*

† 26. srpna 2019 zemřel ve věku 81 let dlouholetý člen České geologické společnosti, RNDr. **Vilém Bárta** *parte*

† 18. září 2019 zemřel ve věku 90 let dlouholetý člen České geologické společnosti, RNDr. **Miroslav Vejlupek** *sdělení manželky*

† 24. října 2019 zemřel ve věku 73 let dlouholetý zaměstnanec České geologické služby, RNDr. **Josef Procházka**, *parte*

† 14. ledna 2020 zemřel ve věku 97 let dlouholetý člen České geologické společnosti, Ing. **Jaromír Pelzl** *parte*

Došlo po uzávěrce:

† 16. ledna 2020 zemřel náhle ve věku 91 let dlouholetý člen České geologické společnosti, doc. RNDr. **Jaroslav Skácel**, CSc. *parte*

† 24. ledna 2020 zemřel několik dní před svými 90. narozeninami dlouholetý člen České geologické společnosti, RNDr. **Vladimír Prouza**, CSc. *parte*

† 26. ledna 2020 zemřel po dlouhé nemoci dlouholetý zaměstnanec České geologické služby, **Josef Tesař** *parte*

♦ **Zemřel mineralog a znalec pegmatitů prof. RNDr. Josef Staněk, CSc.**
Zdeněk Losos

Dne 13. 10. 2019, ve věku nedožitých 91 let, nás opustil prof. RNDr. Josef Staněk, CSc., významný mineralog a mezinárodně uznávaný odborník na granitové pegmatity a jejich minerály. S jeho vědecko-pedagogickou dráhou, spojenou s Přírodovědeckou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, se můžete podrobně seznámit v publikaci S. Houzara a M. Nováka (2008). V současnosti také vychází od zmíněných autorů podrobnější nekrolog v Časopise Moravského zemského muzea v Brně a od M. Nováka vzpomínka na prof. J. Staňka v časopise Minerál. Proto dále uvádím jen stručný medailon zesnulého.

Josef Staněk se narodil 14. 11. 1928 v Brně. Studium přírodních a později geologických věd na PřF MU absolvoval v roce 1952 a stal se asistentem na katedře mineralogie a petrografie. Titul RNDr. získal na základě disertace Petrografie a mineralogie pegmatitových žil u Dolních Borů. Vědecky navázal na dílo svého učitele prof. J. Sekaniny a zaměřil se na studium moravských pegmatitů a jejich minerálů. Soustředil se na výzkum železnato-manganatých fosfátů z Cyrilova a Vídně, kde popsal v r. 1953 s M. Novotným nový minerál cyrilovit. V r. 1963 získal vědeckou hodnost CSc. a v roce 1966 se na PřF v Brně habilitoval pro mineralogii a petrografii. S J. Miškovským (1975) popsal z dolnoborských pegmatitů nový minerál, železnatý analog cordieritu, a na počest prof. J. Sekaniny jej nazvali sekaninit. J. Staněk dále prováděl výzkumy lithního pegmatitu od Dobré Vody a jeho minerálů, z Maršíkova popsal minerály milarit a triplit, a z Rožné triplit. V kompendiích „Mineralogie Československa“ (J. H. Bernard a kol. 1969 a 1981) zpracoval kapitulu o pegmatitech Moravy a Slezska, v r. 2009 publikoval krásně ilustrovanou knížku o minerálech Borů a Cyrilova u Velkého Meziříčí. V letech 1971–1972 byl na studijních pobytech

na Islandu a v Norsku. I přes nepřízeň doby J. Staněk spolupracoval, většinou tajně, s řadou kolegů v zahraničí (P. Černý, J. Zemann, A. Mücke, R. Kristiansen, P. Keller, A. M. Fransolet, F. Fontan, S. Petrusenko a J. Janeczek). Teprve po „sametové revoluci“, v r. 1993 byl J. Staněk jmenován profesorem mineralogie a petrografie. Je autorem cca 180 odborných prací a článků. V letech 1982–2002 zastupoval náš stát v komisi pro klasifikaci minerálů Mezinárodní mineralogické asociace (IMA). Na Katedře mineralogie a petrografie a později Ústavu geologických věd PŘF MU působil J. Staněk aktivně více než 50 let, vyučoval zde až do r. 2007 a do r. 2000 spravoval sbírku minerálů a hornin.

J. Staněk se svým přítelem a spolupracovníkem J. Zemannem z Institutu mineralogie a krystalografie vídeňské univerzity.

J. Staněk vychoval řadu vynikajících absolventů. Byl to především již zmíněný prof. Petr Černý (1934–2018), rodák z Brna, vynikající mineralog, který působil od roku 1968 na Manitobské univerzitě v

kanadském Winnipegu. Dále pak významný mineralog prof. Milan Novák, současný pracovník Ústavu geologických věd PŘF MU, který převzal od svého učitele pomyslnou štafetu špičkového výzkumu pegmatitů a jejich minerálů.

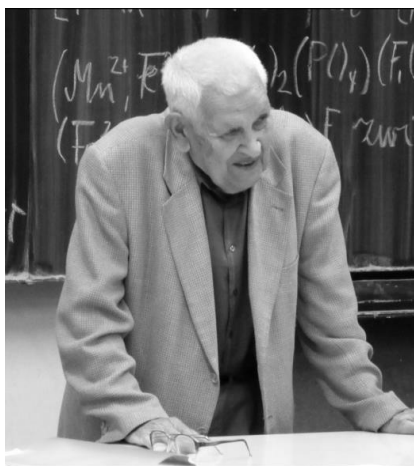
Masarykova univerzita ocenila celoživotní vědecko-pedagogický přínos prof. J. Staňka udělením univerzitní stříbrné medaile v roce 1998. Jeho přínos světové mineralogii bude navždy připomínat nově popsany minerál, železnato-manganatý fosfát „staněkit“.

Úmrtím prof. Josefa Staňka ztrácíme nejenom výborného vědce – mineraloga a vysokoškolského učitele, ale také přátelského, vstřícného a houževnatého člověka, s širokým přehledem a zájmem o přírodu, společnost a umění.

♦ Za panem profesorem Staňkem *Milan Michalski a Jan Peringer*

Neuplynul ani celý rok od chvíle, kdy jsme navštěvovali pana profesora Josefa Staňka a přinášeli mu kytky a také drobné pozornosti k jeho dožitým devadesátinám. Zúčastnili jsme se setkání, pořádanému k tomuto významnému výročí a oslavenci slibovali, že za rok budeme slavit znovu, a nepřijedeme s prázdnou. Jak málo jsme viděli do budoucnosti!

Měsíc před jednadevadesátými narozeniny náhle zemřel. Do posledních chvil svého pozhnaného života rozdával dobrou náladu a zajímal se o vše nové. Jeho úmrtí bylo velkým překvapením nejen pro odbornou veřejnost,

ale i pro jeho přátele, mezi něž jsme měli tu čest počítat i sebe, členy Mineralogického klubu Česká Třebová.

Pan profesor Staněk byl dlouholetým čestným členem našeho spolku a mnohokrát nás v České Třebové navštívil. Přednášel na našich besedách a často nás doprovázel na společných cestách do přírody za krásnými kameny.

Byl nám dobrým přítelem, učitelem a společníkem. Nadmíru jsme si ho vážili a milovali pro jeho osobní vlastnosti. Pokaždé nám rád

poradil a předal něco ze svých zkušeností. Bude nám velmi chybět a budeme na něj vždy rádi a s úctou vzpomínat.

♦ **Prof. RNDr. Blanka Paclová, CSc. *18. 10. 1928 Nechanice – † 2. 2. 2019 Praha**

Eva Břízová, Marcela Svobodová a Jiří Kvaček – foto J. Kvaček

Blanka Paclová se narodila v Nechanicích 18. října 1928. Mládí strávila s rodiči v Kratonohách u Hradce Králové. V Praze studovala na středních školách, nejdříve v letech 1943-44 na jazykové škole se věnovala němčině a angličtině. Její studia byla přerušena totálním nasazením ve Škodových závodech. Současně v Londýnské ulici studovala večerní gymnázium a po okupaci v denním studiu, zde maturovala v roce 1948. Ve studiu pokračovala na

Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v oborech chemie a biologie a po založení geologické fakulty se zapsala na geologii-paleontologii a specializovala se na paleobotaniku. V posledním roce studia se stala asistentkou na katedře paleontologie u významného paleobotanika profesora Němejce. V roce 1952 získala doktorát přírodních věd a v roce 1959 habilitaci v oboru mikropaleobotaniky. V roce 1963 byla jmenována docentkou Univerzity Karlovy v tomto oboru a v roce 1990 byla její pedagogická a vědecká činnost oceněna udělením titulu profesorky. Kromě své vědecké a pedagogické činnosti se věnovala svému synovi (Ladislav Kamarád), který sice nešel v jejích stopách, ale úspěšně se věnuje fotografování.

Profesorka Paclová se stala zakladatelkou české palynologické školy. Vychovávala studenty a pracovala ve vědním oboru paleopalynologie a prokázala využití palynologie pro praxi. Vybudovala palynologickou laboratoř a knihovnu. Vychovala generaci českých specialistů, zaměřených na výzkum prekambria a paleozoika – M. Konzalová, M. Vavrdová, O.

Fatka, P. Dufka, J. Bek, křídly – M. Svobodová, Pátová, terciéru – M. Konzalová, M.. Boháčová, E. Planderová, M. Snopková, N. Doláková a kvartéru – E. Hubená, H. Svobodová-Svitavská, E. Sajverová-Krauseová. Kromě toho byla i školitelkou doktorandského studia a konzultantkou zahraničních i našich pracovníků.

Od roku 1955 až do odchodu do důchodu v roce 1995 vedla výběrové přednášky a cvičení v oboru mikropaleobotaniky, sestavila skripta metod paleobotanického výzkumu (1963) a základů mikropaleobotaniky (1990) a podílela se i na učebnici všeobecné paleontologie (Špinar, Pacltová 1992). Profesorka Pacltová stratigraficky obsáhla období prekambria až po kvartér. Věnovala se problematice kvarterní palynologie, kdy výzkumem rašelin navázala na práce prof. K. Rudolpha. Jako externí pracovnice Státního ústavu památkové péče se zabývala studiem krkonošských rašelin a zátopového území Oravské přehrady. S profesory Špinarem a Němejcem se účastnila výzkumu jihočeských pánví. S profesorem Němejcem řešila problematiku třetihorních uhlonosných pánví na Slovensku, zjistila terciérní uloženiny na Plzeňsku, řešila úkoly ložiskové geologie s profesorem Poubou, studovala otázky evoluce angiosperm s profesorem Hughesem a v neposlední řadě i úkoly praktické geologie pro Čs. uranový průmysl, Geoindustrii, Ústřední ústav geologický, Archeologický ústav atd. V oboru křídové palynologie se stala uznávanou expertkou a její práce týkající se výzkumu pylových zrn angiosperm ze skupiny Normapolles zahrnuté do monografické publikace, si získaly mezinárodní ohlas (Góczán et al. 1967). Studium nejstarších organismů prekambria a mikropaleobotanickým výzkumem původu barrandienských stromatolitů (spolu s prof. Z. Poubou) vytvořila nové metodické postupy.

Paní profesorka byla členkou mnoha mezinárodních i domácích vědeckých společností. V letech 1968–1974 byla předsedkyní sekce International Palynological Association, ve výboru International Commission for Palynology a Origin of Life, v redakční radě časopisu Pollen et Spores a dopisovatelkou Stromatolite Newsletter, dále ve výboru České geologické společnosti a předsedkyní výboru oborové skupiny paleontologie. Spoluorganizovala řadu domácích i mezinárodních konferencí. Byla oceněna řadou vyznamenání, zlatou medailí Přírodovědecké fakulty, kterou byly oceněny její zásluhy o založení oboru mikropaleobotaniky, Cenou ČSAV v rámci kolektivu Laboratoře evoluční biologie (1979), medailí prof. Szafera Polské akademie věd v Krakově (1986).

Důležité byly její kontakty pracovní i osobní s významnými zahraničními kolegy, např. prof. N. F. Hughes (Cambridge), prof. W. Kruzsch (Berlín), prof. J. A. Doyle (California), akademik Oparin (Moskva), prof. H. Méon (Lyon) a další.

Byla respektována nejen u nás, ale i v zahraničí. Nikdo z nás, kdo jsme měli tu možnost paní profesorku osobně znát či s ní dokonce pracovat,

nezapomene na její znalosti, nadhled, cit a zájem pro jí založený vědní obor a rady pro řešení nově nalézaných záhad. Nikdy na ni nezapomeneme a stále nám ji budou připomínat její vědecké práce, kterých je na 200 (viz Dašková, J. 2008. List of publications of prof. RNDr. Blanka Pacltová, CSc. – Acta Mus. Nat. Pragae, Ser. B, Hist. Nat. 64/2–4, 51–57. Praha. ISSN 0036-5343).

Paní profesorka v loňském roce dosáhla významné životní jubileum 90 let, přesto měla stále velký životní elán a zájem o novinky v palynologickém výzkumu. Bohužel 2. února 2019 se její život naplnil.

Čest její památce!

♦ **Prof. RNDr. Libuše Smolíková, DrSc. *9. 8. 1932 Jičín – † 1. 4. 2019 Praha**

Eva Břízová – foto O. Holásek

Libuše Smolíková se narodila v Jičíně 9. srpna. 1932. Dětství prožila v Brně. V Praze 7 vystudovala La Guardiovo gymnázium, kde také maturovala v roce 1951. Ve studiu pokračovala v letech 1951–1955 na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy. V letech 1965–1966 pracovala v rámci Humboldtova stipendia v Reinbecku u Hamburgu v SRN.

V roce 1966 získala doktorát přírodních věd – RNDr. V roce 1969 byla jmenována docentkou Univerzity Karlovy. Její vědecká práce byla 4. 6.

1989 oceněna „velkým“ doktorátem – DrSc.

V roce 1991 byla její pedagogická a vědecká činnost dovršena udělením titulu profesorky. Kromě své vědecké a pedagogické činnosti se věnovala své dceři Lence (MUDr. Magdaléna Plobstová), která se nevydala v jejích stopách, ale úspěšně se věnuje lékařské praxi. Jejím druhým manželem byl zoolog doc. Miroslav Kunst (1926–1987), se kterým našla společné zájmy i v pedologické problematice. Byl významným půdním zoologem, který se věnoval akarologii a specializoval se na skupinu roztočů pancířníků. Od roku 1957 vedl oddělení půdní zoologie Přírodovědecké fakulty UK a od roku 1967 byl vedoucím katedry systematické zoologie.

Profesorka Smolíková se stala významnou pokračovatelkou československé pedologické školy. V tomto směru ji jistě motivoval její otec prof. Ladislav Smolík (1895–1960), který byl výraznou osobností v oborech pedologie, klimatologie a meteorologie. Na ČVUT v Praze zkonstruoval řadu přístrojů, které pronikly do zahraničí. Pracoval v oboru půdní chemie a zdokonalil laboratorní a terénní metody. Profesorka Smolíková je zakladatelkou mikromorfologického výzkumu půd u nás, který aplikovala pro studium zákonitostí vývoje fosilních půd v kvartéru. Její práce směřovaly k procesům polygeneze, polycykličnosti a retrográdnímu vývoji

půd. K významným výsledkům jejího výzkumu patří nález kosterních zbytků pleistocenního člověka ve Svitávce u Boskovic.

Profesorka Smolíková se snažila vychovávat další generaci českých a slovenských specialistů, zaměřených na výzkum mikromorfologie půd, stratigrafie, pedologie, protože si byla dobře vědoma, že využití půd v kvarterní geologii je rozsáhlé. Ale narážela na nedostatečné teoretické základy geologické a pedologické pracovníků, kteří se výzkumem půd hodlali zabývat. Snažila se svými pracemi, přednáškami a radami tento stav změnit. Svého následovníka se jí do jisté míry nepodařilo nalézt, což nebylo její vinou, ale potřebnou rozsáhlou znalostí výše popsaných poměrů mezi následovníky. V evropské paleopedologii se používá klasická pedologická nomenklatura podle Kubiény a Muckenhausena, jejichž byla žačkou. Tak vlastně navazovala na německou a ruskou či sovětskou pedologickou školu.

Po odchodu do důchodu pokud jí zdraví dovolilo, stále setrvala na svém pracovišti a stále pracovala na kvarterní problematice s geology, především z České geologické služby Praha (P. Havlíček, J. Tyráček, J. Kovanda, A. Zeman, V. Ložek a další), s archeology (K. Valoch, J. Svoboda, L. Poláček) a v neposlední řadě i kolegy pedology (J. Němeček, M. Kutílek) a dalšími. Později, když už nemohla dojíždět na fakultu, pracovala doma. Důležité byly její pracovní i osobní kontakty s významnými zahraničními kolegy. Paní profesorka byla respektována v zahraničí i u nás.

Kromě lásky k přírodě a zvířatům byla milovnicí a znalkyní umění. Nám všem, kdo jsme měli tu možnost ji osobně znát či s ní dokonce pracovat, dovolila a dokonce sama iniciovala oslovení Libuše či Libuška a tykání. Nezapomeneme na její znalosti, nadhled, cit a zájem o její vědní obor a rady pro řešení kvartérní problematiky. Nikdy na ni nezapomeneme a stále nám ji budou připomínat její skripta, knihy a vědecké články. Paní profesorka i přes dlouholeté zdravotní potíže se dožila úctyhodných 86 let. Přesto měla stále velký životní elán, až přišel osudný 1. duben 2019 a její životní pouť byla naplněna.

Čest její památce!

Vzpomínka na RNDr. Antonína Zemana, CSc. (*1. 6. 1939 – † 26. 10. 2019)

Václav Suchý

RNDr. Antonín Zeman, CSc., významný kvartérní geolog, geomorfolog, petrograf a badatel širokého mezioborového zaměření, zemřel po delší nemoci dne 26. 10. 2019 ve věku nedožitých 81 let.

Antonín Zeman se narodil r. 1939 v Dražicích nad Jizerou v rodině technického úředníka a zdravotní sestry. Po absolvování střední školy v Mladé Boleslavi byl v r. 1956 přijat k řádnému studiu oboru Geologie – hydrogeologie na PřF UK v Praze. Po úspěšném ukončení tohoto studia nastoupil v r. 1961 do oddělení kvartéru tehdejšího Ústředního ústavu

geologického v Praze, jako geolog – inženýr asistent. Zde pracoval zpočátku na mapách základových půd a registraci sesuvů v oblasti moravských úvalů. Kandidátskou disertaci „Terasy říčky Hané a problematika toku Moravy Vyškovskou bránou“ vypracoval na též pracovišti pod odborným vedením RNDr. Karla Žebery a po jejím obhájení v r. 1969 dosáhl hodnosti kandidáta geologicko-mineralogických věd (CSc.). Později, v rámci dalších úkolů řešených ÚÚG, vedl dr. Zeman mj. výzkumnou

skupinu zaměřenou na morfostrukturní analýzu a sledování recentních tektonických pohybů v oblasti moravských Karpat a jejich předpolí. Získané výsledky měly značný význam pro rozvoj strategie vyhledávání ložisek ropy a plynu v této oblasti. Počátkem 80. let byl dr. Zeman zapojen do širší studie blokové stavby Českého masívu a jeho neoidní dynamiky pro potřeby vyhledávání bezpečných lokalit budoucích jaderných elektráren. Svoje organizační i odborné schopnosti uplatnil i jako koordinátor týmu specialistů ÚÚG, který řešil aktuální otázky stratigrafie, litologie a geochemie mladšího kenozoika jihovýchodního úpatí Krušných hor.

V r. 1985 svůj pracovní poměr na ÚÚG ukončil a nastoupil jako samostatný vědecký pracovník do tehdejšího Ústavu geologie a geotechniky ČSAV, odkud v r. 1990 přešel v rámci delimitace do nově zřízeného Geologického ústavu AV ČR v Praze – Suchdole. Zde působil až do svého odchodu do penze v roce 1997. Na obou výše uvedených pracovištích AV se zabýval pestrou škálou výzkumných problémů, především z oblasti kvartérní geologie a geodynamiky. Zkoumal mimo jiné stavbu údolních niv a jejich holocénní fluviální sedimenty, včetně tehdy málo známých otázek časné diagenese a původu remanentní magnetizace. Autorsky se podílel i na významném objevu silně magnetického minerálu greigitu, který byl v ČR poprvé popsán z cyprisových vrstev Sokolovské pánve.

V roce 1990 na základě podnětu UNESCO dr. Zeman inicioval, spolu s kolegyní dr. E. Růžičkovou, národní mezioborový výzkum sdružující řadu domácích pracovišť v rámci programu PAGES (Past Global Changes) „Earth history during the past 2000 years“. Tato výzkumná etapa byla završena v r. 1995 vydáním kolektivního sborníku „Manifestation of climate on the Earth's surface at the end of Holocene“ pod jejich společnou odbornou redakcí. Návazný národní projekt „Paleoklimatický záznam v sedimentech svrchního pleistocénu a holocénu v nivě Labe a prognóza klimatu“, podpořený grantem GA ČR, při jehož řešení byl dr. Zeman rovněž hlavním protagonistou, přinesl zcela nové detailní poznatky o stavbě nivy Labe a její stratigrafii. V tomto výzkumu byla poprvé u nás využita

geochronologická data systematicky získaná metodou radiouhlíkového datování subfossilních dřev izolovaných z fluviálních sedimentů.

Období mezi roky 1995–1999 věnoval dr. Zeman především komplexním výzkumům sedimentárních výplní unikátních paleokrasových dutin, které tehdy odkrývala postupující těžba ve vápencovém velkolomu Čertovy schody u Koněprus v Českém krasu. Přesná terénní pozorování kombinovaná s precizní petrografií a mineralogií, zpočátku motivovaná snahou o nalezení předkřídových sedimentů, vyústila posléze v překvapivé zjištění hydrotermální (hypogenní) geneze jeskyní Českého krasu v nedávné geologické minulosti. Tento důležitý koncept, jehož byl dr. Zeman duchovním otcem, radikálně změnil dosavadní speleologické interpretace a v současné době je potvrzován pokračujícími výzkumy jiných autorů.

Kvartérní problematika rezonovala i v dalším jeho projektu „Petrofyzikální a geochemická charakteristika a korelace vybraných sprašových sedimentů jihovýchodní Asie a středo-západní Evropy“ (1997–2000), v jehož rámci dr. Zeman se svými ústavními spolupracovníky a čínskými kolegy realizovali několikaletá terénní srovnávací studia vybraných klíčových profilů posledního glaciálu v oblasti Čínské sprašové plošiny a jižní Moravy. Jedním z mnoha podstatných výstupů tohoto projektu bylo prokázání do té doby jen málo známých globálních paleomagnetických exkurzí Laschamp a Mono v čínských spraších.

Ve výzkumných aktivitách pokračoval dr. Zeman i po svém formálním odchodu na odpočinek v r. 1997. V této době autorsky přispěl ke vzniku znamenité kolektivní monografie a atlasu kvartérních sedimentů „Quaternary clastic sediments of the Czech Republic“, kterou v r. 2001 vydal ČGÚ. V následujících letech externě spolupracoval s odborníky z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR na projektu „Tradiční vápenné technologie historických staveb a jejich využití v současnosti“ (2010–2015). V tomto výzkumu, zaměřeném na zjišťování původu, složení a geotechnických vlastností stavebních kamenů, omítek a vápenných pojiv mnoha význačných gotických a románských památek České republiky, uplatnil dr. Zeman svoji dlouholetou petrografickou erudici a umění integrovat poznatky optické mikroskopie s mikro-geochemickými a mineralogickými analýzami.

Odborná dráha dr. Zemana, i když byla formálně nepřerušena po dobu bezmála 55 let, nebyla vždy jednoduchá. Jeho osobní vlastnosti, především klidná hloubavá povaha, houževnatá pracovitost, manažerské a organizační schopnosti a pozoruhodná výzkumná nápaditost podložená mezioborovými znalostmi, zákonitě vyústily v množství různorodých a zajímavých výsledků. To vyvolávalo u některých jeho kolegů i nadřizených závist, v Čechách dobře známou, a někdy i osobní zášť. Početná drobná i větší příkoří a umělé překážky, včetně opakovaného zamítání jím

navrhovaných projektů, zahraničních cest i stáží, jimž čelil nejednou před listopadem 1989 i po něm, snášel se stoickým nadhledem. Je jisté, že za příznivějších okolností, jež mu v sevřených domácích poměrech bohužel nebyly plně dopřány, vyvíjela by se jeho odborná dráha podstatně dynamičtěji, směrem ke světovému odbornému uznání.

Výsledky celoživotní práce dr. Zemana jsou obsaženy v desítkách archivních výzkumných zpráv, posudků a geologických map. Byl rovněž autorem či spoluautorem více než 60 původních článků publikovaných v domácích a zahraničních recenzovaných časopisech, konferenčních sbornících a monografiích, včetně dvaceti článků v impaktovaných mezinárodních periodikách. Věnoval se i pedagogické činnosti; studenty byly vyhledávány hlavně jeho přednášky z geologie kvartéru na PřF UK v Praze, které realizoval v letech 1979–1981, či přednášky ze všeobecné geologie a pedologie na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni v letech 1992–1995.

S dr. Antonínem Zemanem jsem měl možnost i čest intenzivně spolupracovat na řadě výzkumných témat během šesti let našeho společného působení v Geologickém ústavu AV ČR, i později, po jeho předčasném odchodu z tohoto pracoviště. Byl to člověk nejen laskavý a noblesní, ale – a to v dobrém smyslu slova – doslova posedlý výzkumem a geologií zejména. Jeho dynamický organizační duch a holistické, často netradiční přístupy k řešeným problémům, v nichž dokázal integrovat poznatky a odborníky z řady styčných oborů, včetně archeologie, klimatologie, geofyziky, jaderné fyziky i ochrany památek, byly nesmírně inspirativní a v mnoha ohledech předznamenaly dnešní nástup velkých mezioborových týmů známý z nejlepších zahraničních pracovišť.

Neméně impozantní byla však i šíře odborných zájmů a témat, na nichž během let dr. Zeman pracoval – od kvartérních sedimentů a geomorfologie, přes seismotektoniku, neoidní fluidní dynamiku a paleomagnetismus, až po složení historických omítek, malt a otázky původu mineralizace lidských orgánů. Mnohé z jeho výzkumných zjištění a myšlenek, možná právě s ohledem na jejich nadčasový a mezioborový charakter, současnou dobu předběhly a dostane se jim náležitého uznání teprve v budoucích letech.

Čest jeho památce.

♦ Vzpomínka na prof. Ing. Jaroslava Bauera, CSc., * 18. 6. 1920 –

† 29. 1. 1995

Vlastimil Seidl

Prof. Ing. Jaroslav Bauer CSc. se narodil před 100 lety, 18. 6. 1920 v Křešicích u Litoměřic. Středoškolské studium ukončil na reálce v Kostelci nad Orlicí a v témže roce se zapsal na tehdejší Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství v Praze. V roce 1939 musel, jako všichni ostatní, školu opustit a prošel několika nouzovými zaměstnáními, která sice neměla mnoho společného s chemií, ale zato rozšířila jeho zkušenosti i na

jiné oblasti denního života. V r. 1945 se vrátil mezi prvními na Vysokou školu chemicko-technologického inženýrství, kterou pak už nikdy neopustil a stal se jedním z jejích nejoddanějších pracovníků. Pokračoval ve studiu, stal se demonstrátorem a později asistentem na jejím tehdejší Ústavu

Profesor Bauer (uprostřed) s kolegy Seidlem a Dubanským.

mineralogie a petrografie. To bylo právě v době, kdy se na různých místech Prahy objevovaly bedny s nerosty z mineralogické sbírky Ústavu, které neznámo kdo a kdy zachránil z budovy školy po uzavření vysokých škol. Velice cenná sbírka s téměř světovou proslulostí byla tedy zachráněna, avšak často velmi křehké nerosty byly poškozeny a bylo třeba dát je do pořádku. Tato úloha, při počtu zhruba 20 000 sbírkových kusů byla víc než náročná – a pamětníci, kteří znali pečlivost a náročnost

tehdejšího přednosty Ústavu, prof. Ondřeje, to jistě potvrdí – připadla ovšem asistentu Bauerovi a jen díky jeho vytrvalosti, obětavosti a lásce k mineralogii se dnes můžeme těšit jejich obnovenou krásou. Tím však zásluhy prof. Bauera o sbírku nekončí. Roku 1946 se zúčastnil expedice na Island a Faroery vedené pozdějším prof. Kašparem a v r. 1947 sám vedl expedici do stejných míst, jejímž výsledkem bylo obohacení naší sbírky o řadu vzácných a krásných zeolitů, jakými se kromě naší sbírky mohou pochlubit jen Kodaň a New York.

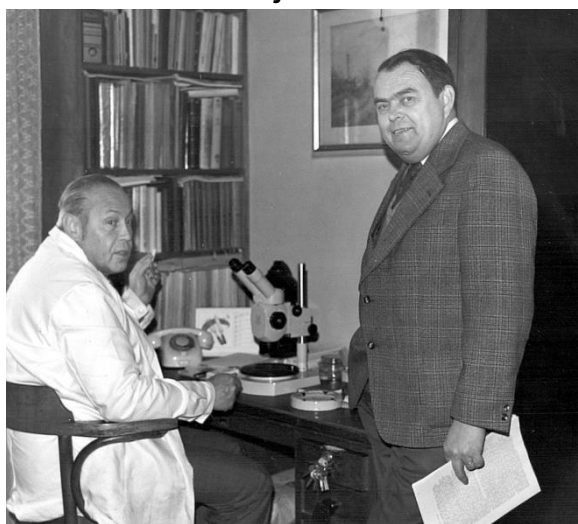
Čas přinesl mnoho změn, z Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství – fakulty ČVUT – se stala v r. 1952 samostatná Vysoká škola chemicko-technologická, z Ústavu mineralogie a petrografie Katedra mineralogie a nakonec Ústav chemie pevných látek; z asistenta Bauera se stal v r. 1951 odborný asistent, v roce 1961 získal vědeckou hodnost kandidáta věd, v roce 1965 se habilitoval a stal se docentem, ale teprve v r. 1992 mohl být jmenován profesorem, i když by mu byl tento titul měl právem patřit již mnohem dříve. Svému pracovišti zůstal věrný až do smrti. Pokud mu to zdravotní stav dovolil, docházel denně do školy, i když už byl v důchodu – bez toho prostě nemohl existovat.

Specifická situace Ústavu – jeho začlenění do chemické vysoké školy technického směru – vedla k tomu, že i jeho zaměření bylo více experimentální a technické, než bylo u nás zvykem na ústavech mineralogie univerzitního směru. Tento charakter vtiskl práci katedry její pozdější vedoucí prof. RNDr. J. Kašpar DrSc., člen korespondent ČSAV, který také navázal úzkou spoluprací s řadou průmyslových podniků a institucí, zaměřených na získávání a úpravu nerostných surovin a výrobu a

opracování krystalů. Prof. Bauer byl jeho prvním spolupracovníkem a pokračovatelem v tradici.

Také vědecká a pedagogická práce prof. Bauera byla ovlivněna jeho láskou k mineralogii, chemickým vzděláním a smyslem pro technické využití. To je patrné z jeho původních prací, kterých publikoval více než 150. Jeho zájem o mineralogii byl všestranný, zabýval se optickou mineralogií, RTG difrakční fázovou analýzou, určováním fyzikálních vlastností nerostů a nerostnými surovinami. Jeho bohaté zkušenosti byly oceněny v mezinárodním měřítku tím, že mu byla svěřena spolupráce na rozboru měsíčních hornin získaných expedicemi Apollo a Luna 16. Byla mu svěřena mineralogická část průzkumu našich korunovačních klenotů a dalších historických klenotů a předmětů na Pražském hradě a stal se tak jedním, z pouze několika málo smrtelníků, kterým bylo od vydání buly o mimořádné ochraně svatováclavské koruny papežem Klimentem VI. v r. 1346 dovoleno dotknout se této snad nejdůležitější památky našeho národa. Jeho účast na restaurátorských výzkumech a pracích byla v posledních letech jeho života zvláště intenzivní a vedla k úzké spolupráci s Ústavem (tehdejší katedrou) chemické technologie restaurování památek VŠCHT v Praze.

Publikační činnost prof. Bauera byla neméně bohatá. Největší a skutečně mezinárodní zájem vzbudil "Klíč k určování nerostů", který vypracoval

Profesor Bauer s kolegou V. Seidlem.

společně s vynikajícím fotografem F. Tvrzem a který vyšel poprvé v r. 1972 v němčině (Der Kosmos – Mineralien führer), později ještě v 9 jazycích a v r. 1988 nakonec i v češtině s názvem "Minerály". Z ostatních monografií, jejichž byl autorem nebo spoluautorem jsou to především "Precious and Semiprecious Stones" (Octopus, Londýn 1983), "Edelsteine" (Artia 1966), český překlad knihy J. Chojnackého "Základy chemické a fyzikální krystalografie" a další.

Prof. Bauer byl členem vědeckých rad několika výzkumných ústavů a Národního musea v Praze, s jehož některými členy úzce spolupracoval, a dlouholetým členem pražského městského výboru bývalé Vědecko-technické společnosti.

Byl člověkem všestranných zájmů, milovníkem umění, zvláště hudby, živé i neživé přírody a jeho odborná, veřejná a pedagogická činnost, jeho zájmy, jeho obětavost i smysl pro humor mu získaly mnoho upřímných přátel nejen mezi spolupracovníky a absolventy VŠCHT.

Podobně jako tomu bylo u prof. Ondřeje, i prof. Bauer zasvětil celý svůj život mineralogii a, bohužel, i jeho odchod z tohoto světa byl stejně krutý. Stejně jako život profesora Ondřeje totiž i jeho život ukončila rakovina jater po tříměsíčním utrpení 29. ledna 1995.

Často se stalo, že strávil takovou naprosto nezištnou pomocí i několik nocí. Jeho práce na škole také neznala úřední hodiny, býval zde prostě tak dlouho, jak bylo třeba. Jeho šikovné ruce udržely při životě řadu přístrojů, které by už byly dávno odepsány. Velice vděčně na něj jistě vzpomíná řada našich absolventů, kterým se snažil vytvořit na katedře přátelské ovzduší – ti, kteří dnes sedí zde s námi, to jistě potvrdí.

Byl skutečný polyhistor, měl bohaté vědomosti z nejrůznějších oborů a také řadu koníčků, mezi nimi především botaniku, hudbu a knihy. Byl vynikající pianista, každý čtvrtek hrál s několika přáteli na zobcovou flétnu. Znalosti z botaniky mu mohl leckdo závidět, pěstoval úspěšně orchideje, ale skutečnou vášní mu byly knihy. Nakoupil jich tolik, že snad ani nemohl vědět, co všechno už má a působilo mu velké problémy psychické i fyzické, když byl nucen části z nich se vzdát, když musel měnit byt.

Jeho smrt byla bolestnou ztrátou pro jeho rodinu, pro mnoho jeho přátel, ale útěchou nám může být, že se zapsal nesmrtelným písmem do vědomí mnoha lidí a že jeho památka bude žít alespoň tak dlouho, dokud všichni ti, kteří jej znali, jej nebudou následovat do říše stínů.

♦ Vzpomínka na RNDr. Karla Manna 14. 11. 1923 – † 2. 4. 2019

Dagmar Mannová

RNDr. Karel Mann se narodil 14. 11. 1923 v Harrachově, dětství prožil v Pečkách u Prahy a později v Táboře ve mlýně u Lužnice. V Táboře v roce 1944 absolvoval reálné gymnázium.

Ještě před maturitou se mu dostala do rukou kniha dr. Čepka „Hlubiny země“ a zaujala ho natolik, že se rozhodl pro studium geologie.

Na radu svého profesora z gymnázia napsal v roce 1943 prof. Radimu Kettnerovi, že má zájem o studium geologie – a získal od něj radu, jak dále postupovat. Udělal maturitu a nastudoval doporučenou literaturu. Jezdil do Prahy na přednášky Československé společnosti pro mineralogii a geologii, které se konaly v Praze v Lékařském domě, a přespával u prof. Kettnera.

S prof. Kettnerem a několika staršími studenty jezdil mapovat jeskyně ve Sloupu, v roce 1943 mapovali pro Geologický ústav do měřítka 1 : 25 000 okolí Dlouhé Lhoty tvořené kulmskými břidlicemi a drobami. Pro své nejmladší žáky pořádal prof. Kettner ve svém bytě přednášky a při příští návštěvě se dotazoval, co si zapamatovali.

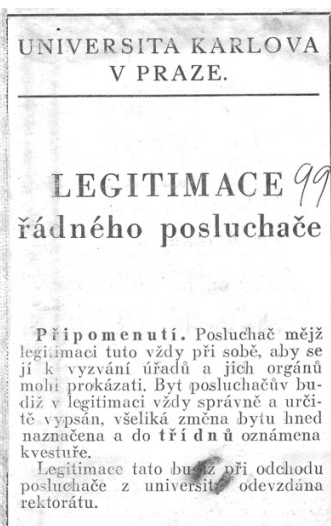
Koncem května 1945 prof. Kettner sezval dopisem studenty, aby přijeli do Prahy, že na Přírodovědecké fakultě začíná mimořádný letní semestr. Přijeli všichni, kdo mohli, a na poněmčené fakultě urychleně uváděli sbírky do původního stavu.

Studenti bydleli, kde se dalo, občas spali i na fakultě. Karel měl štěstí, profesor Kettner ho pozval bydlet k sobě. Kettner byl v té době už vdovec, bydlel s posluhovačkou, malou schýlenou paní, která výborně vařila, a studentík byl každou neděli zván na oběd, obvykle byla kachna se zelím a knedlíkem.

Zajímavý byl denní režim p. profesora: v 7.30 odcházel na fakultu, na oběd chodil domů,

do 15.30 si pospal, potom šel opět na fakultu, kde pracoval do 19.30 a to denně, včetně svátků. Žil jen pro geologii a přednášky pro své studenty.

Později se do bytu přistěhoval se svou ženou, sestrou profesora Kettnera, dr. Stočes, který byl z politických důvodů propuštěn z Vysoké školy báňské v Ostravě. Tak tam žili v pěti až do Karlova sňatku.

Profesor Kettner Karla pověřil sestavením rejstříku jednoho dílu „Všeobecné geologie“, čímž ho perfektně naučil základy všeobecné geologie. Ještě před dizertací pak Karel domapovával okraje dvou mapových listů okolí Blanska.

V roce 1948 na manifestaci

na Pražském hradě policie pochytila studenty, naložila je do policejních a německých přepadových aut a odvážela okolo filozofické fakulty. Tam je zastavil dav a snažil se studenty osvobodit. Karlovi a nemnoha dalším se podařilo z nekrytého nákladáku nenápadně vylézt a vmísit se do davu.

Prázdniny studenti trávili většinou geologickým mapováním, i na naftě, a mapováním jeskyní v Moravském a Slovenském krasu. Na Muráni se stalo,

24		Posluchačovo jméno (studiosi nomen): Karel		Rodiště (locus nat.): Karaschov	
bř. stud. roku: 1946-47		Fakulta: Přírodovědecká			
(Semestre:)		Fakulta: (Facultas)			
Název přednášky i jméno přednášejícího (Index scholarum et nomina magistrorum)	Počet tčd. hodin (Quod per hebdomadam, locus)	Stvrzení přednášek o zápisu (Receptum nomen testatur magistris)	Potvrzení návštěv přednášek (Scholas frequentatas testatur magistris)	Poznámky (Adnotata)	
3-112 Dr. R. Kettner, Geologie historická.	2		Kettner Kettner		
3-118 Dr. R. Kettner, Geolog. praktikum pro geology.	3		Kettner Kettner		
3-119 Dr. R. Kettner, Význam kapitoly a úloh v geologii.	1		Kettner Kettner		
3-120 Dr. R. Kettner, Samostatná práce pro doktorandy.	15		Kettner Kettner		
3-123 Dr. R. Kettner, Geologie ČSR.	2		Kettner Kettner	Potvrzení děkanov	
3-125 Dr. F. Hanke, Speciální mineralogie.	4		Kettner Kettner	I. z. děkan.	
3-126 Dr. F. Hanke, Geologie hornin a nerostů v ČR.	2		Kettner Kettner		
3-132 Dr. J. Augustas, Původní systém paleontologie.	3		Augustas Augustas		

že se ubytovali v pohodlném srubu lesních dělníků, a všichni včetně pana profesora dostali svrab. Karla jako nejmladšího poslali na výzvědy k doktorovi, a ten tu pohromu potvrdil. Vztahy mezi profesory a studenty byly velice přátelské, jak všichni vzpomínají a vyprávějí. To popisoval ve Zpravodaji 29 už i RNDr. Vejnar.

Po skončení studia v roce 1949 Karel nemohl sehnat práci, pro svůj původ a politické hodnocení Akčním výborem byl nezaměstnatelný. Asi po třech měsících ho ale zachránil prof. Quido Záruba, vynikající inženýrský geolog. Na jeho doporučení se stal zaměstnancem Československých stavebních závodů, jejichž součástí byla i dřívější firma Záruba – Pfeffermann. Sídlili v Zárubově vile ve Wolkerově ulici v Bubenci. Byla tam výborná parta zkušených odborníků, jejich šéfem byl zeť prof. Q. Záruby, dr. ing. Dvořák, specialista na zakládání staveb.

Asi v roce 1958 se stal Karel zaměstnancem n. p. Geologický průzkum Praha, později přejmenovaného na Geoindustria s. p., kde působil jako vedoucí odboru inženýrské geologie. Účastnil se také geologického mapování v Lybii. V roce 1985 odešel do důchodu.

♦ Vladimír Prouza 90

Marcela Stárková a Zbyněk Šimůnek

RNDr. Vladimír Prouza, CSc. rodák ze Rtyně v Podkrkonoší oslavil 29. ledna 90. let. Podkrkonoší, kde se narodil, vyrůstal i studoval, neopustil ani, když se přestěhoval do Prahy, neboť většinu své práce věnoval výzkumu v podkrkonošské a vnitrosudetské pánvi. Krásná krajina jeho dětství tvořená typickými červenými permskými sedimenty nutně musela vyvolat jeho zájem o přírodovědu a následně o geologii permokarbonu. Než se však k tomuto cíli dopracoval, zkomplikovaly mu tuto cestu dvě věci. Bylo to totální nasazení za druhé

světové války do firmy, která opravovala letadla, kde působil jako čtrnáctiletý pomocný dělník, a dá se říci, že i studium na obchodní akademii. Po maturitě na Obchodní akademii v Trutnově nastoupil na Pedagogickou fakultu UK obor přírodopis-zeměpis-chemie, kde strávil tři roky a po té přešel do 3. ročníku tehdejší Geologicko-geografické fakulty UK. Dokončil ji v roce 1954 a ještě v tomto roce začal pracovat v Ústředním ústavu geologickém (nyní Česká geologická služba) v Praze v oddělení Permokarbonu. V roce 1965 obhájil kandidátskou disertační práci a získal titul kandidáta věd a po roce i titul RNDr. Ve svém oboru pracuje v ČGS dodnes, tedy krásných 66 let. Při své mapérské práci v podkrkonošské a vnitrosudetské pánvi, jež byly a jsou vždy v jeho srdci na prvním místě, prodřel mnoho podrážek a převrátil či rozbil tuny kamení.

Prošlé území zobrazil na četných geologických mapách různých měřítek z rozsáhlé oblasti severovýchodních Čech. Území listu Vrchlabí nově Vláďa zmapoval a k oponentnímu úspěšnému řízení dovedl celý tým pracovníků již po dovršení svých osmdesátin. Jako poslední tiskem vyšla v roce 2013 např. Základní geologická mapa České republiky 1 : 25 000 list Semily, jejímž byl redaktorem. V této době vyšly i další mapy z oblasti Českého ráje, kde byl Vladimír spoluautorem, např. list Turnov nebo Rovensko pod Troskami. Celou plochu podkrkonošské pánve zobrazili Prouza a Tásler na odkryté geologické mapě měřítko 1 : 200 000, jež byla vytištěna v roce 1985. Pro sestavení této mapy muselo být využito mnoho zkušeností, které získali dva soupeřníci, Vladimír Prouza a Radko Tásler, nejen při mapování, ale i při dokumentování a interpretaci četných strukturních a ložiskových vrtů (z 60. až 80. let minulého století). Výsledkem bylo i vypracování nového litostratigrafického členění výplně podkrkonošské pánve, které Prouza a Tásler dále shrnuli v knize Geologie a ložiska svrchnopaleozoických limnických pánví. Nyní je v přípravě mapa podkrkonošské pánve měřítko 1: 75 000 s Monografií, na které se Vláďa podílí jako hlavní aktivní spoluautor. V poslední době se věnoval i problematice na lužické poruše v západní části podkrkonošské pánve. Představy o lužické poruše rozvinul ještě v knize Lužický zlom – Hranice mezi dvěma světy.

Ať už díky zkušenosti ze studia pedagogické fakulty, či výchově tří synů anebo z pouhého charisma, má Vladimír velkou přednost v entuziasmu při předávání ústních informací mladším adeptům geologie permokarbonu či komentování geologických lokalit v terénu, což potvrdí každý, kdo ho potkal při exkurzích v terénu podkrkonošské nebo vnitrosudetské pánve. Zájem o geologii Vláďa zažehl jistě i v srdcích studentů průmyslové školy geologické v Praze, kde vyučoval v letech 1956–1958. Vláďa je od počátků vzniku uhelných seminářů na Přírodovědecké fakultě v Praze, tzn. od roku 1968 až do dnešní doby, přednášejícím a pravidelným účastníkem. Svoji sdílnost a otevřené srdce Vladimír prokazuje četnými přednáškami o svých dojmech z dalekých cest v domovech seniorů.

K pracovní kariéře Vladimíra Prouzy patří jeho práce v různých částech světa, např. v letech 1970–1973 pracoval ve State Geological Survey v Brisbane v Austrálii na výzkumu bowenské pánve. V druhé polovině 70.

let byl Vláda součástí týmu a vedoucím iráckých a českých geologů, kteří mapovali obrovské území Západní pouště Iráku a vypracovali 13 geologických map měřítka 1 : 100 000. Tato jeho práce měla pokračování v Bagdádu v letech 1982–1983 ve State Organisation for Minerals v Bagdádu, kde připravoval výše zmíněné mapy a Vysvětlivky k mapám k tisku. Poslední dlouhodobější zahraniční štací Vladimíra byla jeho práce v Sýrii, kde byl

pověřen vedením expedice, jež prováděla geochemickou prospekci.

Osobní vzpomínky na Vládu se pojí s jeho vůlí spolupráce ale také ohromné pohostinnosti, na což vzpomínáme často a rádi, spolu s dalšími kolegy Janou Drábkovou, Jardou Zajícem a Janem Koldou. Ve druhé polovině 80. let paleontologové společně vyráželi na paleontologické sběry na Vládou vytypované lokality v podkrkonošské pánvi, přičemž terénní základna byla nejčastěji u Prouzů na chalupě v Kundraticích. Zbyněk vzpomíná: „Byla to idyla, po práci jsme povečeřeli a často ještě zašli na pivo do místní hospody a prodebatovali, co jsme za den našli a dozvěděli se něco zajímavých historek z práce geologů“. Vláda vždy přispěl k přátelské a tvůrčí atmosféře.

Poznámka redakce: V poslední chvíli před odesláním Zpravodaje do tisku jsme se dověděli smutnou zprávu, že nás kolega Vladimír Prouza navždy opustil. Bude nám chybět.

Ahoj Kamarádi, sbohem a adios!

♦ K 90. narozeninám prof. RNDr. Bohuslava Fojta, CSc., dlouholetého pracovníka Ústavu geologických věd PŘF MU Zdeněk Losos

Dne 22. listopadu 2019 se prof. RNDr. Bohuslav Fojt, CSc., dlouholetý pracovník Ústavu geologických věd Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, dožil významného životního jubilea – 90 let. Svě narozeniny oslavil pouze v kruhu rodinném a přijal návštěvy několika spolupracovníků a žáků. Jeho zhoršený zdravotní stav mu již nedovolil

účast na zamýšleném slavnostním semináři na ústavu, jak tomu bylo před 10 lety.

Bohuslav Fojt věnoval svoji celoživotní vědeckou i pedagogickou činnost problematice rudní a ložiskové mineralogie v kombinaci s geochemií rudních ložisek. Své výzkumné aktivity směřoval především do širší oblasti Jeseníků a Rychlebských hor, kde se stal uznávaným specialistou a znalcem většiny rudních ložisek a výskytů, i celkové metalogeneze oblasti. Jubilant pochází ze Zábřehu na Moravě, což předurčilo jeho výzkumnou orientaci na oblast severní Moravy a Slezska, ke které má dodnes hluboký osobní vztah. Studoval učitelskou kombinaci chemie-přírodopis na Univerzitě Palackého v Olomouci a pokračoval dále ve vysokoškolském studiu geologie, specializaci mineralogie-petrografie na PřF Univerzity J. E.

**Z. Losos a B. Fojt na terénní
exkurzi v blízkosti Pradědu
v Jeseníkách, rok 2005.**

Purkyně v Brně. Zde byl žákem prof. Sekaniny, u kterého vypracoval diplomovou práci na ložisku Nová Ves u Rýmařova a v letech 1953–56 absolvoval interní aspiranturu v oboru rudní mineralogie. Za další učitele a vzory pro svoji práci on sám považuje prof. Františka Němce a prof. Jaroslava Koktu. V kandidátské disertaci se orientoval na mineralogii a geochemii zlatohorského rudního revíru a obhájil ji na PřF UK v Praze v roce 1958.

Celá vědeckopedagogická dráha prof. Fojta je spojena s Katedrou mineralogie a petrografie (později Ústavem geologických věd) PřF UJEP (později MU) v Brně, kde působil jako odborný asistent, později se habilitoval v oboru mineralogie (1968) a v roce 1981 byl jmenován profesorem.

Přednášel krystalografii, geochemii a rudní mikroskopii. V letech 1986–1989 vedl Katedru mineralogie a petrografie, působil také ve funkci proděkana PřF pro vědu a zahraniční styky. Dlouhodobě zastupoval ČR v mezinárodní komisi pro rudní mikroskopii a pracoval v rudně-mineralogické skupině při ČSVTS a národní skupině IAGODu. Z působení mimo PřF MU bych rád zmínil jeho roční úspěšnou geologickou expedici ve Vietnamu (1962) a podíl na zpracování rudních materiálů z dalších expedic v Guinei, Nigeru, Jemenu, Maroku aj.

V součinnosti s Ústavem nerostných surovin v Kutné Hoře a průzkumnými organizacemi vypracoval Bohuslav Fojt řadu precizních výzkumných prací, zaměřených na mikroskopii a chemismus rudních fází. Později za spolupráce s izotopickou laboratoří Českého geologického ústavu (dnes

České geologické služby) se zaměřoval na genezi sulfidických zrudnění a podmínky jejich vzniku či přepracování. Středem jeho pozornosti byly velká ložiska Horní Město, Zlaté Hory, Horní Benešov a Zálesí u Javorníka.

Bohuslav Fojt postupně systematicky charakterizoval také drobná zrudnění ve sledované oblasti, zejména na lokalitách Ludvíkov u Vrbna, Nýznerov, Bohutín, výskyty v okolí Javorníka, Travné, Hynčic pod Sušinou a Jakubovic u Štítů, dále Petříkov, Fe-ložisko na Malém Dědu nebo výzkum hydrotermální žíly na Zámčisku a mnoho dalších. V těchto případech šlo o typické kolektivní publikace (tzv. „paragenetické studie“) s účastí jeho žáků a spolupracovníků.

Nejužší spolupráci ve výzkumu a také nejvíce společných publikací má jubilant s doc. Janou Hladíkovou (ČGS Praha), dr. Dušanem Kopou (Slezské muzeum Opava), doc. Jaroslavem Skácelem a Ing. Jaroslavem Aichlerem (oba ČGS, pobočka Jeseník), doc. Jiřím Zimákem (UP Olomouc), doc. Josefem Zemanem a autorem tohoto článku (oba PŘF MU Brno), dr. Zdeňkem Dolníčkem (NM Praha) a dr. Karlem Malým (Museum Vysočiny Jihlava). Desítky let trvá spolupráce prof. Fojta s mineralogicko-petrografickým oddělením Moravského zemského muzea v Brně (v dobách aktivního výzkumu Jeseníků hlavně s dr. Tomášem Kruťou), o které vychází podrobnější příspěvek dr. Stanislava Houzara v časopise MZM. Ze zahraničních kontaktů Bohuslava Fojta bych rád zmínil spolupráci a přátelství s prof. Arno Mücke z Göttingenu, který participoval na výzkumu geneticky složitých výskytnů železných rud silezika.

Bohuslav Fojt vychoval spoustu žáků, kteří u něj vždy oceňovali jeho pedagogický um, zajímavá témata ke zpracování a v neposlední řadě neformální a podnětné vedení. Rudně-mineralogické problematice, a to navzdory celkovému nepříznivému vývoji ve výzkumu rudních ložisek v ČR, se i dnes alespoň dílčím způsobem věnují zejména Jiří Zimák, Zdeněk Dolníček, Zdeněk Losos, Karel Malý, Josef Večeřa a Jaroslav Reif. V posledních dvou desetiletích prof. Fojt, již v důchodovém věku, stále působil na částečný úvazek na Ústavu geologických věd, a to až do roku 2017. V popředí jeho zájmu bylo dokončení rozpracovaných rudně-mineralogických témat z oblasti Jeseníků a Rychlebských hor a publikování monografických prací k hlavním ložiskům a rudním výskytnům. Bohuslavu Fojtovi a spoluautorům se podařilo podrobně shrnout poznatky o Zlatohorském rudním revíru, dále publikoval komplexní studii o sulfidickém

D. Kopa (vlevo), T. Kruťa (uprostřed) a B. Fojt před terénní základnou (chatou) Slezského muzea v Bělé pod Pradědem, rok 1985.

ložisku Nová Ves u Rýmařova, paragenetickou charakteristiku ložisek Pb-Zn u Horního Města u Rýmařova a souborně zpracoval magnetitový výskyt u Malého Vrbna. V roce 2008 vyšla jubilantovi se spoluautory rozsáhlá monografie o ložisku Zálesí u Javorníka. Bohuslav Fojt v této době také přispíval popularizačními články do časopisu "Minerál", kde mladým sběratelům a studentům předával informace o zajímavých a mnohdy zapomenutých lokalitách širší oblasti Jeseníků, nebo o osobnostech mineralogů.

Celková bibliografie prof. Fojty v rozpětí let 1955–2009 čítala 225 publikací, k nimž je třeba přidat několik dalších titulů. Na jeho počest byl nedávno pojmenován nový minerál bohuslavit. Mezinárodní tým mineralogů z Itálie, České republiky, Rakouska, Švédska a USA popsal tento minerál hned ze dvou lokalit, jednak z dolu Buca della Vena v Toskánsku (Itálie), a z ložiska Horní Město u Rýmařova v České republice.

Vedle vědecké činnosti odvedl Bohuslav Fojt v důchodovém věku velký kus práce v knihovně ústavu, a řadu let ještě vyučoval předmět „Zlato – přírodní zdroje a společenský význam“. Já osobně, i kolegové a studenti z ústavu jsme velmi oceňovali jeho odborné rady i připomínky k nejrůznějším odborným problémům, vycházející z širokého rozhledu v oboru a dlouhé praxe.

Dokud jubilantovi zdravotní stav dovoľoval, rád jezdíval s exkurzemi posluchačů do Jeseníků a přidával k dobru cenné poznatky a zajímavosti o lokalitách z dřívějších let. Rád si zde večer také zazpíval lidové písně v kruhu mladších pedagogů a "muzikálních" studentů.

Na závěr bych chtěl poděkovat prof. Bohuslavu Fojtovi za to, co naučil mne i ostatní své žáky, a popřát mu za pracovníky Ústavu geologických věd PřF MU i jménem svým, především hodně zdraví a sil do dalších let.

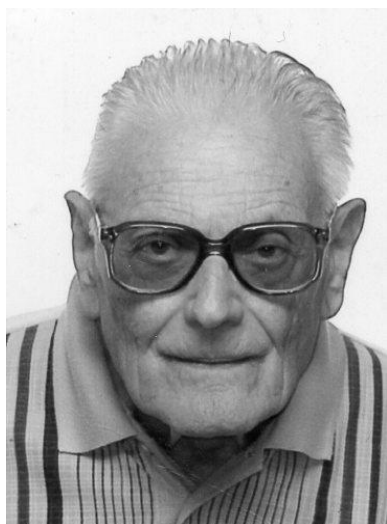
►►► **Vzpomínky našich nejstarších**

♦ **RNDr. Miroslav Malkovský, DrSc. – * 2. 10. 1927**

Vzpomínky na 23. mezinárodní geologický kongres v Praze 1968

O tom, kdy probíhal 22. mezinárodní geologický kongres v Indii, kde českoslovenští geologové představili unikátní výsledky své práce, především pokrytí celého státního území geologickými mapami 1 : 200 000 a dalších publikací Ústředního ústavu geologického (ÚÚG) a Geologického ústavu Dionýsa Štúra (GÚDŠ) a kde požádali o schválení konání 23. mezinárodního geologického kongresu (MGK) v roce 1968 v Praze, informuje v dostatečné míře dr. A. Dudek (2019).

Po návratu z Indie očekávali zřejmě všichni účastníci 22. MGK i mimo ně, kdo bude „vylosován“ pro práci na 23. MGK. Když uplynulo čtvrtletí a nic se nedělo, požádal mě dr. Šnajdr, zda bych nemohl zorganizovat schůzku v bytě, abychom se nedohadovali v Ústředním geologickém úřadě nebo

někde v hospodě a nebyly vyrušování nebo poslouchání. Na jeho návrh se v sobotu večer 21. dubna 1965 sešli u nás na Hradčanech Šnajdr, Dudek, Vaněček a já, abychom organizaci projednali. Jednání bylo zdlouhavé, věcné, nikdo se nehádal. Byly diskutovány tyto problémy: kde se bude konat zasedání, jaké budou sekce, symposia a exkurze. Osobní obsazení s tím, že závazné bude podle toho, jak se vyvine potřeba. Zahájení na výstavišti, zasedání v nové budově ČVUT v Dejvicích, kde je možné stravování v mense. Ubytování v hotelích podle přání a možností účastníků, případně ve studentských

kolejích. Vědecká jednání v maximálně 10 sekcích a 2 symposiích. Exkurze napříč Evropou, od ústí Labe po ústí Dunaje. Prezident kongresu, ředitel Ústředního ústavu geologického dr. J. Svoboda, generální sekretář dr. A. Dudek, pověřený za Ústřední geologický úřad dr. M. Šnajdr. Ing. M. Vaněček odmítl zastupovat Ministerstvo školství, neboť by se rozcházel s prezidentem kongresu v otázkách organizačních, což by kongresu neprospělo.

Když v neděli 22. dubna 1965 jsem za svítání vyprovázel účastníky na tramvaj, častoval nás dr. A. Dudek poznámkami vesměs „vy jste mne zase do něčeho uvtřali“, neboť on už to měl od této neděle jisté.

S výše uvedeným není podle mne konstatování dr. A. Dudka, že po jednání mezi Československou akademií věd (ČSAV) a Ústředním geologickým úřadem (ÚGÚ) byl určen jako hlavní pořadatel kongresu ÚGÚ za spolupráce Ministerstva školství (MŠ) a ČSAV. Krátce na to byl jmenován prezidentem organizačního výboru ředitel Ústředního ústavu geologického dr. J. Svoboda a na jeho návrh vybráni generální sekretář dr. A. Dudek a čtyři viceprezidenti – za MŠ prof. dr. Z. Pouba, za ÚGÚ dr. M. Šnajdr, za ČSAV dr. V. Zoubek a za slovenské geologické organizace dr. M. Kuthan. Ředitel ústavu mne hned jmenoval jako svého zástupce pro vnitřní a zahraniční politiku a vyjednávání na politických orgánech, aby na potřebná místa na kongres byli přijímáni odborníci bez ohledu na postavení jejich rodičů (JUDr. Z. Nýpl) nebo pro výkon trestu (dr. T. Buday), případně další. Kromě toho, že ústav byl i nadále pověřen vysíláním odborníků z různých geologických organizací do zahraničí s ohledem na vyžadovanou odbornost a politickou spolehlivost, to znamenalo, že se po skončení mise vrátí do republiky. Připomínám, že ústav měl v těchto letech až do roku 1970 v zahraničí ročně průměrně 30 odborníků. Prezident a výše uvedení sekretáři – Buday, Nýpl, Petránek – zastupováni Laboutkou – a Malkovský tvořili pracovní předsednictvo. Pro úplnost dodávám, že dr. Petránek byl sekretářem pro zasedání a já sekretářem pro tisk a publikace.

Hned se rozvinula čínorodá práce sekretářů, pátrali, co všechno mají vykonat, co dříve a co potom. Byl jsem ve stejné situaci, nevěděl jsem, kolik mám mít spolupracovníků a co všechno musíme zajistit. Pomohla úvaha o exkurzních průvodcích v zahraničí. Od roku 1960 jsem totiž spolupracoval na mnoha listech Mezinárodní geologické mapy Evropy 1 : 1 000 000, kterou v rámci UNESCO vedl a tiskl Bundesanstalt für Bodenforschung v Hannoveru, jehož ředitel dr. von Gaertner podporoval konání exkurzí napříč Evropou. Stejně tak moje členství v československé účasti v komisi nerostných surovin Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) v Moskvě umožnilo zajistit exkurzní průvodce v socialistických zemích v jednotné úpravě.

Bylo potom samozřejmostí, že vedoucí sekcí, symposií a exkurzí v ČSR budou ve svém zájmu vyžadovat co největší kvalitu toho, co bude vytištěno. Abstrakta a exkurzní průvodce do 1. 3. 1968, sekce do 30. 6. 1969 a General Proceedings do 30. 8. 1970. Mně nezbývalo než zajistit papír, tiskárny a spolupracovníky.

Po zjištění, kdo přiděluje papír, jsem se snažil rozhodnout, jaký papír potřebujeme. Nakonec nezbylo než obecné konstatování, že papír musí mít takovou kvalitu, která nám neudělá ostudu v zahraničí. Svazky budou brožované, obálka šedá, potištěná názvem svazku. Tiskáren jsem našel v Praze dostatek, ale kdo je diriguje? A tak jsem se ohlásil telefonicky k panu Štikovi, který sídlil pod naším ústavem ve spodní části Malostranského náměstí na rohu Tomáškovy ulice. Přivítal mne s tím, že pokud chci papír, tak že není. Vyložil jsem mu, pro jaký účel papír potřebujeme a že by se přece jen nějaký našel. Ptal se, jak to myslím. Odpověděl jsem mu, že v současné době bylo předáno do stoupy celé jedenácté vydání knihy M. Majerové Miliony holubiček a nakladatel má s autorkou smlouvu na dvanácté vydání. Nic nebrání nakladateli, aby jí vyplatil honorář a oznámil jí, že z technických důvodů nelze knihu vytisknout. A co tam máte dál, zeptal jsem se. Ředitel ČSAV má zde jeden titul, ale v pěti jazycích. A co to je? Plánování ve vědě: česky, rusky, francouzsky, anglicky a německy. Odpovídám. Ve vědě se nedá plánovat, jen žádat o peníze na nějaký projekt a potom vysvětlit poskytovateli, co jsem za to společnosti vrátil. Řekl jen: dobře, tak máte 5 tun papíru a dohadujte se s tiskárnami, kde vám to vezmou, a vyplnil formulář o přidělení papíru. Když jsem se ptal ve Státní tiskárně a v Unii, řekli mi, že mají stálé zákazníky a nemohou brát další s velkým rozsahem tisku v krátkém časovém termínu.

Nezbylo mě, než se porozhlédnout po nějakém spolupracovníkovi. Dlouho se žádného nepodařilo sehnat, až konečně někdo doporučil šéfa odbytu Pragocementu z bývalé cementárny v Podolí. Víím jen, že měl křestní jméno Antonín a měl tu dokonalou vlastnost, že když ho někdo vyhodil před jednáním ze dveří, v tu ránu vlezl oknem. Když ho vyhodili oknem, hned byl

zpět komínem. Setkal jsem se s ním a vysvětloval mu ze široka, co mám za problémy s tiskárnami. Požádal o čtrnáct dní na to, aby prozkoumal, co se s tím dá dělat. Ani ne za deset dní se přihlásil, že jsme na dobré cestě, že šéfem – dirigentem tiskáren je pan Rak, že všechny požadavky budou splněny, jenom že musí svolat ředitele pražských tiskáren a my jim musíme vysvětlit, o jakou významnou mezinárodní akci jde. Ve smluvený den přišlo asi osm ředitelů a my dva. Pan Rak měl v klopě zapíchnut krásný špendlík s rakem. Vysvětlili jsme jim, o jakou akci jde. A že podle zvyklostí je to účelový tisk pouze pro tuto celosvětovou významnou událost, Československu svěřenou, jaké jsou termíny předání svazků do tisku a kdy musí být vytištěny. Rozpředla se debata o kvalitě, vázaném či brožovaném provedení, počtu a podobně. Státní tiskárna uvedla, že by před touto akcí potřebovala nové litery, druhá, myslím za podchodem z Karlova náměstí, že si zatím troufá jen na exkurzní průvodce. Ještě jsem zdůraznil, že vnější vzhled musí mít všechny svazky stejný, ať jsou z kterékoliv tiskárny. Uvedl jsem, že do vytištění potřebného bude s nimi o všech problémech jednat zde přítomný můj zástupce.

Zájem o práci na publikacích projevil ještě jeden starší pán. Jmenoval se Háva, ale zde si naopak již nevzpomenou na jeho křestní jméno. Na otázku co dělal, odpověděl, že byl na ministerstvu dopravy a měl na starosti železnice, jejich normální údržbu. Stavby nových železnic nebo tunelů byly financovány podle stavebních plánů, kde na jednotlivé stavby byly vypočteny potřebné finance. A kolik jste měl ve svém oboru zaměstnanců, ptal jsem se. On sebou trhl a já se zeptal, no třeba nějaké odborné pracovníky a sekretářku. Odpověď zněla: na všechno jsem byl sám, žádnou sekretářku jsem neměl. Nebylo to zapotřebí, protože peníze na údržbu trátí (konstatuji: od Aše až po Jasinu na Podkarpatské Rusi) byly každý rok stejné a na tužku jsem si nechával pro jistotu asi 1 milión Kč. Uvádím to proto, že za první republiky nebyla administrativa státních a obecních úřadů přebujelá. Spolehlivost pana Hávy se projevila již při přípravě svazku abstrakt pro tisk. Měl je ke konečnému schválení připravit podle pokynů vedoucích jednotlivých sekcí a zbylé k vyřazení. Jak to provedl, se projevilo na zasedání užšího předsednictva. Jako perličku uvádím, že když jsme se shromáždili kolem stolu prezidenta kongresu, sedl si na jeho místo. Na upozornění dr. Budaye, že je to místo prezidenta, odpověděl: toho neznám, ten mě nezajímá. Uznával pouze lineární nadřazenost, že jemu poroučím pouze já. Když však dr. Svoboda přišel, okamžitě se s balíkem roztříděných abstrakt přesunul na vedlejší židli. Jeho roztřídění bylo bezchybné. Byl dobrým pomocníkem až do vytištění všech kongresových titulů, které vyšli do pořádání kongresu.

Nyní stačí do zahájení kongresu uvést některé dosud v předcházejícím textu neuvedené skutečnosti.

Samozřejmě, že všichni místopředsedové byli nuceni vyjíždět po republice i mimo ní. Nezapomenu na to, jak se v roce 1965 zvedla hladina Dunaje v Bratislavě o osm metrů nad normál, protrhla se hráz pod Bratislavou a postupně se zalil celý Velký Žitný ostrov. Z Bratislavy letěla s námi mladá maminka, která porodila v Bratislavě, ale její vesnice byla pod vodou. Měla pouze žádanky Československého červeného kříže pro dopravu letadlem do Prahy a po té taxíkem do České Lípy, kde měla příbuzné. Dr. Nýpl vysvětloval již na letišti, že letenka bude proplacena, že je to úřední dokument, stejně tak taxikáři v Praze. S dr. Nýplem spolupracoval cestou také nějaký Rakušan, letící do Prahy a nakonec i v Praze vyřizovali nejrůznější potřeby pro miminko a pro matku, zejména jídlo a pití. Po kongresu se z toho ve spolupráci s Rakušanem zrodila pobočka pražské Stavební geologie – Baugeologie Wien.

Publikace, které měly být vytištěny před zasedáním kongresu, byly vytištěny a tak neuvádím všechno dění před zahájením kongresu. Byl to rok, kdy v Praze probíhal studentský majáles. Dosavadní prezident odstoupil a mládež skandovala svého favorita: Císař na Hrad! Potkal jsem historika rudních ložisek dr. Kořána, který mě vyzval, ať s ním jedu do Lobkowitzkého paláce, kde tehdy sídlil matematický a historický ústav ČSAV. Zasedání předsedal ředitel Mašek. Zhodnotil současnou politickou situaci, kdy je zapotřebí, aby prezidentem byla známá osobnost a navrhl armádního generála a hrdinu Sovětského svazu Ludvíka Svobodu. Po krátké debatě byl návrh schválen a ředitel byl pověřen dalším jednáním. Ludvík Svoboda se stal prezidentem.

Právník ÚÚG dr. Holík si vždy o prázdninách vybíral dovolenou. V roce 1968 si vyjel dříve do NDR, aby byl kongresu přítomen. Upozornil mě, že při našich hranicích je soustředěno neobyčejné množství vojáků s technikou, včetně tanků. Nevěnoval jsem mu pozornost.

V den zahájení zasedání kongresu v pondělí 19. 8. 1968, když přijel ministerský předseda Černík, ještě slabě pršelo. Čekal jsem na něho s deštníkem. Přivítal účastníky kongresu a popřál jim hodně úspěchů. Déšť jsem si pověřivě vyložil, že nám pořadatelům přinese štěstí.

V úterý večer jsme byli na promítání filmů. Seděli jsme v poslední řadě a vedle mě seděl mně známý osobní tajemník předsedy polské vlády generála Jaruzelského. To už mě bylo divné, proč se po mě po očku zahleděl. V noci na středu jsem byl kolem půlnoci probuzen řinčením telefonu, kde mně dr. Šnajdr informoval, že jsme obsazeni ruským vojskem. Odpověděl jsem mu, že výsadkáře mám na ulici. Středa byla pro nás nejhorší. Příjemně jsem byl překvapen, že informační centrum pro novináře fungovalo i v noci, takže se svět o ruské okupaci přes francouzskou tiskovou agenturu dozvěděl. Bylo však nutné se starat o zásobování účastníků kongresu potravinami a umožnit jim odjezd domů. Víím jen, že z Rusů jedině Ščeglov jako náš přítel dostal v informačním

středisku k napití vodu a naopak vedoucí ruské delegace na žádost o dopravu na letiště dostal odpověď, že nemáme benzín a musí se obrátit na velitele vojsk, ti že mají benzínu dost.

Potom již vše probíhalo jakoby normálně až do vydání svazku General Proceedings. Ředitel Academia tehdy předával akademiku Maškovi sedmé vydání Černé knihy, Otu Šikovi nové vydání Politické ekonomie (po 22. hodině byl již na západě) a mě General Proceedings. Po několika dnech mě navštívili dva pánové v kožených kabátech a ptali se, kde je ten svazek. Řekl jsem, že již byl poštou zaslán všem účastníkům kongresu a zbyly pouze čtyři exempláře, které budou zlikvidovány. Odešli a brzo přišlo vyhodnocení. Byl jsem vyloučen z účasti v RVHP, bylo mi zakázáno vyjíždět do zahraničí odebráním všech pasů a byla mi odebrána možnost seznamování se a držení tajných a přísně tajných materiálů.

Jak se říká: vše zlé se v dobré obrátí. Krátce po tom „zlém“ se ukázalo, že je zapotřebí ukončit úkol Geologie české křídové pánve a jejího podloží, neboť dr. Vachtl odešel na Přírodovědeckou fakultu a nikdo jiný nebyl. Oponentura proběhla úspěšně, ještě jsem upravil rukopis k tisku. Větší překvapení přišlo ze zahraničí, kde bylo vysoko oceněno vydání téměř 70 titulů pro 23. MGK v Praze. Stal jsem se členem Evropské asociace vydavatelů vědecké literatury, která byla kolektivním členem Světové asociace. Roční členský příspěvek za mě uhrazovala Medical Society of London.

♦ Ing. Radan Květ, CSc. – * 14. 4. 1928

Stal jsem se inženýrem chemie ve 24 letech po studiu na technice v Brně v lednu 1952. Na krátkou dobu jsem nastoupil do brněnské Lachemy, odkud jsem odešel včetně dvou let vojenské služby v lednu 1957 a přešel do Ústavu pro naftový výzkum. Zde jsem se zúčastnil práce (jako chemik) na zavádění nového oboru hydrogeochemie do naftového průzkumu. Po dvojím přeorganizování ústavu v roce 1964 jsem se stal pracovníkem brněnské pobočky Ústředního ústavu geologického z Prahy. V roce

1965 jsem zahájil studium kandidatury a v lednu 1969 obdržel, byť nestraník, titul CSc.

Po úspěšném rozvoji hydrogeochemie za posledních 12 let jsme společně se slovenským kolegou Stano Gazdou uspořádali hydrogeochemický seminář v roce 1972 ve Svratce na Českomoravské vrchovině. Pak jsme ho střídavě připravovali od původního moravského umístění přes Čechy i na Slovensko. V roce 1981 jsem předal vedení Jaroslavu Skořepovi. V roce 2008, kdy vedl středisko Tomáš Pačes, jsem byl už jako důchodce (17 let)

přizván na oslavu jako zakladatel hydrogeochemického střediska na Slovensko (bohužel spoluzakladatel Stano Gazda už roky nežil). V roce 1981 jsem založil odbornou skupinu pro geotektoniku, která zanikla po mém odchodu do důchodu v roce 1991.

Jak bylo řečeno hlavní náplní práce mně byla hydrogeochemie. Při tom bádání jsem přišel nejen na genezi kyselek ale i sulfanových (sirovodíkových) vod. U těch došlo i na poznatek jejich mikrobiologického vznikání (spolu s mikrobiologem Milanem Dostálkem). Pro mě nejdůležitější se nakonec stalo mé zjištění, že sepětí podzemních vod, zvláště kyselek, je vázáno na systémy poruch přímkového průběhu, což bylo geology tvrdě odmítáno. Pak jsem spojil s poruchami i výskyt sopečných projevů.

V roce 1964 jsem uzavřel své hledání postupným objevováním systému, který jsem posléze pojmenoval: planetární ekvidistanční poruchové systémy (PEP systémy). Při srovnávání sítě takto odvozené s mapou naftových projevů ve Vídeňské pánvi při pootočení o 26 stupňů jsem mohl konstatovat, že jsem objevil (po prvé v alpinské síti) další hercynskou síť. Posléze během let jsem našel další systémy (a postupně je i publikoval).

Roku 1976 jsem opustil dosavadní pracoviště a nastoupil do Geografického ústavu ČSAV v Brně vedeného Jaromírem Demkem. Zde jsem dále rozvíjel práci na PEP systémech. Po odvolání ředitele Demka v roce 1978 byl nastolen do funkce ředitele plukovník Vahala, za jehož vedení s totálně vojenskou ignorací mně postupně byly zrušeny mezinárodní styky, nakonec i zákaz mezinárodních písemných kontaktů. Přesto se mi zdařilo dobudovat rupturologický model.

V roce 1984 jsem byl přeřazen na vedoucího vědeckého pracovníka kupodivu ještě za Vahaly (jakým řízením osudu nevím). V té době jsem završoval svou odbornou činnost v historické geologii, tj. vývoji Země. Sestavil jsem periodickou geologickou časovou tabulku. (Dodnes nebyla snad pro malou přístupnost geologům vzdáleným fyzikálním a matematickým souvislostem akceptována, byť periodicitu je i v jiných disciplínách běžně přijímána.) Byly přijaty jevy biologické, podle souborné publikace prof. S. Rosypala z MU.

Všechny mé práce týkající se rupturologie a geologické tabulky vyšly v Geojournalu (Dordrecht-Boston-London).

Poslední mou prací v Geografickém ústavu se stala účast při přípravě Atlasu životního prostředí a zdraví obyvatelstva: byla to hlavně mapka Predispozice starých stezek na území Československa připravovaná společně se Stanislavem Řehákem. Ta práce připravila půdu pro mou následující činnost totiž mou hlavní životní náplň jako seniora v důchodu. V prvních dobách ještě se S. Řehákem, žel později po brzkém jeho odchodu ze života už jen sám.

V roce 1989, po jmenování profesora Gardavského geografa z UK Praha, ředitelem ústavu jsem završil svou činnost výše uvedeným způsobem. S odchodem prof. Gardavského z funkce, jsem odešel v 1991 do důchodu. V průběhu roku 1991 jsem dostal nabídku na poloviční úvazek v Mendelianu, s jehož pracovníky jsem býval v občasném kontaktu v budově bývalého kláštera ve Starém Brně. Pracoval jsem tam téměř pět let, mimo jiné, též při organizování seminářů o historii vědy na Moravě a ve Slezsku.

Ve svém bytě jsem během cca 25 let vypracoval nový vědní obor stibologie (nauku o starých stezkách).

Kromě toho jsem objel celou republiku a nafotografoval a zaznamenal údaje o všech našich minerálních vodách.

Mimo vědu jsem se angažoval v Klubu přátel výtvarného umění. Přispěl jsem ke vzniku její pobočky v Brně, ve které jsem jako její předseda fungoval cca 25 let a cca 5 let jsem byl i členem hlavního výboru v Praze.

Konečně jsem vyprovokoval setkání potomků svého praděda prvně roku 1983 a následně ještě 8 x, takže 10. setkání se uskuteční snad v příštím roce 2020.

To je stručné shrnutí mé aktivity v geologii a geografii i něco málo ze soukromého života, do něhož patří také to, že jsem ženatý, mám dvě děti a vnoučata i pravnoučata.

♦ Prof. RNDr. František Fediuk – * 3. 2. 1929

Už je to tady aneb Ferry Fediuk o sobě

Po osmadvaceti úspěšných číslech časopisu Zpravodaj ČGSpol přichází jeho vedení s inovací: hodlá do každého čísla zařadit vzpomínkovou stať některého z našich geologických nestorů, jakýsi předsunutý autonekrolog. A tak přichází řada i na mne. No prosím, když to musí být. Pro daný účel bude asi nejvhodnější osvědčený formát dotazů a odpovědí. Abych se vyhnul dotazům nevhodným, šťouravým či dokonce zlomyslným, volím následující formu: sám se ptám a sám si na

vlastní dotazy odpovídám. Tak pojďme na to.

Co Vás přivedlo ke geologii?

Po maturitě 1947 jsem stál před rozhodnutím: pokud na vysokou školu, tak na kterou? Rodiče by ze mne chtěli mít právníka, ale já jsem tíhnul k přírodním vědám. Do matičky Prahy jsem přijel jako vyjevený venkovan se slámou čouhající ze svátečních bot, žasnoucí nad zdejšími vysokými domy a podivující se jak tam do té výšky musí být obtížné vytahovat seno. Nicméně na děkanát Přírodovědecké fakulty ve Viničné ulici jsem cestu našel a zapsal se na učitelský obor přírodopis – zeměpis. V jeho rámci

jsem však už šilhal po vědách kamenných. Ovšem samostatné studium geologie tehdy ještě nebylo. Tak jsem to dotáhl k první státní zkoušce z obou učitelských oborů. Ale po ní, to už studium geologie bylo nově konstituováno, jsem z nich přešel na studium odborné, geologické. A už jsem věděl, že v jeho rámci se budu specializovat na vědu o horninách čili šutrologii. Na Petrografickém ústavu mě ve třetím ročníku studia profesor Josef Kratochvíl přijal za vědeckého pomocníka a v posledním ročníku jsem se ještě jako student stal u něj asistentem.

Jaké jste měl během studia spolužáky?

Bylo nás v ročníku něco přes dvacet a z většiny se jich pak stalo významnými geologickými osobnostmi: Havlena jako nejpřednější znalec našich uhelných pánví, Dudek, mezinárodně proslulý petrograf, regionální geolog a generální sekretář 23. mezinárodního geologického kongresu, Brůša, nositel hrdého titulu „Hlavní geolog ČR“, Drbohlav, jako významným zahraniční expert, Bernard, mineralog nejvyšší třídy, Vaněček, který v zahraničí obhajoval kandidátskou práci a komise mu za ni udělila tzv. velký doktorát, Kužvart, specialista na nerudy a autor významných monografií, Malkovský jako profilový pracovník Ústředního ústavu geologického, Marek, věhlasný znalec staropaleozoických fosilií, Sekyra, dvojnásobný vítěz nad jižním pólem, a řada dalších, Sejk, Malásek, Čada, Erban, Stodola, Čech, Kočárek, Šantrůček, Švenek, Lomoz, co jméno, to v české geologii pojem. Bylo třeba se našponovat, aby se člověk mezi nimi neztratil.

A jak po studiu?

Trefil jsem se do doby zlatého flóru geologie. O absolventy oboru se instituce předháněly. Ty prakticky zaměřené nabízely pohádkové platy, byty a tisíc a jeden benefit. Odolal jsem a zůstal, co by asistentík na fakultě. Lákala mě nejen možnost svobodného bádání a bezprostředního styku s věhlasnými mistry oboru, s profesory Kodymem, Kettnerem, Koutkem, Novákem, Hejtmanem, Hyniem, ale též práce se studenty. A po čtyřech letech jsem povýšil na odborného asistenta. Finančně nic moc, ale ta nádherná akademická atmosféra! Nikdy jsem svého rozhodnutí nelitoval.

Jak dlouho jste se vědecko-pedagogické práci na fakultě věnoval?

Začal jsem v roce 1953 a skončil v roce 1990, tedy sedmatřicet let. V r. 1964 jsem získal docenturu, v r. 1979 profesuru, krátce jsem byl i vedoucím katedry petrologie. Několikrát bylo mé působení na fakultě přerušeno angažmá v zahraničí, 1961–2 ve funkci šéfgeologa ložiska Pb,Zn ve Vietnamu, v letech 1973–4 jako hostující profesor na pařížské univerzitě Orsay. V prázdninových měsících jsem se třikrát stal terénním geologem Norského geologického ústavu v Trondheimu, čtvrt roku jsem se plavil na výzkumné lodi v západním Tichomoří, jako konzultant jsem třikrát působil na libyjské Sahaře, zúčastnil jsem se geologické expedice na polární Ural a studijně jsem krátkodobě navštívil řadu dalších zemí všech

kontinentů, ale Antarktidu jsem nezvládl. Ve své pedagogické praxi jsem měl ze všeho nejraději terénní exkurze s posluchači a těší mě, že mnozí z bývalých studentů si na ně s nostalgií vzpomínají. Vybavuji si, jak jeden z exkurzantů při „násilném přechodu Sázavy“ u Žampachu prohlásil: „To není geologická exkurze, to je cvičení zelených baretů.“ Nebyla však v tom jeho prohlášení ani stopa stížnosti, ale naopak hrdost.

A pak jste z fakulty odešel do zaslouženého důchodu, že?

Tak to zdaleka ne. Když jsem byl nucen z fakulty odejít, našel jsem na rok útočiště jako řadový geolog v podniku Geoindustria. Zařídili mi ho moji bývalí žáci Morávek a Woller, jsem jim zavázán. Dělal jsem tam zajímavou práci, která mi tématicky velice vyhovovala: petrografii Jílovského pásma. Pak jsem dva roky sloužil, nejprve jako vrátný a pak recepčního v podniku Stavební konstrukce. Byla to zajímavá práce. Na noční směně jsem od recepčního pultu sledoval, že nějakých tři sta metru ode mne se rozsvítí okna a z komína se vyvalí chuchvalec dýmu. Pekaři nastupují! Po hodině jsem si k okénku došel pro čerstvé houstičky a prohlašuji, že jsem málokdy jedl něco tak výtečného. Od vedení jsme dostali instrukci, že pokud bychom byli přepadeni, je přísně zakázáno hrát si na hrdiny. V klidu na pult vyskládat všechny peníze a poté, až nevíтанá návštěva odejde, v klidu zamknout vstupní dveře a pak volat policii. Na štěstí jsem nic takového nezažil, ale stalo se mi něco opačného. Někdy po půlnoci zastavilo před naší ubytovnou značně ojetý automobil. Vystoupil z něj opálený mladý muž zjevně balkánské provenience a dožadoval se u mne celkem srozumitelnou panslovanštinou ubytování. Měli jsme od vedení pokyn podezřelé osoby odmítat, že máme plně obsazeno. Zkusil jsem uplatnit tuto fintu a najednou koukám do černého ústí nějaké devítky. To je značně silný argument. Otočil jsem se, ze štafle sundal klíč a přistrčil jsem ho na pult nezvanému hostu. Revolver zmizel a na pultu se místo klíče objevila stokoruna. Host odkvačil do patra. Co takový recepční má dělat, když nějaký násilník na něm žádá peníze, k tomu byly instrukce jednoznačné. Ovšem na případ, že návštěvník s pistolí naopak recepčnímu peníze vnutí, na to v nich pamatováno nebylo. Mohl bych vyprávět, jak jsem byl naší policií vzat do přísahy coby francouzský tlumočník při okradení zahraničního hosta a desítky dalších historek, které na akademické půdě člověk nezažije. Není však na to místo. Dělal jsem však tuto práci rád. Jednou, to bylo asi dva roky poté, co jsem už v Deltě nepracoval, jsem se díval v televizi na nějaký soutěžní pořad, kde náhodně po ulici sebraní amatérští zpěváci se ucházeli o prémii 10 000 Kč za nejlepší výkon v oboru popu. A hleďme, kdo to tam teď nastupuje předvést své pěvecké umění? Tuhle mladici přece znám, to přece není nikdo jiný, než moje kolegyně z recepce v Deltě. Na pódiu odvedla parádní výkon a suverénně strčila všechny ostatní soutěžící do kapsy. Z výhry měla nelíčenou radost. V krátkém následném rozhovoru se jí moderátor zeptal, kdo ji tak krásně zpívat naučil. „Moje máma, Ladka

Kozderková“. Nad jménem, které uslyšel, mu na chvíli spadla brada. Jméno kdysi velice slavné, špičkové a oblíbené zpěvačky. The penny has dropped, řekli by Angličani, náhle mu to došlo. Je vidět, vykotal překvapeně, že geny se nezaprou, hned jsem si myslel, že mi někoho silně připomínáte. Tolik moderátor a já nepochopím, proč se takový talent musel živit prací recepčního v hotelu čtvrté kategorie. Ale třeba by zase ona se mohla podívat, proč si tam na chleba vydělával bývalý prorektor Karlovy univerzity. V sousední ubytovně převážně sloužila vyslovená omladina, perspektivní mladí muži, kteří – jen co si tu vydělají pár korun – se s vervou pustí do vysokoškolského studia, budoucí strojaři, lesní inženýři, architekti či dokonce kunsthistorici. Ale zrovna letos to nějak nevyšlo, takže ještě jednu sezónu za recepčním pultem. A když jsem se po letech přišel na ně vzpomínkově podívat, ejhle, oni tu byli ještě a ta perspektiva vysokoškolského vzdělání jim nějak vybledávala. Všechno to byli milí a schopní kluci, kteří mě brali jako stařešinu, a kteří se na mně obraceli o radu v nejrůznějších zapeklitostech a o pomoc v jazykových potížích.

Recepční a geologie, to nějak nejde dohromady!

Máte naprostou pravdu. Proto jsem se zase trochu k vysokoškolské kantořině vrátil. Tři roky jsem učil na soukromé VŠ. Jmenovala se Pražský technologický institut. Studenti tam vesměs pocházeli z dobře situovaných rodin, většina jich dojížděla v nablýskaných mercedesech a bavorácích. Když jsem po výuce odcházel na MHD, zastavovali se u mne a ze staženého okénka volali: „Pojďte, pane profesore, já Vás hodím na autobus.“ Pak jsem dva roky přednášel na univerzitě J. E. Purkyně v Ústí n. L. To se hodně podobalo mé dřívější kantořině na UK, ale bylo to přece jen trochu z ruky, takže jsem toho nechal. Zkoušel jsem to též jako soukromý podnikatel a přes ministerstvo životního prostředí mi bylo zadáno zhodnocení surovinové základny okresu Mělník. Řešení ostatních pětasedmdesáti okresů bylo svěřeno renomovaným geologickým institucím, které na tuto práci vyčlenily své nejlepší odborníky. A teď se podržte: v téhle nadupané konkurenci se můj elaborát umístil na velmi slušném prvním místě. A pak už zbývá zmínka o třešničce na dortu. Přišla práce v podniku GIS Geoindustry. Tři roky se tam řešil ministerstvem zadaný a dobře placený úkol – výzkum netradičních živcových surovin. Sešla se na to skvělá parta – Veselý a Jurák z Jihlavy, Ocman z Liberce, Franče z Budišova. Nikdy jsem v tak lidsky příjemném a zároveň tak odborně zdatném kolektivu nepůsobil a navíc práce mi tématicky perfektně seděla. Ale úkol byl vyřešen, tok peněz vyschl. Zůstaly jen krásné vzpomínky.

Vraťme se však ještě do doby Vašeho působení na přírodovědecké fakultě UK. Zažil jste někdy při svém pobytu v cizině něco zcela mimořádného?

Byl jsem na studijní cestě v Turecku, kde si mě zjevně s nějakým VIPem spletli. A v Ankaře mě zavedli do mauzolea Atatürka, abych tam v doprovodu vojenské stráže položil věnec a pak se podepsal do pamětní knihy hned pod podpis francouzského presidenta de Gaulla. Pracovníky naší ambasády to tenkrát pořádně vytočilo. Ani oni netušili co se vlastně děje.

Přivedlo Vás vaše geologické povolání někdy do vysloveně nebezpečné situace?

Jsem přesvědčen, že skoro každý člověk se během svého života dostane někdy do situace překrásné neřkuli přímo kritické. Jednu takovou jsem ještě jako student zažil v krušnohorských Potůčkách. Pod vedením pracovníků Ústředního ústavu geologického jsme tam fáráli na dole, který Uranový průzkum opustil. Jednou jsem společně po šichtě vyfárával se svým nadřízeným dr. Odehnalem. Fáralo se na labilní palandě a strojník měl na laně uvázaným červeným hadříkem označeno, kdy palanda se dostává na úroveň povrchu. Tentokrát ale toto hadříkové znamení přehlédl a palanda s námi pokračovala ke stropu. My dva jsme na poslední chvíli před rozmačkáním skočili na konstrukci věže a tak si život zachránili. Přišli jsme však o určitý druh nesmrtelnosti, protože o tak bizarním "smrtáku" by se vyprávělo ještě dneska.

Zaznamenal jste v geologii taky nějaké neúspěchy?

Tak tady je velký zádrhel. Redakce Zpravodaje ČGSpol. nemůže poskytovat vzpomínkovým črtům neomezený tiskový prostor. A kdybych měl na Vaši otázku poctivě odpovědět, zabral bych Zpravodaji zcela neúnosně veliký počet stránek. Takže uvedu jen jeden případ jako „pars pro toto“ záležitost z úplného počátku své profesní dráhy. Psal se rok 1947 a já slavil vánoční svátky u svých rodičů v Tanvaldě. A doslechl jsem se, že v nedalekém Bozkově nečekaně odkryli po odstřelu v kamenolomu vstup do jeskynní prostory. To jsem si nemohl nechat ujít. Sjel jsem vlakem z Tanvaldu do stanice Bozkov a vystoupal do prudkého kopce k obci. V lomu na jejím okraji jsem snadno našel otvor do jeskynní prostory. Stěží jsem se jím protáhl a opatrně slezl asi 30 metrů na její dno. Když jsem se vynořil otvorem zase zpět v lomu, stál na jeho okraji nějaký postarší domorodec a vesele na mě halekal: „Tak co, mladej, jaký to tam je?“ Odpovídám: „Pěkný, ale krátký.“ „Tak to seš na omylu, tam je to děravý jak ementál.“ Říkám si pro sebe: „Tak to bude poučovat nějaké strejda mě, posluchače staroslavného vysokého učení Karlova, založeného v roce 1348, mě, který už má na něm za sebou skoro celý jeden semestr?“ Pozdější speleologický výzkum však ukázal, že ten strejda měl pravdu a já ne. A tak jsem se na počátku své profesní kariery pořádně sekl. Poprvé, ale bohužel ne naposled.

Chtěl byste na závěr našim čtenářům vzkázat nějaké Vaše životní kredo?

Všichni, kteří se geologií živíte nebo ji provozujete jen jako soukromé potěšení, mějte na paměti jedno. Poznání v geologii nikdy není definitivní. I když nějaký geologický jev prozkoumáte sebepodrobněji, určitě po Vás přijde někdo a zjistí něco navíc nebo něco z toho staršího poopraví. Nedejte se tím agnosticizmem deprimovat. Hledejte v něm naopak to, co je na geologii vlastně to nejkrásnější.

♦ **RNDr. Ing. Vladimír Sattran, CSc. – * 9. 10. 1930**

Několik ostrůvků vzpomínek (složitého života)

Narodil jsem se 9. října 1930 v pražské porodnici dr. Jerieho na Vinohradech. Od mládí mě provázelo několik různých zálib, jak výtvarných, tak literárních a přírodovědeckých. Na českobudějovickém gymnáziu, kde jsem už před sedmdesáti lety maturoval, mne přivedl k mineralogii a sbírání vltavínů profesor chemie a přírodních věd dr. Jan Oswald.

Mně nejvlastnější byla však upřímná touha pomáhat lepšímu životu. Když jsem se rozhodl, že nebudu pokračovat ve studiu práv, protože v padesátém roce začala na právnické fakultě řádit stalinská zvůle, svazáci mi blahosklonně nabídli dvou až tříměsíční brigádu na stavbě mládeže ve Vratimově u Ostravy, abych se polepšil a mohl být eventuálně doporučen ke studiu na Přírodovědecké fakultě. Ta trať mládeže byla naopak velkou příležitostí poznat i studenty z různých vysokých škol, kteří byli vyzváni současným komunistickým vedením, aby při práci na stavbě železnice pochopili socialistickou budoucnost inteligence. Po večerech jsme se scházeli v tělocvičně školy, kde jsme byli ubytováni, hrával jsem tam na klavír Smetanovy polky, proti nimž nebylo za ministra Nejedlého námitek, tancovali jsme taky kozáčka a přitom si říkali své názory na poválečný svět a politiku. Ty vedly od antistalinismu přes liberální judaisticko-křesťanské hodnoty až k základnímu poznání, že Československo bude asi dlouho v moci sověty diktované marx-leninské ideologie. Byla to doba duševní nesvobody, kterou ani staří profesori z doby předválečného demokratického Československa nemohli přemoci. Na geologii, botanice a biologii, geofyzice a chemii, i na matematicko-fyzikální fakultě a lékařské fakultě na Albertově a Karlově trvala ještě jejich vlivem po delší čas větší volnost, než byla na právnické nebo filozofické fakultě. To svobodomyšlné podhoubí leckde dlouho přetrvávalo a znovu se rychle obnovovalo v letech přechodu k jaru 1968. Já jsem zažil ještě několik velkých profesorů, jako byli František Slavík, Radim Kettner, Jaromír Koutek, Odolen Kodým, Otto Hynie, Zdeněk Špinar a tak v nás zůstala ta jejich dobrá humanistická víra v lidskou slušnost a boží milosrdenství. Mým velkým učitelem a vzorem byl

profesor Koutek, kterému vděčím za to, že jsem zůstal věrný víře v široké vzdělání jak v přírodních, tak i humanistických vědách. V tom jsme se později velmi sblížili s myšlenkami profesora Jiřího Krupičky, který jako mukl v komunistických lágrech od Jáchymova po Leopoldov a propuštěný z vězení v druhé polovině šedesátých let, po invazi sovětských vojsk v srpnu 1968 odešel natrvalo z Čech na univerzitu do kanadského Edmontonu, kde zemřel ve věku sta let! Vážil si velmi medaile Cyrila Purkyněho, kterou jsme mu předali po vítězství sametové revoluce v roce 1990. To byly chvíle, kdy jsme se snažili převést čtyřicet let trvající diktatury jedné strany do demokratického řádu vznikající Evropské unie. Byly to složité roky, v nichž jsem se jako ředitel, zvolený zaměstnanci Ústředního ústavu geologického od ledna 1990, snažil změnit orientaci výzkumu více k studiu a záchraně našeho životního prostředí. Stali jsme se pracovištěm řízeným Ministerstvem životního prostředí pod vedením ministrů Bedřicha Moldana a Ivana Dejmalu, kteří spolu s ministrem Vavrouškem stáli u zrodu našich environmentálních úkolů. O tom se psalo ve vzpomínkách v knize 100 let České geologické služby.

V roce 1994 jsem byl prezidentem Václavem Havlem jmenován, asi jako první z geologů, českým velvyslancem v Marockém království, kde jsem působil do začátku roku 1999, kdy mě vystřídal ing Jajtner. Snažil jsem se uvést do marockého vědomí naši novou Českou republiku, i když mým úkolem bylo i zastupování Slovenska, které nemělo v Maroku své velvyslanectví. Na Ministerstvu zahraničí pracovalo v té době několik geologů a geografů, počínaje dr. Alexandrem Vondrou, dr. Michalem Lobkowiczem po řadu kolegů, kteří se stali řediteli odborů nebo velvyslanci a konzuly. Po ukončení práce v diplomacii, na niž mám dobré vzpomínky, zvláště na dobu ministra Zielenice, jsem se věnoval vznikající česko-burkinské společnosti pro těžbu zlata, protože v Horní Voltě, později přejmenované na Burkinu Faso, jsem prožil sedm let geologické práce pro Spojené národy a znal dobře její nerostné bohatství. Podařilo se nám v té době objevit velké ložisko zinkových rud obohacených stříbrem a několik menších ložisek zlata. Byl jsem spoluautorem první francouzsko-anglické učebnice o geologii Burkiny (tu vydalo naše pražské geologické vydavatelství). Česko-burkinská zlatá těžební společnost však brzy skončila po dohovoru příbramských spolumajitelů a byla prodána australské těžební společnosti.

V roce 2002 jsem otevřel v Ježkově ulici na Žižkově Přírodovědný klub Barrande. Při budování „Café Barrande“ mi pomáhali staří přátelé geologové, z nichž rád vzpomínám na dr. Jana Kovaříka (syna známého starého herce Národního divadla Františka Kovaříka), který byl mým věrným rádcem v zařizování kavárničky. Besedy v našem žižkovském klubu Barrande trvají dodnes, již téměř osmnáct let. Každý čtvrtek se v něm scházejí věrní členové a přátelé a vzpomínají na své učitele a

spolupracovníky, kteří nás už opustili.

Prvním návštěvníkem klubu byl v září 2002 profesor Zdeněk Pouba, po něm jsme zapsali ještě dvě stě členů, než jsme další zájemce přestali počítat. Zásluhy o vznik a činnost našeho klubu mají zvláště pracovníci České geologické služby, členové České geologické společnosti a ústavů České akademie věd, dr. Jiří Kovandou, exvyslancem Jiří Jiránekem a dr. Zdenkou Marešovou počínaje. Stále mám určité povinnosti majitele klubovních místností, které mě jako prasynovce bývalého sládka pivovaru v Braníku za první republiky (zemřel v r. 1942) vždy zajímaly a snil jsem o malé vlastní hospůdce a vím, že mě naše „hospůdka a kavárnička Barrande“ bude těšit až do konce života. Jsou o ní vydány již tři knížky vzpomínek s mnoha fotografiemi, které popsaly život této přátelské instituce. Mé díky patří všem, kteří se našeho geologického a přírodovědného společenství účastní.

Více vzpomínek uvádějí zvláště tyto publikace:

Vzpomínky z Café Barrande I, II a III (vydala Česká geol. služba)

Vladimír Sattran: U pramenů Volty (2008, vydavatelství ČGS)

Jihočeši (rodem či srdcem). Radioservis 2015 (str. 331 – 335)

Rozhovor s V. Sattranem (Připravil P. Maděra, Výroční zpráva ČGS 2010)

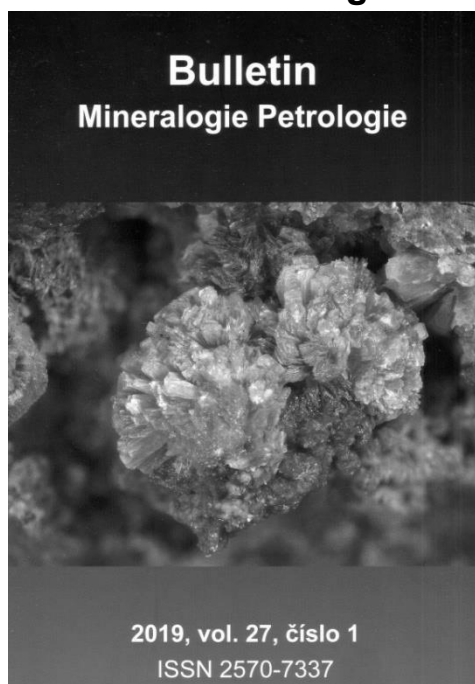
Vladimír Sattran: Ostrovy vzpomínek (Naklad. Kopp Č. Budějovice, 2017)

100 let České geologické služby (Nakladatelství ČGS 2019).

►►► Recenze, upozornění na nové knihy

♦ Bulletin Mineralogie Petrologie, vol. 27/2019, č. 1

Petr Pauliš

V září 2019 vyšlo další číslo "Bulletinu", o jehož náplni si čtenáře našeho časopisu dovolím opět v krátkosti seznámit. Tentokrát je na 220 stranách otištěno celkem 15 příspěvků od 38 autorů (z toho je 10 ze Slovenska). Všechny články se věnují mineralogii, resp. mají mineralogicko-montanistický charakter.

Geograficky převažují články věnované území České republiky (8 z Čech, 4 z Moravy a Slezska), tři jsou věnovány Slovensku.

Nejobsáhlejší (37 stran) je hned úvodní článek věnovaný nově zjištěné Bi-Co-Ni-As-U-V mineralizaci přísečnického rudního revíru. Vedle 13 primárních minerálů je

sběratelsky zajímavá supergenní mineralizace s řadou vzácných, především Bi minerálů (atelestit, eulytin, kettnerit, mixit, preisingerit aj.).

Přísečnickému revíru je též věnována studie mapující přehledně geologické, ložiskově-mineralogické, historické a topografické poměry tohoto území. Několik dalších studií podrobně popisuje mineralogické složení rudnin drobných rudních ložisek (výskyty). Jde o Sb-ložisko Chříč u Rakovníka, Řepovou u Mohelnice a ložisko typu Lahn-Dill Pittenwald u Rýmařova. Po jejich prostudování si čtenáři mohou udělat sami obrázek, jak nové moderní analytické možnosti přispívají ke zvyšování poznatků o mnohdy na první pohled fádních lokalitách. Převážně montánní charakter má stať o těžbě pokrývačských břidlic v oblasti Zálužné-Mokřinky ve Slezsku. Několik dalších drobnějších příspěvků se věnuje novým nálezům supergenních minerálů z klasických nalezišť (bendadait z Krásna, tangdanit z Příbrami a retgersit z Rudňan). Rozsáhlejší je příspěvek o výskytu vzácných supergenních uranových minerálů ze štoly 5. květen ve Vrchoslavi (iriginit, chistyakovait a metazeunerit). Další články se věnují chemismu chloritů z Markovic, novému výskytu W-mineralizace od Jablonce nad Nisou a chemickému složení turmalínu z pegmatitu Dolní Rožínka. Slovensko je zastoupené popisem drobného Cu zrudnění Peklo u L'ubietové a mineralogii vápenců Magnetitového vrchu u Tisovce.

"Bulletin" doporučuji všem vědychtivým sběratelům minerálů. Lze jej získat za 250,- Kč přímo na pracovišti Mineralogicko-petrologického oddělení Národního muzea v Horních Počernicích (Cirkusová 1740, 193 00 Praha 9) nebo u autora tohoto příspěvku Petra Pauliše, Smíškova 564, 284 01 Kutná Hora, tel. 606 175 088, <http://mineralypaulis.cz/>, (možno poslat poštou na dobírku).

PS.: Na obálce je fotografie modrozelených agregátů vzácného tangdanitu z Jánské žíly z Příbrami, který pořídil P. Škácha.

♦ Václav Rybařík – Pražský hrad kamenný

Barbora Dudíková

Česká geologická služba vydává na samém počátku tohoto roku v pořadí již čtvrtou knihu Ing. Václava Rybaříka, věnovanou pražským kamenným památkám. Po monografiích *Kamenná katedrála* (2016), *Pražští skalníci, kameníci a sochaři* (2017) a *Pražské sochy, pomníky a jiné kamenné památky* (2018) je to nyní *Pražský hrad kamenný* s podtitulem *Průvodce po kamenných stavebních a sochařských dílech Pražského hradu*. Kniha se věnuje Pražskému hradu, naší prvořadě národní kulturní památce, a to z jiného pohledu, než dosavadní bohatá literatura o něm. Zabývá se tím, z jakých kamenů a odkud byl Hrad v celé své více než tisícileté historii budován, opravován, upravován a zdoben. Jde tedy především o jakýsi

„kamenopis“ Pražského hradu, ale současně i o průvodce po jeho nejzajímavějších částech. Kniha obsahuje množství fotografií i grafických vyobrazení, plánek a anglické a německé resumé.

Zájemci se budou moci s touto knižní novinkou seznámit například při autogramiádě, která se bude konat ve čtvrtek 13. února 2020 v Café Barrande.

♦ Vyšla vynikající populárně naučná kniha o našich sopkách

Zdeňka Petáková

Přátele přírody, zejména té neživé, stejně jako všechny turisty může potěšit nový vydavatelský počín České geologické služby. Kniha *Oživé sopky České republiky* vulkanologa Vladislava Rappricha přináší souhrnné údaje o 18 našich sopkách. Čtenáři se dozví o Komorní a Železné Hůrce, Šemnické skále, Šumné, Vinařické hoře u Kladna, Bořni u Bíliny, Milešovce, Radobýlu, Chmelníku, Panské skále u Kamenického Šenova, Luži, Kamenickém vrchu, Kozákově a Prackově, Troskách, Zebínu, Velkém Roudném a Uhlířském vrchu. Na své si tedy přijdou nejen milovníci

sopečné krajiny Českého středohoří, ale i Ti, které zajímají odlehlejší vulkány.

Kniha vyniká nejen textem, který má spád a čtivost stejně jako nejvyšší odbornou úroveň, ale i fotografiemi. Přirozeně ty nejzajímavější jsou záběry z leteckého pohledu, neboť jsou to pohledy neobvyklé. Moderní je zařazení QR kódů, které čtenářům umožní nový a nezvyklý zážitek – rychlé spojení na odkazy s tzv. „rozšířenou realitou“ – animacemi vzniku sopek nebo na výklad natáčený přímo v sopečném terénu, podaný autorem knihy.

Jednotlivé kapitoly se dají „mlsat“ jako bonbony, jeden každý den... Ale spíš bych se vsadila, že sníte celý sáček najednou.

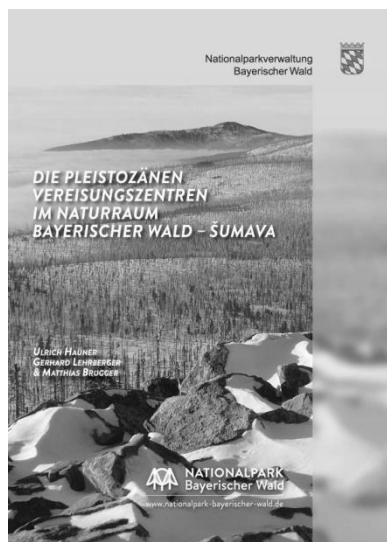
Úroveň této publikace ji předurčuje k tomu, aby se stala vzorem a oceňovaným vydavatelským i autorským dílem.

Kniha je k zakoupení v Geologickém knihkupectví České geologické služby v Praze na Klárově a v jeho on-line obchodu.

https://obchod.geology.cz/index.php?route=product/product&product_id=26410&search=sopky&description=true&category_id=188.

♦ Der Naturraum Bayerischer Wald – Šumava in den Eiszeiten

Karel Pošmourný

Problému čtvrtohorního zalednění je v posledních desetiletích věnována velká pozornost též na Šumavě, a to nejen na české, ale na i německé straně pohoří. Zájemci o tuto zajímavou problematiku nepochybně uvítají německy psanou práci kolektivu autorů nazvanou „Der Naturraum Bayerischer Wald – Šumava in den Eiszeiten“, tj. česky: „Přírodní oblast Bavorský les – Šumava v době ledové“. Jejím autory jsou Ulrich Hauner, Gerhard Lehrberger a Matthias Brugger (poslední dva autoři jsou z Technische Universität München). Toto dílo shrnuje nové výsledky geomorfologických a geologických výzkumů nejen

na bavorské ale i na české straně horstva.

Studie byla vydána v říjnu roku 2019, v rámci vědecké řady publikací Přírodního parku Bavorský les – National Park Bayerischer Wald, jako sešit 20. ISBN 978-3-930977-40-6.

Má celkem 132 stran, rozdělených do 8 kapitol a doplněných seznamem literatury. Součástí je i německý, anglický a český abstrakt. Text je doplněn velkým počtem kvalitních ilustrativních obrázků, fotografií a dílčích mapek. Důležitá pro tuto práci je zvláštní příloha, mapa o rozměrech 75 cm x 52 cm, jež zahrnuje celou příhraniční německo-českou oblast kvartérního zalednění i nivační a antropogenní formy reliéfu. Co činí práci také pozoruhodnou je množství map pořízených laserovým radiolokátorem, zkráceně nazývaného LIDAR (Light Detection And Ranging).

Jednotlivé kapitoly nesou názvy, které svědčí o komplexnosti výzkumu autorského kolektivu. V úvodu je pojednáno o pokrocích vědeckého bádání, (mj. pojednáno právě o významu LIDARu pro zdejší geomorfologické mapování). Následují kapitoly o ledovcových, nivačních, periglaciálních a fluvioglaciálních formách a o procesech zvětrávání a vývoji reliéfu v paleogénu a neogénu. V knize jsou také popsány faktory důležité pro vznik zdejších ledovců a pojednání o stratigrafii ledovcových akumulací (morén). Specifická je zde část o montánních formách reliéfu, které vznikly v souvislosti s historickou těžbou zlata. Je dávno známo, že v celé šumavské oblasti existují i rozsáhlé stopy po antropogenní činnosti, tj. haldy po rýžování, jež někdy byly, a mohly by i mylně být, považovány za jevy vzniklé přírodními procesy (např. jako zbytky říčních teras). Stěžejní je v této studii kapitola osmá, poslední. Ta pojednává detailněji o sedmi dílčích územích s nejrozsáhlejším zaledněním na obou stranách horstva. Je to 1. Arber (Javor), 2. Zwercheck (Svaroh) – Jezerní hora (Seewand) – Rozvodí, 3. Gr. Falkenstein – Lackaberg (Plesná), 4. Kiesruck – Poledník

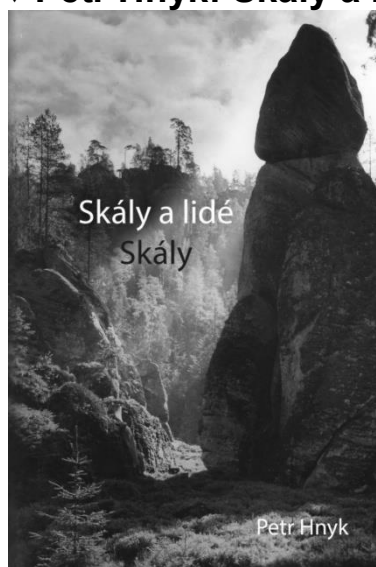
(Mittagsberg), 5. Rachel – Plattenhausen – Lusen – Steinfleckberg – Černá hora (Schwarzberg), 6. Boubín (Kubany), 7. Dreisesselberg (Třístoličník) – Plechý (Plöckenstein).

Autorům publikace jsou známy i odborné práce o problematice zalednění na české straně, jako jsou četná díla doc. P. Meclíka a dr. K. Vočadlové z Pedagogické fakulty Západočeské university v Plzni. Mnohá v seznamu literatury autoři citují.

Lze konstatovat, že i přes četné odborné názvy a obsah jednotlivých částí publikace, toto pozoruhodné a moderně pojaté dílo o zalednění Šumavy ocení nejen odborníci, ale všichni, kdo se zajímají o geomorfologii a geologii tohoto horstva.

♦ Petr Hnyk: Skály a lidé. Skály

Jana Vysoká

Publikace Petra Hnyka vybočuje z vydavatelského standardu propagačních a průvodcovských brožurek či jiných, čistě komerčních publikací. Autor v ní prezentuje stěžejní část své mnohaleté badatelské práce. Pro tento region to je historicky první a mimořádně obsáhlé dílo, v němž autor popisuje jak vlastní historii regionu, tak i životní osudy lidí, kteří svůj život nějakým způsobem spojili se skalami.

První svazek dvoudílné publikace *Skály a lidé* nazvaný *Skály* se zaměřuje na historii skalních měst Adršpašsko-teplických skal. V několika kapitolách je čtenář provázen po skalních cestách, kde je seznámen nejen s vlastní historií postupného objevování a zpřístupňování skalního labyrintu, ale i s archeologickými nálezy a dalšími zajímavostmi, které běžný návštěvník při prohlídce skalních měst nemá šanci objevit ani zaregistrovat.

Autor při přípravě knihy čerpal z veškerých dostupných archivních a muzejních fondů, které doplnil osobními vzpomínkami a výpověďmi dnešních obyvatel, nebo potomků těch, kteří ve skalním světě strávili určitou část života. Vše je pak doplněno velkým množstvím obrazového materiálu – rytin, obrazů, ilustrací a starých i současných fotografií, které v mnoha případech dosud nebyly publikovány.

Za zmínku jistě také stojí, že v publikaci je uvedena celá řada dnes již téměř zapomenutých pojmenování skalních oblastí a skalních útvarů. Některá pojmenování prošla dlouholetým vývojem jak v německé, tak i v české řeči. Takto ucelený přehled pojmenování oblastí, místních názvů a jmen skalních útvarů doposud nebyl nikde jinde publikován.

Formát 155 x 230 mm, vázaná, 620 stran, cena: 649,- Kč

♦ **Petr Láznička – Metals are where you find them. Geologists travels through six continents** **Zdeněk Tábořský**

Tato mimořádně zajímavá publikace je ke stažení za 1100.- Kč z webové stránky České geologické služby. Více o knize a autorovi se dovíte na webu „www.metalsin6conts.net“

►►► Zajímavosti

♦ **V roce 2019 si geologové připomněli výročí 220 let od narození Joachima Barranda** **Jana Vysoká**

Dušičkové mlhy mně vrátily k emocionální vzpomínce. Nápad navštívit hrob Joachima Barranda vyšel od obětavých organizátorů podzimní exkurze České geologické společnosti – prof. RNDr. Oldřicha Fatky a RNDr. Petra Budila.

Čeští přírodovědci by rádi uctívali památku tohoto obdivuhodného

Francouze v Praze, na vyšehradském Slavíně. Barrande v Praze žil a pracoval 51 let. Ale běh života tomu chtěl jinak. Barrande často navštěvoval svého žáka, přítele i zaměstnavatele hraběte Jindřicha ze Chambordu na jeho zámku Frohsdorf, (cca 55 km) jižně od Vídně. Cesta z Prahy tehdy vyžadovala 37 hodin jízdy kočárem; od roku 1845 bylo možné spojení železnicí (náš autobus to zvládl za 5 hodin). Cesta v pozdním létě roku 1883 za umírajícím hrabětem však byla i Barrandeho poslední

cestou. Vyčerpání při vyřizování pozůstalosti, nachlazení a zápal plic – 5. 10. 1883 Barrande ve svých 84 letech na Frohsdorfu zemřel. Byl pohřben na hřbitově ve 2 km vzdáleném městečku Lanzenkirchen.

Cestou z Vídně přes Wiener Neustadt na Graz (Štyrský Hradec) se v Lanzenkirchenu můžete zastavit (zámeček Frohsdorf je nyní v soukromých rukou a není přístupný). Rovina od Vídně tu přechází do hor, ze západu Schneeberg (2076 m) a Hohe Wand (1132 m), z východu pohoří Rosalien Gebirge. V den naší návštěvy přšelo, vrcholy hor zakrývaly mraky.

Hřbitov není daleko od středu městečka (Hauptplatz – radnice, kostel a přívětivá restaurace Köbsls). Barrandeho hrob naleznete uprostřed asi třetí příčné uličky mezi vchodem a kaplí. Štíhlý pomník z bílého mramoru, s dlouhým zlaceným nápisem ve francouzštině – na úpatí tabule v němčině a náhrobní kámen s reliéfním křížem.

Iniciátoři exkurze měli velmi hezký nápad. Spolu s křehkými květinami k pomníku položili 12 menších vzorků hornin, reprezentujících jednotlivé Barrandovy etáže, do kterých rozdělil svůj slavný *Système silurien du centre de la Bohème*. Alespoň symbolicky se tak vzorky z milovaných Středních Čech (namátkou z oblasti Jinců a Skryjí, Dědu u Berouna, Prahy-Šárky, Hlubočep či Tetína u Berouna) vrátily k vědci, který se tolik zasloužil o poznání geologické stavby i nepřeborného bohatství fosilií v oblasti, která dnes nese jeho jméno – Barrandien.

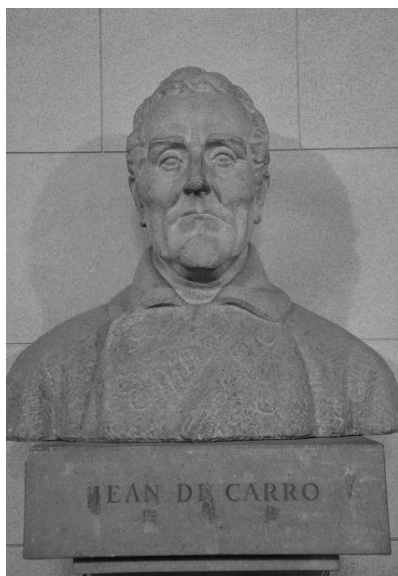
Náhodně tázaným místním občanům ani usměvavé hostinské však nebyl Barrande znám. Odpočívá tak daleko od svého malostranského bytu-pracovny – ale jeho fenomenální badatelské dílo je uchováno v české krajině a především, je stále cenným zdrojem poznání pro všechny Barrandovy pokračovatele – paleontology, kteří se k jeho výzkumům pro jejich hloubku a preciznost vrací i dnes, na počátku dvacátého prvního století. Dodnes tak má Barrandovo dílo co říci; přestože samozřejmě spousta jeho myšlenek a konceptů již logicky musela zastarat, mnoho dalších je ve více či méně upravené podobě stále platných. Občas Barrande odborníky dokonce i překvapí – to, když při pečlivém čtení jeho díla narazí na poznámky či postřehy týkající se „právě objevených“, akutně diskutovaných témat, ke kterým se však pečlivý Barrande alespoň v náznaku stihl vyjádřit již před více než 150 lety.

Naše exkurze pokračovala do Vídně na prohlídku geologických sbírek a budovy Přírodovědeckého muzea (Naturhistorisches Museum in Wien), kterými nás osobně provázel doc. Mathias Harzhauser, vedoucí oddělení geologie a paleontologie. Druhý den následovala prohlídka Býčí skály, nacházející se ve střední části CHKO Moravský kras, severně od města Brna, s vynikajícím výkladem dr. Martina Golce nebo v terénu neméně zajímavá prohlídka Barové jeskyně, s probíhajícím paleontologickým výzkumem, s dr. Vlastislavem Káňou. Na závěr jsme viděli nálezy z Moravského Krasu uložené v Muzeu Blanska. Byly to vynikající zážitky – děkujeme všem organizátorům!

♦ Rytíř Jean de Carro

Tomáš Pačes

Letos, 8. srpna, uběhne 250 let, kdy se v Ženevě narodil Jean de Carro. Jeho jméno u nás není příliš známé, přesto, že jde o významného lékaře – balneoterapeuta a u nás málo doceněného francouzsky píšícího popularizátora české literatury a českého života v době obrozenecké. Tento lékař se od svých 56 let usadil v Karlových Varech a přispěl velkou

měrou k využívání karlovarských pramenů a k rozšíření věhlasu lázní. Jeho působením v Karlových Varech se podrobně zabývá práce A. Blahůškové (2010).

De Carro vystudoval medicínu v Edinburgu. Po ukončení studií se vrátil do Ženevy, ale protože vztahy ve Švýcarských kantonech byly po Francouzské revoluci turbulentní, odchází do Vídně, kde pracuje v nemocnicích a později si zřizuje vlastní ordinaci. Zřejmě zhoršující se intelektuální prostředí Vídně mu přestalo vyhovovat, a proto přešel do Prahy, kde se seznámil s řadou našich obrozenců.

V roce 1826 přijel de Carro do Karlových Varů, kde si chtěl léčit dnu a pásový opar. Obě choroby si zde skutečně podle svých pamětí vyléčil. Ve Varech se pak usadil, a přestože často, zejména mimo lázeňské sezóny ordinoval v Praze, byl hlavně činný v Karlových Varech až do své mrti.

Rytíř de Carro kritizoval nesystematickou léčbu prováděnou místními lékaři a požadoval, aby se sestavil seznam všech nemocí léčených ve Varech s hodnocením výsledků léčby. Spolupracoval při zařizování vnitřku nové lázeňské budovy nad pramenem Hygie. Nechal vyrobit dubové skříně pro parní lázně po Vídeňském vzoru. Už v roce 1827 vydal knihu o Karlových Varech ve francouzštině „Carlsbad, ses eaux minérales et ses nouveaux bains à vapeurs“. Tato publikace měla zejména význam v tom, že informovala o zdravotním významu karlovarských pramenů v jiném, než německém jazyce. Od roku 1831 až do roku 1856 pak publikoval „Almanach de Carlsbad“. Jeho osvětová činnost byla umožněna podporou, které se mu dostávalo od purkrabího Karla Chotka, který oceňoval moderní přístup de Carra jak k léčbě pacientů, tak k budování lázní a podpoře lázeňského společenského života. De Carra se také zasloužil o překlad básně Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic „I thermas Caroli IV“ do několika jazyků a její vytesání do mramorové desky. Tato deska s ódou na Karlovy prameny v latině pak byla zavěšena pod balkónem nových Mlýnských lázní a později byla umístěna nad Mlýnský pramen.

Co se týká jeho Almanachu, šlo o výjimečný čin. Almanach publikoval články na různá témata, která se vztahovala nejen k léčbě a ke Karlovým Varům. Byl tam na příklad ve francouzštině Goethův článek o starých českých písemných památkách a série prací Karla Vinařického o stavu české literatury od nejstarších dob do současnosti. Česká literatura tak byla poprvé souborně popsána a uvedena ve známost v tehdy nejvýznamnějším jazyce – ve francouzštině.

Od roku 1840 začal vycházet nový časopis „Unterhaltungs-Auskunft- und Anzeigeblatt von Karlsbad und Andersen Curorten Böhmens“ – později nazvaný „Karlsbader Unterhaltungsblatt“. Jako Almanach tak i tato publikace obsahoval články o geografii, meteorologii, geologii, medicíně a dalších zajímavostech. De Carro tuto publikaci doporučoval všem, kteří mu vyčítali francouzštinu v jeho Almanachu. Redaktorem německého časopisu byl doktor Mannl, kterého de Carro podporoval.

Jean de Carro se stal členem Společnosti Českého muzea v Praze jako jediný cizinec. Bylo to ocenění jeho zásluh o rozvoj kulturního českého života a také jistě se v tom odrazilo jeho přátelství s mnoha českými obrozenci včetně Františka Palackého. De Carra například otiskl v Almanachu z roku 1850 oslavný článek o Palackém, když ten byl napadán rakouskými úřady.

Rakouská cenzura snahám o popularizaci české kultury pochopitelně bránila. Přesto Almanachy uveřejnily pochvalný článek o české zemi od Pařížského ekonoma Michela Chevaliera a také práci Joachima Barranda, „O mineralogických nerostných hořlavinách v zemi České a o železnici, určené k jejich přepravě do Vídně a k Dunaji“. Barrande v článku oceňuje české nerostné bohatství a geologické podmínky, které mu poskytly základ pro jeho výzkumy. V roce 1843 se ve Varech slavilo padesátileté výročí de Carrova doktorátu. Při té příležitosti De Carro obdržel od karlovarské městské rady diplom, kterým ho jmenovala čestným občanem města za jeho služby, které městu prokázal.

Po dvaceti osmi letech působení v Karlových Varech, dne 12. března 1857 Jean de Carro zemřel. Byl pohřben na bývalém Ondřejském hřbitově, kde dodnes stojí jeho náhrobní kámen.

Literatura:

Alena Blahůšková (2010): Proměny Karlových Varů působením Jeana de Carra. Bakalářská práce, 33 str., Masarykova Univerzita, Brno.

Náhrobní kámen rytíře de Carro umístěný na zaniklém hřbitově u kostela sv. Ondřeje v Karlových Varech (foto Lubor Ferenc).

♦ Mistrovství České a Slovenské republiky v rýžování zlata, Nový Knín 19–21. 7. 2019 (postřehy diváka i pozvánka) Jana Vysoká

Pozorovali jsme s přáteli hochy nořící rýžovací pánve do potoka blízko Blaníku i u legendární Bonanzy, ale mistrovskou soutěž jsem viděla letos

poprvé. Postřehla jsem: nad „Mistrovstvím České a Slovenské republiky v rýžování zlata“ v Novém Kníně vlálo jedenáct vlajek – sjeli se tu Češi, Slováci, Poláci, Němci, Rakušané, Angličané, Italové, Francouzi, Švýcaři a Brazílka – prostě si to nemohli nechat ujít – a vládla tu přátelská a milá atmosféra!

Řádný geolog může vidět takovou akci jen jako sport a hry, ale čtenáře příběhů z dob zlaté horečky zde nutně ovanula romantika! Někteří účastníci se svým vzhledem krásně dokázali přizpůsobit malebným postavám té doby (jinak se soutěžilo v originálních barevných tričkách).

Ke třiceti kádím s vodou nastupovali soutěžící, pořadatelé rozdávali připravené kbelíky s pískem a odpočítanými zlatinkami. Soutěže na počet vyrýžovaných zlatinek i na čas startovala česky i anglicky renomovaná organizátorka dr. Veronika Štědrá, mistryně v rýžování zlata. Výsledky ihned hodnotil pořadatelský tým.

Soutěžit se mohlo v mnoha kategoriích – muži, ženy, děti, dvou-, tří- i pětičlenné týmy, smíšená družstva, s libovolnými nebo s klasickými pánvemi. Klání bylo dvoudenní, v sobotu úmorné vedro, v neděli déšť – ale to zlatokopy odradit nemůže!

Připadalo mi skvělé, když se soutěže účastnili v jednom týmu rodiče, ba i prarodiče s dorůstajícími dětmi! A pro malé zlatokopy byly k dispozici jak hřiště plné dřevěných

hradů, prolézaček a houpaček (to je střed areálu Oplocenka v Kníně), tak i hry a škola rýžování ve volných kádích.

Měla jsem dojem, že je celá akce perfektně připravená – podíleli se na tom: Město Nový Knín, Český klub zlatokopů, Česká asociace zlatokopů, Muzeum zlata v Novém Kníně, Hornické muzeum Příbram a řada dobrovolných pořadatelů a pomocníků, nadšení bylo zřejmé! Za rok by k tomu chtěla přispět i Česká geologická společnost.

V Muzeu zlata – „Mincovně“ na náměstí v Novém Kníně jsem si prohlédla expozici o dobývání a zpracovávání zlata i historii kraje a autobusem byla do hodiny zpět na nádraží Praha Smíchov. Je to hezký výlet pro celou rodinu.

Začněte s pánví trénovat nebo se jen přijedte podívat: „Mistrovství světa v rýžování zlata“ se bude v Novém Kníně konat 17–23. srpna 2020.

♦ **Zákon padajícího... kladívka... aneb Když vás v Železných horách pronásledují trilobiti.**

Martin Souček, Markéta Vajskebrová, Daniel Smutek

Inu, to bylo tak... Tož, vraceli jsme se s Markétkou z Moravy, kde jsme fotili lokality pro chystaný geo-kalendář a cestou nás náhodou napadlo, že bychom se mohli stavět v Chrudimi u geologa Daniela Smutka, jestli by pro nás neměl třeba pár záběrů za Pardubický kraj. A při té příležitosti jsme si s ním samozřejmě povídali o paleontologii a stratigrafii Železných hor. Dostali jsme se k tématu chystané větší výzkumné akce na přelomu jara a léta na vrchu Palác u Heřmanova Městce, jíž bych se měl také zúčastnit, a na kterou mě pozval už dříve dr. Stanislav Čech. Budeme dohledávat kambrickou faunu nalezenou už dávno Vladimírem Havlíčkem v jakési třešňovce, protože dnes nikdo neví, kde to vlastně našel a ačkoli se to snažila dohledat už řada odborníků, nikdo zatím dodnes neuspěl. A třešňovek je tam bohužel vícero.

Daniel nám začal vypravovat, jak byl kdysi na přelomu 40. a 50. let Havlíček vyslán coby spolupracovník paleontologa Šnajdra do Železných hor, aby ověřil stratigrafickou pozici zdejších vrstev. Chudák byl prý utrmácen po dalším z mnoha celodenních bezvýsledných pátrání po jakýchkoli zkamenělinách, a tak usedl na lavičku v jedné třešňovce. Protože byl prý abstinentský, popíjel čaj, když mu po chvíli náhodou upadlo kladívko na jakýsi kámen vedle lavičky, shýbl se pro něj a... a byli tam! K jeho překvapení na něj koukaly hlavičky kambrických trilobitů.

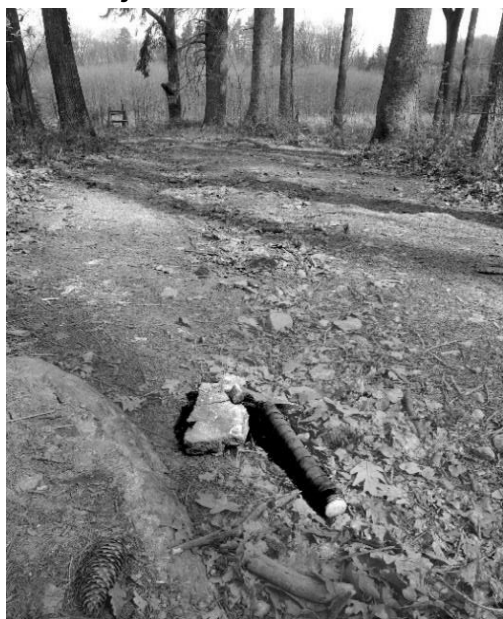
Daniel pak pokračoval dalším vyprávěním, jak zažil něco podobného s panem prof. Ivo Chlupáčem. Byli tehdy v prachovickém lomu, kde dumali o prachovickém souvrství – hranici mezi silurem a devonem, když se pana profesora pojednou zeptal na ordovické trilobity, které prý našel u Prachovic. Pan profesor hned odpověděl: „Jó, to bylo támhle za hřbitovem.“ Daniel tam byl prý x-krát a nic nenašel a prof. Chlupáč povídá: „No, tak se tam podíváme.“ Došli na místo, panu profesorovi náhodně upadlo kladívko na první kámen a... a byl tam! Krásnej trilobit, nejspíš rodu Dalmanitina. Pan profesor jen konstatoval: „Tak vidíte, že tu jsou...“. Daniel na ten nález nevěřícně a mlsně koukal, pan Chlupáč si toho všiml a povídal: „Když na vás tak koukám, pane kolego, tak vám toho trilobita raději věnuji.“ Tak se stalo, a Daniel nám dokonce osobně tento kus ukázal ve své kanceláři. Nádherný kousek to je, a to tím spíš, v jak významně tektonicky postižené břidlici se zachoval. Daniel to komentoval slovy, že ten trilobit snad musel mít krunýř z titanu.

Pak už jsme se s Danielem rozloučili, protože čas kvapil, a ještě jsme měli namířeno do Cítkova. Chtěli jsme zdokumentovat jednu, opět Havlíčkem nedostatečně zdokumentovanou lokalitu se vzácnou ordovickou faunou a doplnit jí do databáze významných geologických lokalit, kterou Markéta

spravuje. Daniel nás však odkazoval raději jinam, že dneska je Cítkov málo perspektivní lokalita.

Měli jsme zpoždění, a protože jsme čirou náhodou jeli kolem vrchu Palác, navrhl jsem udělat pár fotek výchozů na západním svahu této lokality, kde je situovaný bývalý malý lůmek, či šurf.

Markéta vzala foťák a já, jen tak zkusmo, vzal kladívko na rozbití pár kamenů, zdali by se některé mohly litologicky podobat Havlíčkovým drobám s faunou. Vylezli jsme z auta, vybral jsem náhodný směr a mírným obloučkem jsme se napojili na lesní cestu přeskakujíc protivné ostružiny – Markéta si pro sebe v duchu říkala: „Ach jo, ti chlapi, kudy mne to zase táhne“. Pobaveně jsme vzpomínali a mluvili o Danielových příbězích, o „náhodně upadlém kladívku“. Když jsme náhodou spatřili vlevo od cesty rozkvetlou třešňovku, pronesl jsem v humorném duchu: „A tohle je asi ta Havlíčkem zmiňovaná třešňovka.“ Markéta na to: „No a vidíš, jak je občas prospěšné, když geologovi upadne kladívko!“ „Třeba takhle?“ povídám a vrhnul jsem náhodně to své kladívko levou rukou přímo v kyvu a rytmu

Náhodně upuštěné kladívko na kámen uprostřed lesní cesty na západním svahu vrchu Palác.

chůze přesně na pěkný velký a nápadný kámen uprostřed cesty, ke kterému jsme se akorát přiblížili. Trefa byla naprosto přesná, a ještě ten zvuk! jak to krásně cinklo... Říkám Markétě: „A tak ho zkusíme rozlousknout.“ Bum-ho! A teď se pevně něčeho podržte! Jo... bingo! Heuréka!! Byli tam!!! Legendární kambričtí trilobiti z vrchu Palác, znovunalezení po celých sedmdesáti letech! Nechci tomu všemu věřit a s vykulenýma očima koukám na Markétu, která se jen neustále směje. Jak mi řekla později, tak proto, že tahle dějinná a pohnutá chvíle byla pro ní pro svou neuvěřitelnost vtipná od začátku do konce. Všechno, celý sled událostí měl ten den naprosto přesné načasování.

Zprvu jsem neměl z nálezů ani tak radost, jako spíš obavu, že mi tohle teď bude mít třeba někdo za zlé, protože se sem chystal ten výzkum a je možné, že to někomu zkazí radost z objevování lokality. Působilo to skoro jako paleontologický psych. Nakonec jsem nebyl sám schopen zavolat Danielovi, který by to měl vědět, a celá situace mi byla poněkud trapná; tak jsem o to poprosil Markétu a ta se toho ujala, je fakt zlatá. Zavolala Danielovi, vlastně jen chvíli potom, co jsme si u něj v kanceláři vyprávěli o celém problému s Havlíčkovými nálezy. Povídá: „Ahoj Dane, tady zase Markéta; víš, jak jsi nám vyprávěl o tom, když upadlo Havlíčkovi to kladívko?... a pak také Chlupáčovi?... no, my jsme teď

náhodou na Paláci a Martinovi upadlo náhodně kladívko na kámen a...“ a Daniel už věděl... a přijal to k mojí úlevě naprosto bezvadně, řekl: „No tak to tak asi mělo být. Já to tomu klukovi hrozně přeju.“ A ještě mě chtěl k telefonu, aby mi pogratuloval. Úúúf, všechny obavy ze mě v tu ránu spadly. Absurdnější náhodu jsem snad nezažil a v české geologii ani o podobné sérii náhod nevím...

Později jsme se k našemu překvapení ještě dozvěděli, že tentýž den byl náhodou na západním svahu Paláce i geolog Stanislav Čech se svou ženou, a to přibližně ve stejný čas; museli jsme tedy kolem sebe zajímavě kroužit, i když jsme se nepotkali. Tak trochu to vypadalo jako bloudění prospektorů okolo Králičího potoka na Klondajku... To je zkrátka příběh z kategorie těch, jaké nevymyslíte. A má ještě pokračování, série náhod tímto neskončila...

Zanedlouho po objevu jsem měl v plánu jet na kole do mé rodné Rtyně na celý týden.

A protože jsem Danielovi předtím přislíbil, že mu přivezu nalezené kusy trilobitů k profesionálnímu nafocení, naplánoval jsem si cestu přes Železné hory. Můj návrh byl, když už tam na kole vážím tuto dalekou cestu od Mladé Boleslavi, že se sejdeme v Prachovicích a podíváme se společně na lokalitu, kde našel své ordovické trilobity pan profesor Chlupáč. Tak se stalo a Daniel mi za to

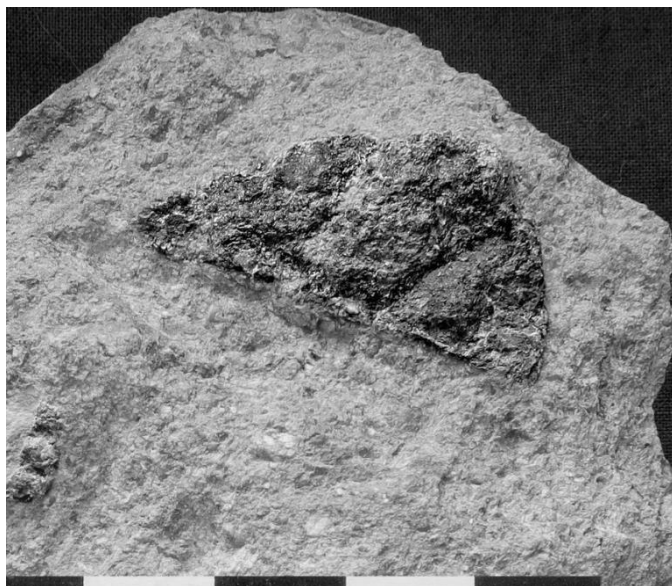
Cephalon trilobita rodu conocoryphe z kamene na lesní cestě vrchu Palác.

všechno přivezl jako poděkování Nasavrckou medovici. Později jsem si ještě uvědomil, že předáním těchto nálezů Danielovi zrovna na této lokalitě, kde upadlo kladívko panu profesorovi, se uzavřel jakýsi pomyslný kruh příběhu... Zdálo by se, ale chyba lávky! „Happy story“ pokračuje dál...

Na samotné lokalitě nepadlo nic přesvědčivého, snad jen zajímavé krychlové dutinky po krystalech pyritu a těžko určitelné střepy čehosi. Ale chtěl jsem se podívat ještě po okolí a Cítkov nakonec byla jasná volba, i proto, že minule časově nevyšel. A protože jsem starej zvědavce, večer bych jistě neusnul, kdybych se tam nepodíval. Jelikož mám lehoučké silniční kolo z karbonu (není tak staré, ale je z materiálu karbon), byl přesun dost rychlý a ještě rychlejší byl prudký sjezd do rokle východně od obce, kde jsem na jeho dně spatřil první výchoz tmavě šedých břidlic hned

u cesty před oborou Janovice. Nebudu to dál napínat a rozmazávat; prostě jsem přišel k výchozu, kouknu do sutí pod ním a tam se na jednom z kamenů náhodou rýsoval trilobit! Thorax a část perforovaného hlavového štítu, tedy ordovický trinucleoidní trilobit. „Tak to je skvělé“, říkám si, „přeci jen tu jsou!“

Zdokumentoval jsem lokalitu, chvíli se kochal krásnou jarní přírodou a pak vyrazil dál. Chtěl jsem také už konečně vyfotit výchozy břidlic v tom malém lůmku na Paláci, ke kterému jsme se předtím s Markétou samým rozčilením a z důvodu nedostatku času nedostali, když jsme dokumentovali nález trilobitů u cesty. To se povedlo, snímky výchozů konečně mám, ale vzápětí když jsem odcházel a vzal to náhodou vrchem přes výchozy, upoutal mou pozornost malý nenápadný kruhový závrť, takových 10 až 15 metrů za výchozy břidlic. Kdysi tam dobývali drobové pískovce a na pár ovětralých valounech je vidět přechod z břidlic do drob, no, a to byla ona chvíle, kdy jsem si řekl, že zkusím jeden – dva ty zajímavé kameny rozbít a podívat se jak vypadá jejich struktura uvnitř v nezvětralém stavu...a bác ho! Nevím..., opravdu nevím jakým podivným řízením osudu, či co se to vlastně stalo, ale k mému překvapení z toho náhodného šutru opět vyskočili trilobiti. „Už jsou tady zas!“, byla moje první reakce. „To snad není možný, vždyť jsou tady všude! Voni mě snad pronásledují!“ Zírali jsme s

Paradoxidní trilobit (cephalon) ze senických vrstev od obce Seník.

triloušema na sebe z očí do očí, navzdory půl miliardy let trvající časové propasti, která nás od sebe dělila. Krouším nad tím nálezem hlavou a v duchu si říkám: „Kluci, co mi to děláte?“. Nevěřil jsem tomu, že se taková náhoda může opět stát, a ještě k tomu zase na Paláci!! Hned jsem zalarmoval Daniela, popsal mu celou povážlivou situaci, teď už zcela jistě patřící do kategorie absurdit, a raději rychle pádil pryč s nahnutým svědomím a pocitem, že celé Železné hory doslova překypují trilobity. Myslím, že Daniel se na ono

„místo činu“ osobně vydal, snad hned druhý den; také si jej vyfotil a rovněž našel trilobita - negativ cephalonu. Samotná lokalita je takový táhlý hřbítek od lůmku šikmo dolů k cestě; nejhojnější nálezy jsou právě na přechodu z břidlic do drob. A nejdůležitější je, že jde o nálezy takřka z profilu.

Závěrem bych raději ani nezmiňoval, co se přihodilo při další cestě do Železných hor, ale musím, patří to k celému příběhu, i když už bylo do

sytylosti zhmotněno ono známé rčení: „Nejhoupější sedlák má největší brambory“. Povídám zase takhle Markétě, že je stále záhadou stratigrafická pozice senických vrstev, přitom mají velký plošný rozsah a stratotyp v samotné obci Seník, ovšem bez jakékoli fauny, co by jasně doložila jejich stáří. Vtipkoval jsem, že je to zas na nás dvou, abychom tuto věčnou otázku, tuto geologickou detektivku rozlouskli, když už jsme takoví „odborníci“ na Železné hory. Měli jsme na pátrání po zkamenělinách asi pět hodin a stále se nám nedařilo nic najít (jak překvapující), ale s tím jsme pochopitelně počítali, či spíše byli téměř přesvědčeni, že to dopadne negativně. Některé vrstevní sledy jsou přitom hodně podobné těm z vrchu Palác, ale prostě nic nepadlo, ani střep. Pomalu až při cestě zpátky, směrem od Litošic, ležel nad Senickým rybníkem na lesní cestě, takový sympaticky vypadající a značně ochozený kámen - pozor! už zase kámen na lesní cestě! Ten den to byl myslím „pro změnu“, úplně poslední kámen, do kterého jsem si bouchl. Praštil jsem do něho, až se rozletěl vedví. Skepticky na něj koukám, když se v jednom místě rýsuje útvar připomínající maličký cephalon trilobita, ovšem zčásti stále překrytý horninou. Nebylo moudré pokračovat na místě v jeho „preparaci“ samotným kladivem. Proto jsme jej zabalili a doma čekalo odkrývání celé pravdy. Tak se stalo a co myslíte? Byl tam? Nene, bohužel, tentokrát se nejedná o dostatečně přesvědčivý materiál, může to být fosilie, ale také nemusí, škoda, snad jindy...

...ale, při samotné preparaci se stalo něco mnohem zajímavějšího, po odštípnutí několika kousků horniny se na dalším místě náhodou zjevilo cosi dalšího, co připomínalo líci trilobita. Čím víc jsem toho odkrýval, tím víc jsem byl zpocenej. Mno, jak to říct... prostě... BYL TAM!!! Cephalon paradoxního trilobita.

Nálezem této potvory jsme se konečně dočkali podpory o střednokambrickém stáří zdejších sedimentů, což se navíc aktuálně „hodí do krámu“ vzhledem k novému mapování této oblasti. Řekněte, je taková série náhod ještě normální, nebo je za tím „něco víc“? Něco, co řídí naše kroky, aniž bychom si toho byli vědomi? Otázky tohoto typu raději už necháme filozofům, neboť v rámci pomyslného pokračování tohoto příběhu by hrozilo, že je zodpovíme! A to je už opravdu konec, definitivno, šlus, ámen!

A pak, že se pohádky v reálném životě nedějí, toto byla jedna geologická...

♦ Cena E. E. Kische v oboru literatury faktu za rok 2019

Jana Vysoká

Tuto cenu získali v roce 2019 autoři Václav Cílek, Ferry Fediuk a Zdeňka Sůvová, za knihu "Žulové krajiny středních Čech" (nakladatelství Dokořán).

Cituji z internetu: „Tato kniha je návodem, jak se dívat v místech, kde jsme toho ještě nedávno mnoho neviděli. Je chválou nenápadně sloužících žul a

oslavou obyčejných krajin. Praha je možná „zlatem“ této země, ale její „solí“ jsou nenápadné kraje ležící tam, kde nevede dálnice a nikomu nestojí za to postavit billboard. Při hlubším ponoru se projeví, že to, co vypadalo obyčejně, má ve skutečnosti své kouzlo, kterého si zpočátku ani nevšimneme, podobně jako nevidíme, co nosí indiánský náčelník ozdobený mohutnou čelenkou v kapse svých kožených kalhot. Na Petrovicku jsou takovým nezjevným tajemstvím staré cesty lemované suchými zídками, jinde viklany a skupiny omšelých, prastaře působících balvanů, skalní misky či mechové zahrádky, žluté kvetoucích janovců a fialový vřes na žulovém písku.“

►►► Próza, poezie a humor

♦ Příliš bílé Vánoce

Ferry Fediuk

Počasí se drsně otočilo v noci na dvaadvacátého prosince. Ještě předchozí večer ukazoval teploměr osm stupňů nad nulou, vál větřík na toto zimní období téměř vlahý, silnice byly krásně suché. Na večerní tmavomodré nebeské báni spolu s desetitisíci dalších hvězd jiskřivě zářil Orion a na protilehlé straně, těsně pod severozápadním obzorem vysoko v kopcích jak světlušky blikala světlýka třicet kilometrů vzdáleného doupovského vojenského újezdu. Ale meteorologové věděli své. Ve večerní televizní předpovědi prorokovali prudký zlom, který by v nejbližších nočních hodinách měla přinést studená fronta, překotně se hrnoucí z jižní Skandinávie přes Německo do nitra Evropy. Předvídali pokles teplot značně pod bod mrazu, prudký víchr v nárazech dosahující rychlosti až kolem sto dvaceti kilometrů za hodinu a vydatné sněhové srážky. Nejspíš měli jako varování důrazně použít slovo kalamita, snad by to pak nebyl pro lidi takový šok.

Dvě hodiny po půlnoci vzbudilo starého Havelku uprostřed potrhaného snu teskné vlčí vytí. Polekaně se posadil na okraj pelesti a spuštěnýma bosýma nohama zašmátral po trepkách. Vlci? Nesmysl. Chudáka posledního vlka v těchto končinách lidi slupli za hladomoru někdy ve třicetileté válce, a to už je víc než před tři sta padesáti lety. To jen tak příšerně kvílí meluzína v komíně. Domek stojí na kraji vesnice a tak je větru první na ráně. Tklivý větrný koncert však z klidu nevyvedl psa Baryka, který si nerušeně dál chrupkal na vyřazeném hubertusu u dveří. Havelka stiskl vypínač lampičky na nočním stolku. Nic. Samozřejmě. Vypadl proud. Jakmile si počasí jen trochu zadovádí, zaskočí to elektrikáře, silničáře, popeláře, železničáře a všechny další -áře.

Namáhavě vstal, jak mu to bolavá záda neochotně dovolila, a dobelhal se k oknu. Za poodhrnutou záclonou probleskovala bílá tma, složená ze souvislých chvějících se provazců sněhových projektilů, které svištěly za sklem téměř vodorovně. Jestli to někoho chytlo na cestě, chmurně si

pomyslel Havelka, potěš ho pánbů. Tentokrát je to zřejmě dobře, že se děti opět rozhodly letos Štědrý večer na chalupě s dědou neslatit! Kdoví, jak by se sem z města vůbec dostaly. Silnice jsou zřejmě nesjízdné a jet vlakem? To snad ani nikdo na dnešních mladých nemůže vážně chtít. A přitom vše venku nasvědčuje, že zrovna tenhle rok by vánoce mohly po letech zase jednou být opravdu bílé. A to je pak tady na vsi skutečná paráda, o jaké se tam v tom rozčvachtaně zašpiněném městském marastu nikomu ani nesní.

Ale co. Tak halt si to tu zase vychutnáme s Barykem sami, řekl si s poněkud trpkou příchutí. Děti sice psaly, dědečku přijed'. Copak to jde? Kdo by asi tak dal krmení králíkům? A co se psem? Je to takové pozvání – nepozvání. Jako když Angličan řekne - zastavte se někdy, budete-li mít čas (ne, abyste to vzali doslova!). V českém provedení to odpovídá slovům selky promlouvající vlídně k čeledínovi – kočí, já bych vám dala vdolek, ale vy nechcete.

Abych však nekřivdil, děti jsou prima, jen těch vlastních starostí mají až nad hlavu. Takhle si večer v pohodě usmažím kousek rybího filé, aby to aspoň symbolicky zavonělo tradicí. Kapra na modro, kterého tak znamenitě uměla má skvělá žena Hanička, jsem od její smrti už pětkrát na štědrovečerním stole neměl. Přeskoda jí, holky zlaté. Zdaleka ne jen kvůli tomu lahodnému vánočnímu kapru. Udělám si trochu bramborového salátu, ten ona uměla taky jedinečně, zapálím františka, naleju si sklenku vavříneckého a zavzpomínám. V mém věku člověk vlastně žije hlavně už jen ze vzpomínek. I když snad ještě na tom nejsem jako někteří moji vrstevníci, pro které je těžké vůbec uchopit nějakou souvislou myšlenku. A pokud ji přece jen uchopí, potom zase už nejsou schopni ji ve své stařecké užvanělosti opustit.

Trochu ho rozklepal chlad, který najednou s každým větrným poryvem vtrhával i těmi nejtenčími štěrbinkami do místnosti. V kamnech to ještě rudě žhnulo a tak otevřel dvířka a jedno suché poleno přihodil. Vrátil se do pelechu, sklepnul trepky s nohou a zachumlal se pod peřinu, která ho zbytky uchovaného živočišného tepla vlídně objala. S uspokojením se zaposlouchal do praskotu rozhořívajícího se dřeva, ať se venku třeba čertížení. A než bys napočítal sto oveček, spal jako dudek. Ráno si blahopřál, že se domovní dveře otevírají dovnitř. Kdyby to bylo obráceně, tak by určitě tu vysokou sněhovou návěj před nimi nezmohl a zůstal by uvnitř uvězněn jako kralevic Václav na Bezdězu. Ten byl ale o hodně mladší, že jo.

Trpělivě odházal lopatkou na uhlí ten sněhový zátaras. Vítr se značně zmírnil, ale chumelenice nepřestávala, i když ve zjevně mírnější podobě. Na dvorku leželo dobrých čtyřicet centimetrů lehounkého prašanu, kterým se krok za krokem musel prokousat nejdřív ke kůlně pro pořádnou lopatu. Pak si proházal pěšinku ke králíkárně, dřevníku a k pumpě, kterou už před měsícem prozíravě obalil izolací ze slámy. A honem zpátky do světnice,

znovu rozdělat oheň v kamnech a uvařit si tu kávovinovou culifindu. Pravou zrnkovou mu doktor zakázal, že by to prý jeho vysokému tlaku nedělalo dobře. Už řadu let úspěšně krotí tu svou hypertenzi pilulkami. Teď se mu ale hned hladina adrenalinu poněkud zvedla, protože si vybavil, že rok od roku musí na tyhle medikamenty doplácet ze svého hubeného důchodu víc a víc. Ale může si svobodně vybrat: buď klopit vezmi kde vezmi, nebo nechat Pepku, aby klepla ona jeho. Zrovna jako na potvoru teď o svátcích mu zásoba léků došla, stejně tak jako zbytky důchodu. Ale ono se to do začátku ledna, kdy budou na středisku zase ordinační hodiny, přece nezblázní.

Trochu po sobě uklidil, ustlal a umyl hrnek po snídani. Má to cenu, aby teď v tom sněžení šel ven proházet cestičku před vrátka na náves? Samozřejmě že má. Kdyby ta bílá nadílka měla pokračovat, musel by si pak nejspíš cestu razit tunelem. S povzdechem vzal lopatu, vyšel před dům a pustil se do odhazování. Zvuky ze sousedství mu jasně signalizovaly, že v boji se sněhovou záplavou není sám. Vžum, vžum, znělo to zprava i zleva zřetelně, i když pilné odhazovače bílé nadílky bylo za sněhovou clonou vidět jen jako tušeně rozmazané tmavší siluety. Takhle nějak by je namalovali ti francouzští pointilisti, třeba Seurat či jak se jmenoval. Sousedi se činí, přece se nenechám zahanbit. Pocit pospolitosti v boji proti kalamitě ho povzbudil tak, že se začal lopatou ohánět jak za mlada. Skoro zapomněl na pocit dušnosti a svíravého tlaku za hrudní kostí, který mu v posledních dnech poněkud znepríjemňoval život.

Ale trvalo to dobrou hodinu, než se probil až na náves. To ovšem ještě netušil, že následující dny až do Štědrého večera si podobný tělocvik zopakuje denně aspoň dvakrát. Sněžení totiž, až na krátké přestávky, kdy si královna Zima přece jen vzala krátký time out, pokračovalo a pokračovalo a pokračovalo. Ta roztržená nebeská peřina byla tentokrát pořádně veliká. Několikrát za den na silnici za domkem zadrnčely sněhové pluhy s oranžově blikajícími majáčky. Boj s kalamitou sice znovu a znovu prohrávaly, ale jejich osádky se bily statečně.

Nastal Štědrý den. Vítr se sice zcela uklidnil, ale s nebe se zvolna v hustých chuchvalcích snášely milióny vloček, velkých jak pětikoruna. Padaly tiše a na zem si opatrně a jakoby ohleduplně lehaly nová na tu předchozí, blyštivé šesticípé kostrovité hvězdičky. Havelka se podíval na teploměr u vstupních dveří na vnější zdi domku. Obvykle při takovémto klidném sněžení, kdy vločky pomalu klesají kolmo k zemi, nebývá mráz nijak silný. Opakovaně zkontroloval modrý sloupec obarveného lihu a nevěřícně zakroutil hlavou. Sedmnáct pod nulou! Takhle někdy koncem ledna, no prosím. Ale o Vánocích? To tu už dlouho nebylo. A taky ta přehnaně bohatá sněhová nadílka, takovou tu v prosinci nepamatuji. Sníh pod nohama lupal, jako když šlapeš po rozbitém skle a uši zčervenaly a ztvrdly - cvrnknout do nich a ulomí se jako rampouch.

Dost ledabyly odbyl ranní rozcvičku s odhazováním sněhu, a protože se mu při ní dělaly trochu mžítka před očima, šoural se zpátky do baráku. Samozřejmě nejdřív zatopit ve vyhaslých kamnech, to dá rozum. Pak ve spíži ze dvou druhů brambor vybrat pár těch méně moučnatých. Na salát musí být brambor lojovatý, čím víc, tím líp, říkala Hani. Brambory opral a postavil hrnec s nimi na kamna. Až je s předstihem uvařím, tak je musím před oloupáním dát vystydnout, což v dnešním mrazu půjde velmi rychle. Cítil nezvyklou slabost v nohou, tak si ke kamnům přitáhl křeslo a pohodlně se v něm rozložil. K obědu si udělá něco šup šup nenáročného, nejspíš jen vietnamskou nudlovou polévku. To bude stačit, aby žaludek pak na štědrovečerní hostinu, pokud se v jeho případě o nějaké hostině vůbec dá hovořit, byl v příjemném očekávání správně naladěný. Snad tentokrát opravdu uvidím zlaté prasátko, které už sedm desítek let marně každoročně vyhlížím. Baryk samozřejmě o žádný půst nestojí a o nudle z vietnamské polévky už vůbec ne, to ostré koření mu nejde pod nos. Musím mu dát něco pořádnějšího.

Jó, posteskl si Havelka, za mého mládí dostávali psi k Vánocům jako zvláštní pozornost buřta, a jak se olizovali!. Baryka jsem si ale tak rozmazlil, že by ke špekáčku jen přičuchnul a pak by od něj se schlíplým ohonem opatrně pozadu odcouval. Buď se chuťové nároky dnešních psů od mých mladých časů setsakra zvedly, nebo kvalita uzenek už není co bývala. Nejspíš obojí. V přípravách na večeři čas rychle plynul. Odpoledne dal na stůl čistý ubrus. Přesně ten s ručním vyšíváním, který manželka standardně vytahoval k této příležitosti ze skříně. Na něj úhledně proti sobě položil dva ubrousky, na každý po talíři s příbory a po pravé straně po sklence na víno. Přestože použita bude jen jedna polovina této slavnostní stolní výbavy. A psisko dostane kousek smažených jater v kastrůlku, pochopitelně bez vína – je totiž stoprocentní abstinents.

Pozdě odpoledne ještě jednou odházel s cestičkou sněh, protože sněžit nejen nepřestávalo, ale naopak jeho hustota spíš ještě zesilovala, i když již téměř bez větrného doprovodu. Otočil se od vrátek zpět směrem k domku a pohled na žlutavě svítící obdélníky oken, cezený svazky snášejičích se vloček, ho naplnil hřejivou vánoční pohodou. V půl šesté hodil na pánev rybí filé, aby štědrovečerní „trachtace“ mohla začít přesně v šest hodin. Tohle byl za těch čtyřicet let společného života s Haničkou neměnný rituál. Právě odzátkoval sedmičku vavříneckého (aby se víno mohlo volně vydýchat) a chystal se nosit na stůl, když zaznělo od vrátek melodické zvonění - klink, klang. Před časem mu syn namontoval výkřik poslední techniky, bezdrátový elektronický zvonek. Však taky když tuhle vymoženost uviděli a vyzkoušeli sousedi, neprodleně si ji každý musel nainstalovat taky, opičáci.

Zvonek naléhavě zazněl znovu, takže to zvukový přelud, jak si pomyslel ponejprv, určitě nebude. I Baryk se postavil do střehu a zaňafal. Kdo to u

všech rohatých může jen být? Že by někdo ze sousedů přicházel s gratulací? To tu přece není zvykem, leda tak na Nový rok. Nebo si chtějí něco chybějícího narychlo vypůjčit? To spíš. Odstavil pánev s rybou a poněkud nevrle vyšel na zápraží. Pes s vrčením vystrčil svou černou chundelatou hlavu Havelkovi zpoza nohou, ale hned se kňučivě stáhl se zježenými chlupy zpět do síně. Kdo je, zavolal Havelka hlasem sotva připouštějícím pochybnost o tom, že návštěvník nepřichází zrovna vhod. Odpověď zněla zastřeně, zřejmě ji tlumil padající sníh:

„Tady taxislužba.“

„Jaká taxislužba?“, podivil se Havelka. „Kde by se v tomhle zapadákové vzal taxík?“ Popošel ke vratkům a spatřil statného chlapíka s koženou placatou čepicí a v bundě s kožešinovým límcem, do běla pocukrovaným sněhovými vločkami.

„Nezlobte se, pane, úplně jsem v té vánici zabloudil“, huhlal ten člověk viditelně pořádně prokřehlý. Plácal si dlaněmi v rukavicích o sebe, aby se mu prokrvily promrzlé prsty. „Můžete se mi říct, kudy se dostanu do Ostřihova a jestli to tam je vůbec projetý?“ „Člověče, vždyť tady už jste v Ostřihově! Správně jste dojel. A koho tu vlastně hledáte?“

„Nějakýho Havelku. Aspoň tak mi to řekli zákazníci, co je mám ve voze.“

Teď teprve si Havelka povšiml tmavého auta, které stálo na návsi jako mlžný přízrak. Bylo celé zasněžené a v té chumelenici ho bylo sotva vidět.

„Havelku?“, podivil se, „tak to jsem já. Copak mi kdo dneska zrovna na Štědrý večer chce?“

„Jó milej zlatej, to se musíte zeptat jich“, zaskřehotal taxikář a rukou mávnul směrem k autu. „To je teda ale klika, že se nám v téhle čině podařilo natrefit zrovna na vás. Už jsem myslel, že se budeme muset vrátit s nepořízenou.“

Na Havelku z toho všeho šla slabost. Otevřel vrátka a jako v mrákotách klopýtal k autu. Rukávem setřel na řidičově okénku sníh a někdo z cestujících okénko trochu stáhnul. Vnitřek vozu byl jen mihotavě osvětlen. Na sedadle spolujezdce seděla žena se šálou omotanou kolem hlavy a vzadu dva starší lidé, pán s paní. V šeru vozu nebyl Havelka schopen tváře dobře rozeznat. Ale najednou se mu rozbřeslo. Poznal je! Všechny tři. Ta žena vpředu není přece nikdo jiný než jeho nebohá manželka Hana! A ti dva vzadu - to jsou jeho dávno zesnulí rodiče, teď jejich důvěrně známé rysy rozeznává zcela ostře.

„Toníku“, šeptla matka. „Jak se máš? Proč se nepřijdeš někdy na nás podívat? A co Zdeněček? Vídáš se s ním občas? Tak dlouho už nám nepsal.“

„Ale mami, vždyť víš. Zdeněk přece zůstal pod tím zříceným domem, co dostal foltrefu při tom bombardování Kralup na konci války.“

„Skoda ho, kluka našeho nešťastného“, zahořekovala matka. „pozdravuj ho, až se s ním uvidíš.“

„No tak, matko,“ konejšil ji manžel. „Pláčem nic nespraviš“.

„No ne, tati“, zaradoval se Havelka, „to je prima, že sis i ty udělal čas přijet. Ani nevíš, jak rád tě zase vidím. Doufám, že jsi aspoň trochu omezil to kouření, víš, že ti nedělá dobře.“ Odpověď ani nečekal. Bez své pravidelné denní dávky třiceti „hřebíčků do rakvičky“ se otec nedokázal obejít, ani kdyby měl přijít o nohu. Taky mu ji nakonec pod kolenem uřízli a pak už to šlo rychle.

„A co ty, Hani“, obrátil se Havelka ke své manželce, „kde ty se tu bereš? Moc jsi mi chyběla.“

„Pfiišla jsem ti pomoci s tím bramborovým salátem. Jestlipak jsi do něj dal dost majonézy? Měl bys ho nechat trochu odležet. A nezapomeň rozsvítit svíčku! Je nahoře nad prádelníkem.“

„Tak to by už snad stačilo,“ poněkud hrubě přistoupil k Havelkovi taxikář. Odstrčil ho ode dveří auta, rychle nastoupil a nastartoval. Černá limuzína se zvolna nezvučně rozjela a po několika metrech se rozplynula v bílém závoji. Stařík se odpotácel k vrátkům a opřel se o jejich sloupek. V hlavě mu všechno vířilo jako ty sněhové vločky roztancované meluzínou. Ale postupně se jejich rej usazoval a zklidňoval. Prostoupilo jím nevýslovné štěstí, bílá pokojná a radostná vánoční nálada. Tak přece jen jsme se zase jednou o Vánocích všichni sešli...

Vycházející slunce ozářilo Božíhodové ráno. Po týdnu fujavic a vytrvalého sněžení obloha opět jak vymetená. Z vedlejšího domku kdosi vyšel na náves, aby se pokochal tou bělostnou nádherou a hrablem odhrnul čerstvou sněhovou nadílku. Pro Kristovy rány! Co to tam naproti vedle pootevřených vrátek dělá ten kňučící Havelkův chundeláč u podivné bílé hromádky? Přebrodil se k ní nafoukaným prašanem, který mu zapadával za obrubu bot a nepříjemně studil.

Holou rukou odhrnul nahoře sníh a ustrnul. Zíral do ztuhlé, voskově bílé tváře starého Havelky. Jeho oči byly zavřené. Ale z obličeje vyzařoval mír a na rtech v záři nízkých slunečních paprsků se snad dokonce zračilo něco jako šťastný úsměv.

♦ Vánoce kočky Klokočky

Václav Ziegler

Mouratá kočka Klokočka si ležela na svém měkkém polštářku nedaleko kamen. Koťata poslala už před měsícem do služby a nezdálo se, že by z toho byla smutná. Olízla si tlapku a po očku pozorovala svého člověka, jehož chování vhánělo do jejího současného poklidného života trochu nedefinovaného vzrušení. Člověk si to nevšímal a pořád popocházel po místnosti, tu koukl tam, jindy zase nadzvedl staré noviny či chvíli listoval v knížkách. Asi něco hledá, napadlo Klokočku. Nebo půjde zase do hospody. Často takhle chodí. Ale člověk se k ní obrátil a řekl docela nahlas, snad aby to slyšela, že půjde pro stromeček k hajnému Votrubovi, že už je na to čas. A začal se oblékat. Klokočka vstala, protáhla se, jak jenom kočky

dovedou, a na protest, že zase bude doma sama, se k němu obrátila zády. Však já ti ukážu, až si večer lehneš, myslela si. Dveře klaply a člověku pod nohami zachrupal sníh. Mrzlo, ale neprašťelo a chrupání sněhu pod jeho kroky se zdálo být vlídné. Směřoval k lesu. Na kraji lesa rostlo několik olší a ledem a sněhem obalený šípek. Z korun olší se ozývalo jemné švitoření. „Ci-ci-ci“. Hejnko mlynaříků se tu na koncích větvíček pilně živilo olšovými semínky. Z lesa se ozval výkřik sojky, ale jinak bylo ticho. Ticho. Nedaleká hájovna byla obalená sněhem, co na včerejšek padal celou noc, a z komína se linul tenký proužek kouře. Člověk zaklepal na dveře. Starý hajný vyšel a chvíli se s člověkem bavil. Potom zašel do nedaleké stodoly a přinesl nevelký smrček. Člověk zaplatil a spolu s hajným svázali smrček do úhledného balíčku a člověk spěchal domů. Doma nechal stromek venku opřený o dveře, rozsvítil a kočka, která dosud předstírala, že spí, vstala a významně mňoukla. Člověk otevřel ledničku, vzal odtud trochu vařeného masa a dal ho kočce na talířek. Kočka jedla pomalu, neměla proč spěchat. Dnes ji jídlo nikdo nesní. Člověk se na ni podíval a řekl, že zítra bude Štědrý den a že si ustrojí stromek. Kočka sice moc nechápala smysl těch slov, ale jakmile na druhý den přinesl člověk smrček do světnice a zasadil ho do dřevěného podstavce ve tvaru kříže, tak v jejím mozečku se vybavila dávná představa, že bude teplo a že zase dostane večer kousek vařené ryby a mléko bez laktózy. A že bude legrace s barevnými koulemi na stromečku a barevnými řetězy, slepenými z barevných papírků. Však se člověk už několik dní činil. Přišel večer, člověk zazvonil na malý zvoneček, který si kdysi dávno opatřil na jakési pouti a svíčky osvětlily místo žárovky celou místnost. Vařená ryba tolik voněla a Klokočka dostala ryby notnou porci. Moc jí chutnala, že i na vlažné mléko zapomněla. Člověk pak pustil z gramofonu tichou hudbu a prohraboval se ve starých knížkách. Vzal do ruky velkou knihu, která se jmenovala Hlubinami pravěku a v oku se mu objevila slza. Vzpomínal na to, jak ji dostal pod stromeček o Vánocích, kdy mu zemřel táta, a kdy ta kniha určila jeho dlouhou dráhu životem. Díval se na dravého dinosaura, na dnešní dny v neobvyklém postoji, neboť věda pokročila o míle dopředu a on věděl, že se na tom také trochu podílel. Tyrannosaurus rex se však na obrázku, stejně jako v minulosti, sápal na kachnozobého hadrosaura, zatím co druhý hadrosaurus se namáhavě ploužil pryč. Kočka Klokočka opět mňoukla a skočila člověku do klína. Člověk odložil knížku a začal kočku hladit. Líbilo se jí to. A začala příst. A člověk vzpomínal na vánoční svátky s rodinou, ale děti už dávno vyrostly a vyrostla i jeho vnoučata. A místo, aby četla knížky od jiných autorů, přečetla si tu od dědy, kde popsal, jak spolu chodili a sbírali kameny. Kočka se zavrtěla a spokojeně přivřela oči. Doma bylo ticho a v krbu praskal oheň. Spíše ohýnek, neboť nemělo smyslu topit naplno. Smrček voněl jehličím a smolou, voněl i kouř svíček, i když nebyly voňavé. Ještě chvíli tak seděli, pak Klokočka seskočila s klína, neboť ji zaujala velká žlutá koule na

spodu stromečku. Chvíli se fascinovaně dívala na obraz své bytosti na povrchu koule a pak do ní strčila tlapkou. Koule se rozhoupala a kočka, jako by se zastyděla, že už není malé koťátko, lehla si pod stromeček a dívala se na svého člověka. Člověk vstal, přichystal misky, do každé dal pořádnou porci vařené ryby, vzal i několik lojových koulí a malých jablíček, na která přivázal tenkou přízi a vyšli s kočkou před dveře. Doprostřed dvora, kde člověk postavil na zimu kryté místo, dal misky s jídlem a pitím pro noční tuláky a na ořech, který zde rostl také už dlouho, pověsil lojové koule a jablíčka. Kočka Klokočka se na chvíli vytratila, ale jakmile člověk skončil svou práci, už se mu otírala o nohy. Ani nemusela mňoukat, aby ji člověk zvedl a zbavil toho protivného, bílého a studeného sněhu. Teď ji vzal do náruče a zvedl hlavu k obloze. Zářily na ní hvězdy. Bude mráz, řekl člověk, musíme těm nočním i denním tulákům leccos připravit, aby netrpěli hladu. Zobu i všelijakých klásků měl schováno dost a pro ty čtyřnohé tuláky i jiné jídlo. Vzpomněl si i na šípky obalené ledem a sněhem. Vždyť i to je krmení. Pak ukazoval kočce na obloze hvězdy. Nerozuměla tomu, ale spíše sledovala jeho pohybující se prst i celou ruku. Ruku, která hladí. Doma bylo mnohem tepleji, než venku. Kočka Klokočka se stulila do klubíčka ve svém křesílku a usnula. Člověk si přitáhl židli blíže ke svíčke a začel se do knížky. Zítra přijedou vnoučata a budou si sdělovat, co našla pod stromečkem. Věděl, že toho bude spousta a přál jim to. Však i on si schovával ty své dárky, ať už to byly knížky, známky či dokonce geologické kladívko, dnes již notně otlučené. A říkal si, že zítra s vnoučaty zase o hodně omládne. Venku se jiskřil sníh a kočka Klokočka v křesílku klidně oddychovala. Vánoce jsou Vánoce!

►►► Biografický slovník pracovníků v geologii a příbuzných oborech (pokračování) – Čermák až Čížek

Pavel Vlašímský

► ČERMÁK, Jan Blahoslav, Ing. Dr.techn., čs. vodohospodář, 6. 2. 1903 Židlochovice j. od Brna, Morava, habsburská monarchie – 24. 1. 1988 Ostrava, ČSSR.

Pocházel z rodiny moravskoslezského zemského advokáta a vlastence. 1914–22 absolvoval reálné gymnázium v Boskovicích a Brně, 1922–28 na české technice v Brně vodohospodářský směr na odboru inženýrského stavitelství. Krátce působil v melioračním oddělení Zemské správní komise v Opavě, poté 1928–34 v melioračním oddělení a oddělení pro stavbu přehrad Zemského úřadu v Brně. Vypracoval několik projektů na odvodnění pozemků, rekonstrukci rybníků ad. 1934–42 v Ostravě vedoucí stavební správce při úpravách řek Odry, Ostravice a Lučiny. 1942 protektorátní správou penzionován jako politicky nespolehlivý. Otevřel si v Moravské Ostravě soukromou projekční kancelář, zpracovával vodoprávní posudky, podklady pro rekonstrukci říčních děl aj. 1944 internován v táboře v Postoloprtech.

Po osvobození se vrátil do státní služby, stal se přednostou oddělení pro úpravu

splavných toků a přehrad pracoviště Zemského národního výboru v Ostravě. Na technice v Brně obhájil disertaci Vodní stavby v poddolovaném území (1946 Dr. techn.). 1949 přešel do přehradního oddělení Krajského národního výboru v Ostravě. Projektoval a vedl výstavbu přehrad na řece Moravici u Kružberka a na Lučině u Žermanic. 1949–52 člen vodohospodářské komise Hospodářské rady při předsednictvu vlády ČSR. Po rozpuštění Hospodářské rady ztratil důvědu politických orgánů. 1955 nastoupil do Báňských projektů Ostrava, kde řešil otázky zásobování vodou a jejího čištění a likvidace slaných důlních vod z důlních provozů v ostravsko – karvinském revíru. V té době vypracoval 3 patentované výzkumné práce: Způsob zatěsňování průsakových cest do důlních děl; Způsob selektivního zachycování kalů s vysokou měrnou váhou z odpadních vod; Způsob získávání spalitelných kalů zachycených při čištění odpadních vod u uhelných, zejména flotačních prádel (s A. Bišických a J. Šmolkou, 1961). Po odchodu do penze 1964 pokračoval v expertní, přednáškové a publikační činnosti, napsal paměti (nepublikovaný rukopis v Archivu města Ostravy). Jeho syn Jan Č. (1939) pracoval jako chemik, posléze 1980–92 ředitel Ústavu teoretických základů chemické techniky ČSAV v Praze, syn Tomáš Č. (1943) byl odborníkem na silnoproudou elektrotechniku, od 1990 profesorem a 1990–97 rektorem VŠB v Ostravě.

Čermák, J. B. (1947): O účincích poklesu povrchu v oblasti kamenouhelné na vodní stavby.

– (1947): Výstavba přehrad v povodí Odry pro zásobování ostravsko-karvinského revíru a plavební cesty Dunaj – Odra vodou. – Plavební Cesty Dunaj Odra Labe, 7, s. 44násl.

– (1952): Vodohospodářský problém Ostravska. – Vodní Hospod., 1952, 2, s. 54násl.

► ČERMÁK, Jiří, PhDr., plukovník, čs. důstojník, geograf a geomorfolog, 12. 1. 1884 Praha, Čechy, habsburská monarchie – 25. 6. 1955 Praha, ČSR.

Otec Bohuslav Č. (1846–99) byl literát a úředník pražské univerzitní knihovny, první biograf Jana Nerudy. Č. studoval 1902–07 práva, geografii, geologii, meteorologii a historii na Filosofické fakultě české university v Praze. Velký vliv na jeho vědecké zájmy měl J. V. Daneš. Od mládí Č. podnikal s přáteli, mj. s bratrancem V. Dvorským (rovněž geografem) cesty do evropských pohoří a horolezecké výstupy, zejména v Julských a Saviňských Alpách (v té době Krain, habsburská monarchie; nyní Slovinsko), v masivu Triglavu provedli několik prvovýstupů. Dále cestoval po Dalmácii, Černé Hoře a Albánii. Během cest studoval vysokohorský reliéf, stopy bývalého i recentního zalednění a jejich vliv na vysokohorský kras. V disertaci Skupina Razorská (sz. od Triglavu) shrnul poznatky z geologie, geomorfologie (údolí, kary, osypy aj.) a speleologie (1908 PhDr.). 1910–11 studoval na universitě ve francouzském Grenoblu u geografa R. Blancharda a geologa W. Kiliana. 1912–13 asistent Geologického ústavu české university v Praze u F. Počty, poté krátce úředník technické knihovny v Praze.

Jako poručík rakousko-uherské armády za světové války sloužil na srbské, poté východní frontě, kde se 1915 u Tarnopole v Haliči dostal do ruského zajetí. Vstoupil do čs. legií, absolvoval boje v Dobrudži, důstojnické školení v Bělgorodu a přesun legií přes Sibiř a Kanadu. Do ČSR se vrátil v červenci 1920. V novém

státě se zapojil do budování Vojenského zeměpisného ústavu v Praze (VZÚ), od 1923 v hodnosti plukovníka. 1925–34 přednosta odboru pro popis a statiku válečných jevišť, poté zástupce velitele VZÚ, po onemocnění generála A. Basla od 24. 3. 1937 jeho velitel. Po okupaci v březnu 1939 nařídil likvidaci některých cenných materiálů. Ve funkci velitele zůstal do zatčení 6. 2. 1940, do konce války byl vězněn. Po osvobození opět krátce velitelem VZÚ, 1946 odešel do penze (v literatuře není vysvětleno, proč od 1923 nebyl povýšen). Po založení ČSAV 1953 krátce působil v Kabinetu historické geografie ČSAV.

Psal práce z různých oborů geografie. Prováděl terenní výzkumy v Alpách a na Balkáně (viz výše). Podobně jako J. V. Daneš stoupenec učení W. M. Davise o geomorfologických cyklech. Zabýval se geomorfologií Motolského údolí u Prahy a pražskými ostrovy v řece Vltavě (vznikly vlivem jezů při hospodářském využívání toku člověkem). Popsal hrazené jezero u Mladotic, které vzniklo po katastrofální povodni v jz. Čechách v květnu 1872. Úzce spolupracoval se svým přítelem R. Kettnerem. Spoluautor průvodců Slovinské Alpy (1910) a Moře Adriatické (1911). Věnoval se i vojenskému zeměpisu. Pro edici Ilustrovaný zeměpis všech dílů světa, redigovanou Františkem Machátem, zpracoval kapitoly o východní Evropě, Asii, Austrálii a Oceánii, polárních zemích (1911, 1923–25). Počátkem 50. let napsal několik studií z dějin geografie.

Uveřejnil více než 200 prací, vč. několika knih vzpomínek s legionářskou tematikou. Účastnil se 11. mezinárodního geologického kongresu ve Stockholmu 1910, kde se podílel na práci Mezinárodní komise pro výzkum ledovců. Dlouholetý vedoucí redaktor Sborníku Československé společnosti zeměpisné. Obdržel řadu čs. vyznamenání, mj. Československý válečný kříž, a jugoslávský Řád svatého Sávy. Pochován je v Praze na Olšanech. Patří k průkopníkům čs. geomorfologie.

Čermák, J. (1907): Skupina Razorská. – Sbor. České Společ. zeměvěd., 13, 161–192 a 209–225.

– (1910): Vliv doby ledové na relief Julských Alp. – Alpský Věst. (Praha), 12, 3, 33–36, 52–56 a 70–73.

– (1912): Sesutí stráně a hrazené jezero u Mladotic. – Sbor. České Společ. zeměvěd., 18, 19–23.

– (1914): Údolí motolského potoka. Studie o epigenesi vodních toků v okolí pražském. – Sbor. České Společ. zeměvěd., 20, 74–83.

Čermák, J. – Kettner, R. – Woldřich, J. (1914): Průvodce ku geologické a morfologické exkursi IV. sekce V. sjezdu českých přírodopýtců a lékařů v Praze 1914 do údolí motolského a šáreckého u Prahy. – Sbor. Klubu přírodověd. v Praze za R. 1913, 1914, 5, 24 s.

– (1923): Boje pod Bachmačem a ústup z Ukrajiny.

– (1926): Rozdělení tvarů terénu.

► ČERMÁK, Jiří, RNDr., čs. ložiskový geolog, 1932 – leden 2003.

Vystudoval 1955 geologii na Geologicko-geografické fakultě pražské university. Působil v Geologickém průzkumu Praha, n. p., pozdější Geoindustria, postupně v pracovištích v Českých Budějovicích (závod zrušený počátkem 60. let), v Černošicích a v Praze. Účastnil se čs. geologické expedice v Libyi, zaměřené na tvorbu generálních geologických map. Když se po převratu počátkem 90. let

Geindustria rozpadla, Č. z jedné její části založil firmu GET s.r.o. Velmi schopný organizátor, vůbec nepublikoval.

► ČERNÍK, Bořivoj, Prof. Ing. Dr. mont., čs. báňský odborník, 21. 12. 1890 Dubno sv. od Příbrami, Čechy, habsburská monarchie – 19. 2. 1977 Příbram, ČSSR.

Studoval v Příbrami gymnázium, poté VŠB. Studia ukončil na ČVUT v Praze. Za 1. světové války inženýr v uhelných dolech v Jižních Tyrolích. 1919 se vrátil na VŠB do Příbrami, kde se stal profesorem fyziky. 1923 při studijním pobytu na universitě ve Freiburgu i. Br. se seznámil s praktickým využitím Eötvösovy gravitační váhy. Podnikl četné zahraniční cesty, do Itálie, Jugoslávie, Švýcarska, Francie, Německa, Maďarska, na ostrov Madeira aj.

Zabýval se problémy hlubokých dolů (vysoké teploty, důlní otřesy, prašnost, vlhkost důlního ovzduší), geotermikou, důlní aerodynamikou, vztahem mezi větráním a teplotou v dole. Ve 20. letech provedl gravimetrické měření na ložisku soli v Akna Slatině s. od Solotvyny na jv. Podkarpatské Rusi (v té době ČSR; nyní Ukrajina) a spolu s V. Láskou na ložisku ropy v Gbelích na z. Slovensku. Působil jako expert při vyšetřování neštěstí (exploze) na dole Nelson 4. 1. 1934. Po přenesení VŠB do Ostravy 1945 odešel do důchodu, poté působil jako expert pro n. p. Rudné doly Příbram a soudní znalec pro obor důlní provoz. Zkonstruoval tlačný ventilátor, 1958 inhalační přístroj elektroaerolátor. Zdokumentoval důlní otřesy v březohorském revíru v období 1910–60. Od 1964 spolupracoval s Výzkumným ústavem experimentální terapie v Praze – Krči.

Kettner, R. – Černík, B. (1922): Geologické poměry dolu Vilhelmína u Žďárek. – Horn. Věst., 4, 68–70.

Černík, B. (1924): Methody geofyzikálních měření. – Horn. Věst., 6, 177–178, 181–183, 200–203, 208–211, 227–228 a 233–235.

– (1929): Vliv geotermického stupně a jiných činitelů na teplotu důlního vzduchu. – Horn. Věst., 11, 445–448 a 468–476.

Stočas, B. – Černík, B. (1931): Bekämpfung hoher Grubentemperaturen. Berlin

Černík, B. (1964): Statistická analýza důlních otřesů za období 1910–1960. In Horské tlaky a mechanika pohoří, Praha.

► ČERNOV, Aleksandr Aleksandrovič, Prof., ruský – sovětský geolog, 1877–1963.

Príslušník dynastie ruských – sovětských (uralských) báňských odborníků a geologů (6 generací; Č. byl 3. generací). Žák a po vystudování asistent A. P. Pavlova na universitě v Moskvě. 1907–09 účastník expedice Russkogo geografického občestva do Mongolska a Sečuanu v Číně. Od 1911 profesor a vedoucí katedry geologie na Fyzikálně-matematické fakultě Vysších ženských kursů v Moskvě (nejznámější žáčky: D. M. Rauzer-Černousova, V. A. Varsanof'jeva, M. I. Šul'ga-Nesterenko), poté vedoucí katedry geologie Moskevského pedagogického institutu, 1925 profesor na katedře geologie university v Moskvě.

Prováděl geologický výzkum 1912–15 v Povolží, 1917–18 a 1942–48 na Timanu, od 1921 na Urale. V literatuře se uvádí, že pracoval v severní části evropského Ruska. Nejspíše byl počátkem 30. let poslán do vyhnanství do oblasti Pečory, jako náčelník Severnoj naučno-promyšlennoj ekspedicii, poté vedoucí

geologického oddělení Bjuro po izučeniju Severa. Inicioval 1958 založení Institutu geologie Komi naučného centra Uralského oddělení AN SSSR v Syktyvkaru, kde ve vysokém věku vedl paleontologické oddělení. V té době se zabýval geologií Severního Uralu, stratigrafií a paleontologií permu sv. části evropského Ruska, jako paleontolog ammonoidei artinského stupně, vývojem schránky, ontogenezí a fylogenezí ammonoideí. Podílel se na objevu pečorské uhelné pánve a dalších ložisek.

Uveřejnil více než 150 prací. Jeho syn Georgij Aleksandrovič Č. s otcem žil v oblasti Pečory a byl hlavním objevitelem uhlí u Vorkuty (pečorská pánev) 1934 a Timan-pečorské ropoplynonosné oblasti 1939. Vnuk Vadim Georgijevič Č. (viz níže) byl profesorem na Geologické fakultě university v Moskvě.

Černov, A. A. (1908): Ot Vjachty do Urgi. Predvaritel'nyj geologičeskij očerk etc. – Izv. Russ. geogr. Obšč., 44, 3.

– (1947): Geologičeskije issledovanija severnogo Timana. Moskva.

► ČERNOV, Vadim Georgijevič, Prof., dr.geol.-mineral. nauk, sovětský geolog, 1932–5. 1. 1990 Moskva, SSSR.

V rodu Č. byl 5. generací geologů. Jeho děd Aleksandr Aleksandrovič Č. (viz výše) a otec Georgij Aleksandrovič Č. ho od dětství brali na výzkumné cesty po s. Přímurí a Pečorské oblasti. Stal se profesorem na Geologické fakultě university v Moskvě. Účastnil se výzkumných expedic do sovětské části Východních Karpat (nyní Ukrajina), na Krym, do Pamýru, Kazachstánu, Afghanistanu aj. Zabýval se stratigrafií, paleontologií, tektonikou, sedimentologií a dějinami geologie. Uveřejnil okolo 180 prací.

Černov, V. G. (1966): Nižnemelovyje otloženija Marmarošskoj zony Vostočnych Karpat. – Bjull. Moskov. Obšč. Ispyt. Prir., Otd. geol., 41, 5, 132–133.

Černov, V. G. – Janin, B. T. (1971): Inoceramy iz melovych otloženij vnutrennych Sovetskich Karpat. – Bjull. Moskov. Obšč. Ispyt. Prir., Otd. geol., 46, 4, 66–84.

Černov, V. G. (1973): Konglomeraty paleogena Pieninskoj zony Sovetskich Karpat i jich paleogeografičeskoje značenie. – Sovet. Geol., 1973, 5, 144–152.

Černov, V. G. (1990): Geologi Moskovskogo universiteta. Moskva.

► ČERNÝ, Petr, Prof. RNDr., CSc., Dr. h. c., česko-kanadský geolog a mineralog, 8. 1. 1934 Brno, ČSR – 7. 4. 2018.

Pocházel z rodiny strojího inženýra. Po reálném gymnáziu na Starém Brně (1944–52) studoval na Přírodovědecké fakultě university v Brně geologické vědy u J. Sekaniny, J. Staňka a D. Němce. Absolvoval 1956 po obhájení diplomové práce o sulfátech ze Smolníku na Slovensku. Od 1956 v n. p. Nerudní průzkum (později Geologický průzkum) v Brně v petrografickém oddělení, kde působila i jeho kolegyně ze studií Ivana Kotisová, se kterou se později oženil. 1962 přešel do mineralogicko-petrografického oddělení Moravského muzea v Brně. Pro neshody s vedoucím T. Kruťou 1964 odešel do Geologického ústavu ČSAV v Praze, kde mohl spolupracovat mj. s Pavlem Povondrou (1924–2013) a Františkem Čechem. 1965 RNDr., 1966 CSc. po obhájení práce Mineralogie a petrografie dvou pegmatitů u Věžné na západní Moravě. Studoval nerosty pegmatitů z. Moravy (Drahonín, Radkovice, Věžná, Dolní Bory ad.), rudní

mineralizaci v terciárním andezitu na Bučníku u Komně (u Uherského Brodu), výskyty alpské parageneze na Moravě, zeolity; psal příspěvky k topografické mineralogii Slovenska.

V říjnu 1968 odešel do Kanady na stipendium v Departmentu of Earth Sciences (poté Geological Sciences) na University of Manitoba ve Winnipegu. Zůstal trvale v exilu, obdržel kanadské občanství. Na universitě 1971 asistent, 1974 docent, 1981 profesor. V ČSSR byl odsouzen in absentia za nezákonné opuštění republiky k 18 měsícům nepodmíněně, manželka ke 12 měsícům. Č. nadřízený v GÚ ČSAV P. Povondra byl postižen zákazem zahraničních cest a dalším šikanováním.

Č. 1971 zahájil výzkum granitických pegmatitů, který v Kanadě nebyl systematicky prováděn. Měl znalosti z evropských lokalit a rozsáhlé ruskojazyčné literatury. Vytvořil tým spolupracovníků: jeho žena Ivana (na universitě 1973 M. S.; poté kurátorka tamní mineralogické sbírky), krystalograf R. B. Ferguson, petrolog A. C. Turnock, geochemik N. M. Halden a krystalochemik F. C. Hawthorne. V kanadském štítu zpracovali albit-spodumenové pegmatity Violet a Inco a gadolinitový pegmatit Huron Claim (vše Manitoba), spodumenový pegmatit Riber u Yellowknife (Northwest Territory), beryl-columbitový pegmatit Plex (Baffin Island), obří pegmatitové ložisko Tanco na Bernic Lake v jv. Manitobě (s nerosty Nb-Ta-Li petalitem, lepidolitem, amblygonitem aj.; ložiskem se zabývali 40 let), studovali pegmatity v USA, Skandinávii, exkurzně ve Francii, SRN, Skotsku, Číně, Československu. Č. se stal odborníkem na niobotantaláty a řadu silikátů, cordierit, beryl, turmalín, petalit, polucit, živce, slídy, zeolity ad. 1982 předložil klasifikaci granitových pegmatitů. Podílel se na popisu 15 nových druhů nerostů, mj. bederitu, ercitu, foorditu, rossmanitu, xenotimu-(Yb). Rehabilitoval hypotézu magmatické geneze granitických pegmatitů z plutonických zdrojů (proti metamorfním hypotézám). Po politických změnách r. 1989 již v lednu 1990 navštívil Brno a obnovil spolupráci s čs. mineralogy.

Uveřejnil více než 200 prací. Jeho žáci navazují na jeho výzkum, např. T. S. Ercit (National Museum of Canada) a M. A. Wise (Smithsonian Institution, Washington, D. C., USA) jsou vůdčími osobnostmi severoamerického výzkumu pegmatitů. Č. se podílel na organizaci symposia Lepidolite 200 v září 1992 v Novém Městě na Moravě. Do penze odešel 2000. Zemřel na Parkinsonovu chorobu; manželka ho přežila.

Od Mineralogical Association of Canada obdržel 1984 Past-Presidents' Medal, 1991 čestný doktorát university v Brně a od Přírodovědecké fakulty university v Praze Bořického medaili, od Österreichische Mineralogische Gesellschaft Friedrich Becke Medaille. Časopis Canadian Mineralogist mu věnoval 3 speciální čísla, 1998/2, 2012/4 a 2012/6. Člen Royal Society of Canada, čestný člen České geologické společnosti.

Černý, P. (1955): Nerosty z amfibolitového lomu v Mirošově (západní Morava). - Čas. Morav. Mus., 40, 93–107.

Černý, P. – Jakeš, P. – Černá, I. (1967): Pseudographic cordierite-quartz intergrowths in pegmatites and metamorphic rocks. – Acta Univ. Carol., Geol., 1967, 133–151.

Černý, P. – Turnock, A. C. (1971): Pegmatites of southeastern Manitoba. – Geol. Assoc. Canada spec. Pap., 9, 119–127.

Černý, P. – Smith, J. V. – Mason, R. A. – Delaney, J. S. (1984): Geochemistry and petrology of feldspar crystallization in the Věžná pegmatite, Czechoslovakia. – Canad. Mineralogist, 22, 631–655.

Černý, P. (1990): Distribution, affiliation and derivation of rare-element granitic pegmatites in the Canadian Shield. – Geol. Rdsch., 79, 183–226.

Černý, P. (2005): The Tanco rare-element deposit, Manitoba: regional context, internal anatomy, and global comparisons. – Geol. Assoc. Canada short Course Notes, 17, 127–158.

Černý, P. – Ercit, T. S. (2005): The classification of granitic pegmatites revisited. – Canad. Mineralogist, 43, 175–2002.

► ČERNÝ, Václav, český báňský podnikatel, pravděp. 20. 9. 1774 Horky jz. od Tábora, Čechy, habsburská monarchie – 27. 4. 1842 Buštěhrad sv. od Kladna, Čechy, habsburská monarchie.

O jeho mládí nejsou doklady, 1. doložené údaje obsahuje až oddací list, ze kterého vyplývá, že 1799 byl havířem v dolech na Au u Jílového u Prahy. Rod Č. provozoval v tomto revíru důl Boží Požehnání v Bohulibech. Kolem 1801 přesídlil Č. se ženou Kateřinou do Buštěhradu. Důl v Bohulibech předal svým synům, kteří ale o důlní podnikání neměli příliš zájem. Č. na důl doplácel, provozoval ho pouze ze záliby; rodina těžila rudy Au z několika míst v jílovském revíru do 1846. Na Kladensku byla z iniciativy Č., v archivních pramenech z té doby zvaného "z Buckova" (= Buštěhrad), založena 1803 za účelem vyhledávání černého uhlí ve svrchnokarbonských souvrstvích kutací společnost, která měla 12 členů (z toho byla polovina žen); zpočátku měli 5 kutisek na lokalitě "Na Zadním Vysokém". Postupně vyhledávali uhlí na Kladensku a Slánsku, převážně v sv. okolí Kladna. Již 1810 Č. údajně pracoval na 16 kutačkách. Do spolupráce zapojil až 37 osob, patrně z několika vzájemně příbuzenských rodin (Č., Štumpfů, Veselých, Holičů). Vlastnil důl Kateřina (nazvaný po manželce) nedaleko dnešní železniční stanice Kladno – Dubí. Jako první v kladenském revíru začal s průzkumem do větších hloubek. Při hloubení jámy Ludvík 1813–28 na katastru Stehelčevs uvedl do provozu 1. parní stroj v revíru, což mu umožnilo dosáhnout hloubky 110,6 m, kde zastihl hlavní kladenskou sloj, mocnou 7,6 m, což byla do té doby maximální hloubka důlního díla v revíru. Postupně v okolí Dubí a Cvrčovic otevřel i další doly (Barbora, Jakub, Antonie, Josef Šebestián, Matyáš, Anna aj.). 1841 získal po těžaři Antonínu Vítkovi důl Václav (původně Vítek), kterým v hloubce 86 m zastihl hlavní kladenskou sloj, v 111 m v podloží karbonu dosáhl proterozoika (zřejmě poprvé v revíru). Č. báňské aktivity měly značný vliv na další vývoj revíru. Na Kladensku a Slánsku v té době působil větší počet kutacích a těžebních společností a jednotlivců, většina pro nedostatek financí a odborných zkušeností pouze krátkodobě. Dlouhodobě prosperovaly pouze Č. doly a doly Správy buštěhradského panství, které vlastnila velkovévodkyně Marie – Louisa z toskánské linie Habsburků. Tyto dvě společnosti byly největšími dodavateli palivového uhlí pro Prahu. Č. přes dopravní obtíže obchodoval s uhlím i na větší vzdálenosti, zásoboval více než čtvrtinu území Čech. Toto uhlí se dodávalo pro potřeby rozvíjejícího se zemědělství, lihovarům, cukrovarům a cihelnám. Odbyt

uhlí stoupal, přinášel dobrý zisk. Ke konci Č. života byly jeho doly v produkci černého uhlí v Čechách na 3. místě (po dolech buštěhradského panství a radnických dolech). 1842 dosáhly roční těžby téměř 9800 t.

Po Č. smrti jeho synové 1845 doly prodali vídeňské obchodní a bankovní společnosti Florentina Roberta. Od 1842 působila na Kladensku státní kutací komise. Její vedoucí J.A. Beer (1815–79) přihlížel k výsledkům Č. aktivit, lokalizoval zarážky některých dolů do blízkosti Č. výhradních kutisek a nálezných dolů. Č. patřil k nejstarší generaci těžařů uhlí na Kladensku, o nichž je velmi málo písemných dokladů, resp. údaje v pramenech jsou často nejasné (rozpory v dataci, nejasné lokalizace ap.). Byl jedním z odborně nejschopnějších manažerů v počátečním období průmyslové těžby černého uhlí na českém území. Č. hrob na hřbitově v Kladně – Vrapicích je dosud dobře zachován.

► ČERNÝŠEV, Boris Borisovič, sovětský paleontolog, 1909–1941 (padl ve válce).

Absolvoval 1934 Báňský institut (Gornyj institut) v Leningradě. Působil ve Vsesojuznom arktičeském institute. Pracoval v devonu a karbonu z. Uralu. Jako paleontolog se specializoval na korály siluru a devonu (napsal 10 prací o tabulátech) a brachiopody siluru. Zpracoval nálezy korálů z ruské Arktidy, Mongolska, Tuvy, Leningradské oblasti a okolí („Glavnoje devonskoje polje“), Kuzněcké pánve. První vysvětlil tzv. parakorallity jako stopy po symbióze favositů s červy (Annelida). Dále psal o rugozách, graptolitech a vápnitých řasách z paleozoika Sibiře. Po přepadení SSSR Německem odveden, na počátku války na leningradské frontě padl. Patřil k průkopníkům výzkumu korálů v sovětské paleontologii.

Jeho manželkou byla stratigrafka a paleontoložka N.J. Černyševa (1912–2003; viz níže).

► ČERNÝŠEV, Feodosij Nikolajevič, Prof., ruský geolog a organizátor vědecké práce, 12. 11. 1856 Kyjev, Rusko (nyní Ukrajina) – 2. 1. 1914 Sankt Peterburg, Rusko.

Po absolvování gymnázia vstoupil na Námořní akademii, ale 1876 přešel na Báňský institut (Gornyj institut) v Sankt Peterburgu. Po jeho absolvování 1880 pracoval ve státní báňské správě, zpočátku prováděl geologické mapování a studoval rudní ložiska na z. svahu Uralu. Od založení 1882 působil v Gelkomu v Sankt Peterburgu (ruská státní geologická služba), 1903–14 jeho ředitel. Zároveň profesor historické geologie Báňského institutu v Sankt Peterburgu, 1908–11 ředitel Báňského institutu, od 1903 ředitel Mineralogického muzea Imperátorské akademie věd. 1897 člen této akademie. Významně přispěl k uspořádání 7. mezinárodního geologického kongresu v Sankt Peterburgu 1897, generální sekretář kongresu, vedl exkurzi na Ural.

Jako ředitel se Č. zasloužil o rozšíření objemu prací Geolkomu, jejich zaměření na potřeby hospodářství. Podílel se na vypracování geologické mapy evropské části Ruska (Obščaja geologičeskaja karta, v 60 verstném měřítku), spolu s Karpinským vedl práce na ruské části mezinárodního projektu Geologické mapy Evropy 1 : 1 500 000 (Carte géologique internationale de l'Europe), vydávané od 1894 pod redakcí E. Beyricha, po jeho smrti 1896 F. Beyschlaga. Vedl řadu expedic, 1889–1891 do Timanu, 1895 na souostroví Novaja Zemlja, 1899–1901

byl jedním z vedoucích švédsko – ruské expedice na Špicberky pro účely úhlových měření, poté expedice do asijské části tehdejšího Ruska, mj. do pohoří Ťaň-Šan a Alaj (podnětem bylo zemětřesení v Andižanu ve Ferganě, nyní ve v. Uzbekistánu, v prosinci 1902).

Badatelsky se zabýval stratigrafií a paleontologií Ruské platformy, siluru, devonu a karbonu Uralu, Timanu a ruské Střední Asie. Na Urale objevil spodní devon hercynského typu, přechod spodního devonu do metamorfního komplexu. Devonskou faunu Uralu porovnával s odpovídající faunou z. Evropy, Altaje a Severní Ameriky, navrhoval mezikontinentální korelace. Popsal 210 druhů brachiopodů ze svrchního karbonu Uralu a Timanu (1902). Účastnil se dobové diskuze o tzv. přirozené a umělé stratigrafické klasifikaci (programový článek S. N. Nikitina a Č. in Gorn. Ž., 1889, 1). Od 1892 vedl detailní geologický výzkum Geolkomu v doněcké černouhelné pánvi. Ve středoasijských pohořích prostudoval řadu geologických profilů, usuzoval, že zde v současnosti probíhá vznik vrásových struktur, což vyvolává zemětřesení (proti hypotéze W. M. Davise, zdůrazňujícího úlohu zlomů). Rovněž se zabýval nerostnými surovinami Ruska.

Účastník Mezinárodních geologických kongresů (MGK) v období 1885–1913, 3. MGK v Berlíně počínaje. Na 10. MGK v Mexiku 1906 obdržel Premii Spendiarova, na 12. MGK v Torontu v Kanadě 1913 předsedal symposiu o světových ložiskách uhlí, uspořádaném na základě politického zadání, redigoval jeho sborník *The Coal Resources of the World* (Toronto 1913). Výsledkem bylo zjištění, že zásob je dostatek (což paradoxně mohlo některé politiky „uklidnit“ při přípravě na velký konflikt). Č. se zasloužil o zapojení ruské geologie do mezinárodní spolupráce.

Černyšev, F. N. (1889): Obščaja geologičeskaja karta Jevropejskoj Rossiji. List 139. - Tr. Geol. Komit., 3, 4.

– (1902): Verchnekamennougol'nyje brachiopody Urala i Timana. – Tr. Geol. Komit., 16, 2, 1–2, 749 s.

– (1907): Ob odkrytiji verchnego triasa na Severnom Kavkaze. – Izv. Akad. Nauk, Ser. 11, 1907, 1, s. 10násl.

Černyšev, F. N. – Bronnikov, M. M. – Veber, V. N. – Faas, A. V. (1910): Andižanskoje zemletrjasenije 3/16 dekabnja 1902g. – Tr. Geol. Komit., nov. Ser., 54.

Štukenberg, A. – Černyšev, F. N. (1922): Obščaja geologičeskaja karta Jevropejskoj Rossiji. List 127-j. Peterburg.

► ČERNYŠEVA, Nina Jevgen'jevna, dr. geol.-mineral. nauk, ruská – sovětská stratigrafka a paleontoložka, 9. 7. 1912 Sankt Peterburg, Rusko – 10. 10. 2003.

Začala studovat 1929 na Geologicko-půdní fakultě university v Leningradě, ale v téže roce byl její ročník při reorganizaci převeden do Geologické fakulty leningradského Báňského institutu (Gornyj institut). Po absolvování působila 1934–38 v Mongolské komisi Geologického institutu AN SSSR. V té době publikovala o silurských a devonských brachiopodech a trilobitech Uralu, Kuzněcké pánve, Tuvy a Mongolska. Po přesídlení institutu do Moskvy zůstala v Leningradě a od 1939 pracovala ve Všesvazovém naftovém geologicko-průzkumném institutu (VNIGRI), kde se zabývala mikropaleontologií foraminifer a

biostratografií roponosných souvrství devonu a karbonu Jižního Uralu (1947 tema její kandidátské práce). Těžce prožívala válku v obleženém Leningradě, její manžel geolog B. B. Černyšev (viz výše) padl, během evakuace v Omsku umírá syn a další blízcí. Koncem 1945 se vrací do Leningradu a nastupuje do VSEGEI. Byla pověřena zpracovat paleontologické materiály z kambria asijské části SSSR, shromážděné Je.V. Lermontovovou, která za blokády v Leningradu zemřela. Součástí byly sběry a rukopisné materiály starších badatelů Ju. K. Dzevanovského, A. S. Kirillova, F. G. Gurari ad. Pocházely zejména z kambria v povodí Aldanu. Č. v terénu studovala profily podél řek Maja, Judoma a Amga ve v. Jakutsku. Výsledkem bylo zpracování fauny trilobitů a brachiopodů a biostratigrafické členění kambria. Č. redigovala 3 monografie pod jménem Je.V. Lermontovové (1951 Nižnekembrijskije trilobity i brachiopody Vostočnoj Sibiri; 1953 Srednekembrijskije trilobity Vostočnoj Sibiri), připravila k publikování i materiál o trilobitech a brachiopodech svrchního kambria Kazachstánu. Pod jménem F. G. Gurari vyčlenila v aldanské anteklize oblastní středněkambrické stupně amginský a majský. Zpracovala stratotypový profil amginského stupně v pánvi řeky Amga, 1963 studovala hraniční profil středního a svrchního kambria na řece Kuljumbe v sz. části Sibiřské platformy. Později studovala další oblastní stratotypy: elanský stratotyp spodní hranice středního kambria 1976, majský stupeň 1982 aj. Popsala řadu nových taxonů trilobitů.

Redigovala 1960 svazek Členistonogije – trilobitoobraznyje i rakoobraznyje kompendija Osnovy paleontologii. Napsala souhrny o kambriu pro Stratigrafičeskij slovar (1956, 1975) a Geologičeskoje strojenije SSSR (1958, 1968), redigovala svazek Kembrijskaja sistema (1965) v řadě Stratigrafija SSSR. 1975 obhájila doktorskou práci Biostratigrafija srednego kembrija SSSR.

Uveřejnila okolo 70 prací. 1956 spolu se skupinou sovětských paleontologů navštívila spodnopaleozoické profily v Barrandienu v ČSR. Navázala spolupráci s francouzskými paleontology, 1969 členka Sociétés géologique de France. Obdržela řadu sovětských státních vyznamenání (Znak početa, Za oboronu Leningrada aj.).

Borovikov, L. I. – Spižarskij, T. N. – Černyševa, N. Je. (1960): Stratigrafija i paleogeografija kembrija territoriji SSSR. In Meždunarodnyj geologičeskij kongres, XXI sessija 1960 g., Doklady sovetskich geologov. Moskva, 160–176

Černyševa, N. Je. (1961): Stratigrafija kembrija Aldanskoj anteklizy i paleontologičeskoje obosnovanije vydelenija amginskogo jarusa. – Tr. Vsesojuz. naučno – issled. geol. Inst. (Leningrad), 49, Biostratigr., 1, 347 s.

► ČERVENKA, Jiří, RNDr., čs. geofyzik, 1943–11. 1. 2010.

Působil v n.p. Geofyzika Brno, kde se zabýval fyzikálními vlastnostmi hornin, zejména pro účely interpretace geofyzikálního mapování. Byl autorem samostatných nepublikovaných zpráv a podílel se na závěrečných zprávách o geofyzikálních pracech z oblasti Barrandienu (Studie o fyzikálních vlastnostech hornin barrandienské paleozoické pánve, 1978), krkonošsko-jizerského krystalinika (1983–85), Hrubého Jeseníku a z. Slovenska, od poloviny 80. let studoval materiál z hlubinných vrtů v rámci ropné prospekce na jv. Moravě (Fyzikální vlastnosti hornin z vrtů Lanžhot – 7, Lanžhot, – 11, Lednice – 6, 1987; Fyzikální vlastnosti hornin vrtu Břeclav – 30, 1993 ad.), později prováděl vedle

měření fyzikálních vlastností rovněž seismokarotážní měření (vrty Otnice – 1, Vrbka – 1, Uhřice – 46), zejména v nesvačilském příkopu (1994–95).

V České geologické službě – Geofondu je uloženo 40 zpráv (z let 1978–2002), na kterých se Č. podílel. Nikdy nepublikoval.

► ČESNEK, Jaroslav, RNDr., čs. – český ložiskový geolog, 17. 1. 1949 Lanžhot jv. od Břeclavi, jv. Morava, ČSR – 28. 4. 2013.

Vystudoval geologii na Přírodovědecké fakultě pražské university. Pracoval v n. p. Geoindustria, závod Dubí, kde se mj. podílel v letech 1979–89 na průzkumu ložiska hnědého uhlí a dalších surovin v terciéru severočeské pánve v oblasti Velkolomu Maxim Gorkij v okolí Bíliny a Braňan. Výsledkem zpracování více než 100 vrtů byl nepublikovaný výpočet zásob z r. 1989 (V. Berka et al.), uložený v České geologické službě – Geofondu. Č. v té době na Přírodovědecké fakultě pražské university získal doktorát po obhájení práce Rozbor geologické stavby Červeného vrchu na Mostecku zaměřený na genezi hliníkové a bentonitové suroviny (1986), ve které zpracoval materiál z uvedených průzkumných prací z okolí Braňan sv. od Mostu, vztahující se k doprovodným surovinám hnědouhelného ložiska, bentonitům a jílům. Od 90. let pracoval na Ministerstvu životního prostředí ČR v Praze.

Nikdy nepublikoval. Geoložkou byla i jeho sestra Marie (1946), provdaná Čechová.

► ČEŠKOVÁ, Libuše, Ing. CSc., čs. ložisková geoložka, 12. 11. 1932 Kníničky sz. od Brna, ČSR (nyní městská část Brna) – 8. 3. 1989.

Maturovala 1952 na pedagogickém gymnáziu, poté 1 rok studovala geologii na Přírodovědecké fakultě university v Brně. Ve studiu pokračovala na Geologicko - průzkumné fakultě Báňského institutu (Gornyj institut) v Leningradě v SSSR. Během studia poznala mnoho ložisek v evropské i asijské části SSSR, získala četné osobní kontakty. Vystudovala 1958 specializaci vyhledávání a průzkum ložisek. Po návratu od září 1958 asistentka na katedře geologie a paleontologie Přírodovědecké fakulty brněnské university u Karla Zapletala. Přednášela většinu disciplín z celého rozsahu ložiskové geologie. 1965 podnikla studijní cestu do Egypta. V době tzv. normalizace byla šikanována, bylo jí bráněno v kariérním postupu. 1985 získala titul CSc. na Vysoké škole technické v Košicích.

Badatelsky se zabývala nejprve regionální geologií a metalogenezí (zejména polymetalické mineralizace) v z. a jz. okolí Brna v moraviku svratecké klenby, podílela se na vypracování několika listů map nerostných surovin 1 : 25 000 z této oblasti. Od 70. let pracovala ve východní okrajové části Českého masívu, v brunovistuliku a jeho sedimentárním obalu: v brněnském masívu, devonu Moravského krasu, spodním karbonu Dražanské vrchoviny, permu boskovické brázdy. Zabývala se tektonikou, petrologií, geochemií a rudními mineralizacemi, spolupracovala na projektech vyhledávání rud Mo a Au. Studovala mineralizace zastížené ve vrtech v krystaliniku brunovistulika v podloží příkrovů Západních Karpat. V 70. letech uveřejnila souhrnné referáty o základních otázkách geneze rudních ložisek a učební texty z geologie ložisek nerostných surovin. Vzhledem k rozsáhlým kontaktům v zahraničí v té době patřila mezi čs. geology k nejlepším znalcům metalogenetických teorií.

Uveřejnila 22 prací. 1986 se podílela na syntéze Brněnský masív (J. Štelcl et al.).

Češková, L. (1964): Příspěvek ke geologické a petrografické charakteristice území Rašova ve střední části svratecké klenby moravika. – Spisy Přírodověd. Fak. Univ. Purkyně (Brno), 451, 151–172.

– (1967): Polymetalické zrudnění ve Švařci u Štěpánova (svratecká klenba moravika). – Čas. Mineral. Geol., 12, 2, 107–114.

– (1973): Vznik metamorfních a stratiformních ložisek. – Věst. Ústř. Úst. geol., 48, 6, 349–357.

– (1978): Metalogenetická charakteristika některých geologických jednotek při východním okraji Českého masivu. – Folia Univ. Purkyn. brun., Geol., 19, 3, 5–101.

Češková, L. – Slobodník, M. – Slobodníková, H. – Weiss, J. (1988): Distribuce molybdenu v některých krystalinických jednotkách západní Moravy. – Sbor. geol. Věd, Technol. Geochem., 23, 215–237.

► ČETVERIKOV, Sergej Sergejevič, Prof. Dr., ruský – sovětský evoluční biolog a genetik, 6. 5. 1880 Moskva, Rusko – 2. 7. 1959 Gorkij v. od Moskvy, SSSR (nyní Nižnij Novgorod, Rusko).

Pocházel ze vzdělaného prostředí rodiny vlastníka textilní továrny v Moskvě, jeho strýcem byl divadelník Konstantin Sergejevič Alexejev, známý pod pseudonymem Stanislavskij (1863–1938). Studoval 1900–06 na přírodovědecké sekci Fyzikálně-matematické fakulty moskevské university, kdy se začal zabývat výzkumem motýlů (Lepidoptera). 1905 vydal práci Volny žizni, ve které analyzoval statistické výkyvy u populací různých organismů. 1909–18 přednášel entomologii ve Vysších ženských kurzech. 1911 obhájil disertaci o významu vnějšího skeletu v evoluci členovců na příkladu korýše rodu Asellus. Od 1919 docent na katedře experimentální zoologie university v Moskvě u Nikolaje Konstantinoviče Kolcova (1872–1940). V té době uveřejnil práci, ve které usiloval o sblížení genetiky s darwinovskou evoluční naukou (O nekotorych momentach etc., 1926). Podal zde základy populační genetiky, prokázal, že by měla být metodou k pochopení evolučního procesu. O svých poznatcích referoval 1927 na Mezinárodním genetickém kongresu v Berlíně. Tyto Č. úvahy předjímaly syntetickou evoluční teorii, formulovanou v 30. letech (T. Dobzhansky, J. B. S. Haldane ad.), avšak ve vědeckém prostředí na Západě byly oceněny až po Č. smrti.

1929 byl zatčen, poslán do vyhnanství ve Sverdlovsku na Urale (nyní Jekaterinburg). 1935 mu byl povolen pobyt v Gorkém (nyní Nižnij Novgorod), kde mohl působit na universitě, na které založil katedru genetiky. Stal se jednou z obětí lysenkovštiny, po konferenci o biologii v srpnu 1948 ve VACHSNIL musel z university odejít. Zemřel v chudobě v době, kdy si sovětské vedení začalo uvědomovat neudržitelnost představ o tzv. buržoasních pavědách (mezi které byla řazena genetika).

Četverikov, S.S. (1926): O nekotorych momentach evoljucionnogo processa s točki zrenija sovremennoj genetiki. – Ž. eksperim. Biol., A, 2, 3–54; angl. překl. On certain aspects of the evolutionary process from the standpoint of modern genetics. – Proceed. Amer. Philos. Soc., 105, 1961, 167–195.

► ČICHAČEV, Petr Aleksandrovič (též TCHICHATCHEV, Pierre de), ruský přírodovědec, diplomat a cestovatel, 1808 (1812?) Gatčina j. od Sankt

Peterburgu, Rusko – 1890 Firenze (Firencie), Itálie.

Zpočátku působil v carské diplomatické službě, mj. na ruském vyslanectví u dvora Království obojí Sicílie v Napoli. Ze zájmu o přírodní vědy prováděl v j. Itálii geologické a botanické výzkumy (publikace 1842). Poté jako ataché vyslanectví u osmanského dvora v Istambulu cestoval po evropské části Osmanské říše, Malé Asii, Sýrii a Egyptě (snad 1842). Z pověření cara Mikuláše I. vykonal cestu na Altaj a Kuzněckou kotlinu, kde prováděl geografické, geologické, zoologické a botanické výzkumy. Výsledky 1844 nebo 1845 předložil ve francouzštině pařížské Académie des Sciences, recenzenti Alexandr Brongniart, P. Dufrenoy a L. Elie de Beaumont práci vysoce ocenili. Č. v ní podal orografickou a geologickou syntézu navštívené oblasti, předložil 1. geologickou mapu Altaje 1 : 1 000 000, stratigrafické údaje o siluru až karbonu, popisy fosilní fauny a flóry, mnoha výchozů černého uhlí, kvartérních uloženin s rozsypy Au a exotických kostních zbytků (podle Č. následek biblické potopy). Pravděpodobně jako první použil pojem kuzněcká pánev.

Poté na vlastní náklady prováděl výzkum v Malé Asii a Arménii (v Osmanské říši), kam 1848–53 podnikl 6 cest, další později, až do 1863. Výsledky uveřejnil 1852–68. Zpracoval v nich fyzickou geografii, klima, zoologii a botaniku (2 díly), geologii (3) a paleontologii (na tomto dílu spolupracovali A. d'Archiac a E. de Verneuil). 1877 cestoval po Španělsku a Alžírsku, 1878 po Tunisku, poznal Saharu a studoval vývoj pouště (články in Trans. Roy. geogr. Soc. London).

Žil střídavě v Rusku, Paříži, Belgii a Velké Británii, ke konci života ve Firenze ve sjednocené Itálii. Psal o dobových politických tématech (turecká otázka, otázka války a míru), překládal do ruštiny mj. díla J. Liebiga a lorda Bacona. Podílel se na založení Rossijského geografického občestva (pomáhalo vyhnancům na Sibiři). Některá data o jeho životě uváděná v literatuře vyvolávají pochybnosti.

Tchichatchev, P. de (1842): Coup d'oeil sur la constitution géologique des provinces méridionales du royaume de Naples. Berlin

– (1844–45): Voyage scientifique dans l'Altai oriental et les parties adjacentes de la frontiere de la Chine. 2 d. Paris.

– (1852–69): Asie Mineure – description physique, statistique et archéologique de cette contrée. 8 d. Paris.

► ČINČÁR, Július, Prof. RNDr., CSc., čs. – slovenský geolog, 14. 11. 1919 Michalovce, v. Slovensko, ČSR (nyní Slovensko) – 10. 9. 1979 Prešov, ČSSR (nyní Slovensko).

Profesor geologie na Pedagogické fakultě v Prešově University P.J. Šafaříka v Košicích. Badatelsky se věnoval akcesorickým a těžkým minerálům ve vulkanických a sedimentárních horninách v oblasti kenozoických vulkanitů Slanských vrchů, Vihorlatu a Banské Štiavnice, zejména v tzv. Štiavnickém ostrově. Prováděl korelace mezi obsahy těžké frakce v horninách z okolí Banské Štiavnice a z v. Slovenska. Na tomto výzkumu dlouhodobě spolupracoval s Jánem Hrindou. Publikovali ve Sborníku Pedagogickej fakulty v Prešově Univerzity P.J. Šafaříka v Košiciach, Prírodné vedy. Napsal učebnice mineralogie, petrografie a pedologie pro vysoké školy pedagogického zaměření.

Činčár, J. – Pauk, F. – Bican, J. (1965): Mineralógia a petrografia. Bratislava, 373 s.

Činčár, J. (1965): Petrochemická charakteristika ryolitu z kameňolomu „Horka“ jv. od Lesného pri Michalovciach. – Sbor. Pedag. Fak. Univ. Šafárika (Prešov), príř. Vedy, 4, 1, 45–60.

Činčár, J. – Hřinda, J. (1972): Akcesorické minerály pyroklastik andezitov Štiavnického ostrova. – Sbor. Pedag. Fak. Univ. Šafárika (Prešov), príř. Vedy, 11, 1, 105–128.

– – (1980): Korelácia akcesorických zirkónov kyslých efuzív štiavnického ostrova a neovulkanitov východného Slovenska. – Sbor. Pedag. Fak. Univ. Šafárika (Prešov), príř. Vedy, 16, 1, 121–176.

► ČIRVINSKIJ, Petr Nikolajevič, Prof.Dr., dr.geol.-mineral.nauk, sovětský – ukrajinský geolog a mineralog, 7. 2. 1880 Petrovsko-Razumovskoje s. od Moskvy, Rusko (nyní městská část Moskvy) – 21. 6. 1955 Molotov, sv. část evropského Ruska, SSSR (nyní Perm, Rusko).

Gymnázium navštěvoval v Moskvě a Sankt Peterburgu, 1898–1902 studoval na Matematicko-fyzikální fakultě university v Kyjevě. Od 1902 zde byl asistentem na katedře mineralogie. 1907 dosáhl magisteria mineralogie a geognosie na universitě v Kazani a doktorátu na universitě v Rostově na Donu. Poté absolvoval studijní pobyt na německých universitách v Göttingen a Heidelbergu. 1909–31 profesor užitě geologie na Polytechnickém institutu v Novočerkassku sv. od Rostova. V 30. letech perzekuován. V době po vypuknutí války s Německem, kdy SSSR potřeboval rozšířit surovinovou základnu na neokupovaném území, byl Č. v září 1943 ve vyhnanství jmenován vedoucím katedry petrografie na universitě v Molotovu (nyní Perm).

Pracoval na Krymu, Kavkaze, Urale, v Povolží, ve Švédsku a na italském ostrově Elba. Zabýval se mineralogií, petrografií, geochemií, meteority, glaciologií, hydrogeologií, inženýrskou a ložiskovou geologií, v aplikovaných oborech vypracoval velký počet posudků. 1903–06 napsal souhrn o syntézách nerostů, provedených do té doby v Rusku i v zahraničí, při vlastních experimentech uskutečnil syntézy galenitu (jehličkovité a kubické krystaly), hematitu, magnetitu, atacamitu, anhydritu, wollastonitu, barytu, celestinu aj. Na základě experimentů se přiklání k představě o pneumatolytické genezi některých typů zrudnění (např. kasiteritu). 1922 napsal učebnici hydrogeologie, první učebnici tohoto oboru v ruštině. Ve 40. letech pracoval na solném ložisku Solikamsk s. od Permu v podhůří Uralu. Později se zabýval výpočty průměrného chemického složení různých geosfér, vč. horninotvorných nerostů (jeho údaje hojně citoval v učebnici Všeobecná petrografie vyvřelých hornin B. Hejtman, 1956) a meteoritů.

Napsal více než 400 vědeckých prací, psal i popularizační články do novin. Udržoval přátelské kontakty s českými vědci, ve 20. letech publikoval v českých časopisech (4 nebo 5 prací). V geologii pracovali i jeho syn Vladimír Nikolajevič Č. a vnučka Marina Vladimirovna Čirvinskaja (+ 1994), geofyzika, která se podílela na objevu některých ropných ložisek ve Volžsko-uralské oblasti. Některé údaje v literatuře o Č. životě vyvolávají pochybnosti, nelze vyloučit záměrné zkreslování.

Čirvinskij, P. N. (1903–06): Iskusstvennoje polučeniye mineralov v XIX. stoletiji. Kijev, 638 s.

Tschirwinski, P. (1922): Von den Orthoklas- und Mikroklinperthiten und über J.

H. L. Vogts Zustandsdiagram der K-Na-Feldspäte. – Z. Kristallogr., 57, 359–375.

- Čirvinskij, P. N. (1922): O nálezu ryzího arsenu v Chodském dole (Vladikavkazský okruh). – Rozpr. České Akad. Věd Um., Tř. 2, 31, 1–4.
– (1924): Količestvennyj sostav dvuch izverženných gorných porod. – Věst. Král. České Společ. Nauk, Tř. matem. – přírodověd., 12, 12, 19 s.
– (1925): Petrografičeskoje issledovanije temných pjeskov severnogo poberež'ja Azovskogo morja. – Zap. Russ. mineral. Obšč., 5, 1.
– (1952): Srednij chimiko-mineralogičeskij sostav meteoritov. – Meteoritika (Moskva), 10.
– (1953): Srednij chimičeskij sostav glavnych mineralov izverženných, metamorfičeských i osadočných porod. Lvov, 96 s.

► ČÍŽEK, Karel, Ing., český báňský odborník a manažer, 11. 11. 1847 Březové Hory, Příbramsko, Čechy, habsburská monarchie – 16. 10. 1911 Slezská Ostrava, rakouské Slezsko, habsburská monarchie (nyní městská část Ostravy). Absolvoval reálku v Příbrami, poté hornický kurz na tamní Báňské akademii. 1871–73 pracoval ve Slezské Ostravě v provozech knížete Salma. Od 1873 působil na správě dolů hraběte Wilczka, od 1884 řídil důl Trojice ve Slezské Ostravě. Byl to malý zastaralý černouhelný důl, který Č. přebudoval v moderní provoz. Větrací jámu vybavil moderními ventilátory, pro čerpání důlní vody zavedl elektrické pumpy. Podílel se na výstavbě moderní koksovny Trojice, 1903 řídil výstavbu uhelné úpravny (prádla). Zavedl používání stlačeného vzduchu k pohonu vrtaček a šramovacích strojů. 1901 byl jmenován báňským inspektorem (Berginspektor), 1907 ředitelem Wilczkových dolů a koksoven. Vypracoval projekt modernizace Wilczkových dolů.

Napsal několik článků do báňských odborných časopisů. 30 let učil na horní škole v Moravské Ostravě. Působil v lokální politice, řadu let byl členem městského zastupitelstva Slezské Ostravy.

►►► Kontakty na autory

◆ Kontakty na autory

Břízová Eva, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1,
eva.brizova@geology.cz

Dudíková-Schulmannová Barbora, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1, barbora.dudikova@geology.cz

Fediuk, Ferry, Na Petřínách 1897, 162 00 Praha 6, ferry.fediuk@seznam.cz

Goliáš Viktor, Přírodovědecká fakulta UK, Albertov 6, 128 43 Praha 2,
wiki@natur.cuni.cz

Janoušek Vojtěch, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5, vojtech.janousek@geology.cz

Jiránek Jiří, Paprsková 4, 140 00 Praha 4, jirijiranekrndr@seznam.cz

Kvaček Jiří, Národní muzeum, Václavské náměstí 68, Praha 1,
jiri_kvacek@nm.cz

Květ Radan, J. Babáka 7, 612 00 Brno, kvet.r@seznam.cz
 Zdeněk Losos, Ústav geologických věd, Přírodovědecká fakulta MU,
 Kotlářská 2, 611 37 Brno, losos@sci.muni.cz
 Malkovský Miroslav, Vršovická 28, 100 00 Praha 10,
 malkovsky.zdenek@gmail.com
 Mannová Dagmar, K Rovinám 11, 158 00 Praha 5,
 dagmannova@gmail.com
 Michalski Milan, Jelenice 1798, 560 02 Česká Třebová,
 milan.michalski@seznam.cz
 Pačes Tomáš, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5,
 tomas.paces@geology.cz
 Pauliš Petr, Smíškova 564, 284 01 Kutná Hora, petr.paulis@post.cz
 Peringer Jan, V Zahrádkách 1852, 560 02 Česká Třebová,
 peringer@centrum.cz
 Petáková Zdeňka, Česká geologická služba, Kostelní 26, 170 06 Praha 7,
 zdenka.petakova@geology.cz
 Pošmourný Karel, Na Malém klínu 1785/20, 182 00 Praha 8,
 karel.posmourny@seznam.cz
 Sattran Vladimír, Běhouňkova 47, 158 00 Praha 5, satt@post.cz
 Seidl Vlastimil, vlastimil.seidl@gmail.com
 Sidorinová Tamara, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha
 5, tamara.sidorinova@geology.cz
 Smutek Daniel, Vodní zdroje Chrudim, spol. s. r. o., Chrudim II, U Vodárny
 137, smutek@vz.cz
 Souček Martin, Polní 161, Katusice 29425, martinsoucek83@gmail.com
 Stárková Marcela, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1,
 marcela.starkova@geology.cz
 Suchý Václav, Technologické centrum AV ČR, Ve Struhách 1073/27, 160
 00 Praha 6 – Podbaba, suchy@tc.cz
 Svobodová Marcela, msvobodova@gli.cas.cz, Geologický ústav AV ČR,
 v.v.i., Rozvojová 269, 165 00 Praha-Lysolaje
 Šimůnek Zbyněk, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1,
 zbynek.simunek@geology.cz
 Táborský Zdeněk, Česká geologická služba, Geologická 6, 152 00 Praha 5,
 zdededek@seznam.cz
 Tíma Václav, Vaclav.Tima@skoda-auto.cz
 Vajskebrová Markéta, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1,
 marketa.vajskebrova@geology.cz
 Vlašímský Pavel, Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1,
 pav.vlas@seznam.cz
 Vysoká Jana, U Družstva práce 84, 140 00 Praha 4, janavysoka@volny.cz
 Ziegler Václav, K Dolům 1715/39, 143 00 Praha-Modřany, vaclav.ziegler-
 min@centrum.cz

►►► Informace pro čtenáře

♦ **Kontakt na sekretariát ČGSpol:** Česká geologická společnost, T. Sidorinová, V Holešovičkách 41, 182 09 Praha 8, tel.: 728 408 613, 251 085 227, e-mail: sekretariat@geologickaspolecnost.cz. Osobní návštěva je možná po telefonické domluvě.
Tamara Sidorinová

♦ **Důležité sdělení:** od ledna 2017 má ČGSpol. veden účet u Fio banky. Členské příspěvky je možné posílat na účet č. **2801141419/2010** a do poznámky pro příjemce uvést jméno.
Tamara Sidorinová

♦ **Upozornění.** Zpravodaj je zasílán poštou pouze členům, kteří nemají e-mailovou adresu. Tento způsob volíme proto, abychom ušetřili na drahém poštovním. Kolegům, kteří si přesto budou přát dostávat Zpravodaj poštou, bude samozřejmě vyhověno. Na druhé straně prosíme kolegy, kteří mají novou e-mailovou adresu, nebo si ji změni, aby nám to oznámili.
Zdeněk Tábořský

♦ **Uzávěrka Zpravodaje 31** bude 15. 6. 2020. Příspěvky zasílejte průběžně, tj. kdykoli, na adresu: RNDr. Zdeněk Tábořský, Lamačova 914/35, 152 00 Praha 5, tel.: 606 284 696, e-mail: zdededek@seznam.cz.
Zdeněk Tábořský

♦ Pokyny pro autory

Formát MS Word, styl normální, font arial nebo times, velikost fontu 14, řádkování jednoduché, zarovnání do bloků, **žádné odsazení**. Do textu je možné zařadit obrázek nebo tabulku, nebo je poslat samostatně. Tisk je černobílý, fotografie a obrázky, které by při tisku nevyšly ve vyhovující kvalitě, nebudou otištěny. Doporučená maximální délka příspěvku jsou 2 strany A4.

Nezapomeňte název příspěvku, celé jméno autora a adresu včetně e-mailu.
Zdeněk Tábořský